

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

737476

MÜHENDİS KÖKENLİ GİRİŞİMCİLERİN KARIYER GELİŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NIHAN METİN

ANABİLİMDALI : İŞLETME

BÖLÜMÜ : YÖNETİM VE ORGANİZASYON

TEZ DANIŞMANI : DOÇ .DR. NİHAT ERDOĞMUŞ

KOCAELİ, 2003

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

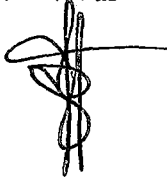
MÜHENDİS KÖKENLİ GİRİŞİMCİLERİN KARIYER GELİŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

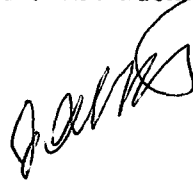
Tezi Hazırlayan : NİHAN METİN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Tarih ve No: 06 / 03 / 2003, 2003 / 03

Prof. Dr. Vasfi Haftacı

Prof. Dr. Ali Akdemir

Doç. Dr. Nihat Erdoğan

KOCAELİ,2003

SUNUŞ

Toplum ve bilimde yaşanan gelişmeler, değişimler ve dđnüşümlerle birlikte 21.yüzyılda yönetim alanında yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Bu kavramlardan birisi de girişimciliktir. Mühendis kökenli girişimcilerle ilgili olarak hazırlanan bu çalışmada, çalışmalarımı izleyen ve beni yönlendiren hocam ve tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Nihat Erdoğan'a, dostluklarını ve sabırlarını esirgemeyen arkadaşlarıma ve aileme teşekkürlerimi sunarım.

Kocaeli ve çevresinde tez çalışmamın uygulama aşamasında başvurduğum işletme sahiplerine de teşekkürü bir borç bilirim.

Saygılarımla,

Nihan METİN

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	I
İÇİNDEKİLER	II
ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
KISALTMALAR	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ	IX
TABLolar DİZİNİ	X
GİRİŞ	1
Problemin Tanımı	1
Çalışmanın Amacı ve Önemi	1
Çalışmanın Kapsamı	2
Çalışmanın Organizasyonu	2
1. GİRİŞİMCİLİK VE BAĞLANTILI KONULARIN KAVRAMSAL TEMELİ	3
1.1. GİRİŞİMCİLİK İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	3
1.1.1. Girişimcilik Kavramı	3
1.1.2. Girişim-İşletme	6
1.1.3. Girişimci-Sermayedar	7
1.1.4. Girişimci-Yönetici	8
1.1.5. Girişimcilik ve Kişilik	11
1.1.6. Girişimcilik Kültürü ve Oluşumu	12
1.1.7. Girişimcilik ve Eğitim	16
1.1.8. Girişimcilik ve Kalkınma	19
1.2. TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞİMİ	20
1.2.1. Osmanlı Döneminde Girişimcilik	22
1.2.2. Cumhuriyet Döneminde Girişimcilik	24
1.2.3. 21 Yüzyıl'da Türkiye'de Küreselleşme Eksenli Girişimcilik	26
1.2.4. Türk Toplumunun Girişimciliğe Bakışı	29

1.3. GİRİŞİMCİLİĞİN FİNANSMANI	29
1.3.1. Risk Sermayesi	30
1.3.2. Tasarruf Alışkanlığı ve Zorunluluğu	32
1.3.3. Finansal Kiralama (Leasing)	33
1.4. KİŞİLERİ GİRİŞİMCİ OLMAYA YÖNLENDİREN FAKTÖRLER	34
1.4.1. Ekonomik Düzeyi Yükseltmek	34
1.4.2. Güven Kazanma	36
1.4.3. Sosyal Statü Kazanma	37
1.4.4. Bilgi Toplumu Bireyi Olmak	38
1.4.5. Yaratıcı Düşünceleri Uygulamak	39
1.5. GİRİŞİMCİ KİŞİLİK ve GİRİŞİMCİNİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER	40
1.5.1. Riske Girebilmek	44
1.5.2. Yaratıcılık	46
1.5.3. Güven ve Sorumluluktan Kaçmama	48
1.5.4. Çalışkanlık ve Hırslı Olma	49
1.5.5. Eğitim ve Geliştirme	51
1.5.6. İletişim Kurma Yeteneği	52
1.5.7. Vizyon	53
1.5.8. Misyon	54
1.5.9. Stresle Başa Çıkma ve Problem Çözme	55
1.5.10. Analiz Yeteneği	56
1.5.11. Çabuk Karar Verebilme	58
1.5.12. Hedef Belirleme ve Sürekli Hedef Büyütme	59
1.5.13. Esneklik	60
1.5.14. Analitik Düşünme Yeteneği	61
1.5.15. Proaktif Olma	62

2. MÜHENDİSLİK VE MÜHENDİSLERİN KARIYER GELİŞİMİ	64
2.1. MÜHENDİSLİK KAVRAMI VE MÜHENDİSLİK TÜRLERİ	64
2.1.1. Mühendislik Kavramı	64
2.1.2. Uzman Mühendis Kavramı	65
2.1.3. Araştırma Mühendisliği	66
2.1.4. Geliştirme Mühendisliği	66
2.1.5. Tasarım Mühendisliği	67
2.1.6. Üretim Mühendisliği	68
2.1.7. Operasyon Mühendisliği	69
2.1.8. Yönetim Mühendisliği	70
2.2. MÜHENDİSLİK TARİHİ	70
2.2.1. Dünyada Mühendisliğin Gelişimi	70
2.2.2. Mühendislik ve Endüstri Devrimi	72
2.2.3. Mühendislik ve Bilim	73
2.2.4. Mühendislik ve Teknoloji	74
2.3. MÜHENDİSLERİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER	77
2.3.1. Etkili İletişim ve Kişiler Arası İlişkiler	77
2.3.2. Dürüstlük	79
2.3.3. Yargı Yeteneği	80
2.3.4. Sabır ve Sorumluluk	81
2.3.5. Liderlik	82
2.3.6. Girişimci Özellikleri ile Mühendislik Özellikleri Arasındaki İlişki	83
2.4. MÜHENDİSLERİN KARIYER GELİŞİMİ	84
2.4.1. Kariyer Seçimi	84
2.4.2. Mühendisler İçin Kariyer Yolları ve Kariyer Seçimi	87
2.4.3. Mühendis Kökenli Girişimciler	89

3. MÜHENDİS KÖKENLİ GİRİŞİMCİLER VE BİR ARAŞTIRMA	91
3.1. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Kapsamı	91
3.2. Araştırmanın Metodolojisi	92
3.2.1. Anakütle ve Örneklem	92
3.2.2. Ölçüm Aracı	92
3.2.3. Araştırma Süreci	94
3.2.4. Analiz	95
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	95
4.1. İş Sahiplerin Demografik Özelliklerine Ait Bulgular	96
4.2. İşletmeler İle İlgili Tanıtıcı Bilgiler	99
4.3. Girişimcilik İle İlgili Bulgular	101
4.4. Araştırma Sonuçlarının Genel Bir Değerlendirmesi	112
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	116
EK-1 : ANKET FORMU	119
KAYNAKLAR	123
ÖZGEÇMİŞ	129

ÖZET

Toplum ve bilimde yaşanan gelişmeler, değişimler ve dönüşümler, 21.yüzyılda yönetim alanında yeni kavramlar ortaya çıkarmıştır. Bu kavramlardan birisi de girişimciliktir. Girişimcilik son yıllarda ekonomi üzerinde canlandırıcı etki yaratan konumuyla önem kazanmıştır.

Girişim, bir işe girişme ve teşebbüstür. Girişimci, ticaret ve endüstri gibi alanlarda sermaye koyarak girişimde bulunan kimsedir. Girişimcilik ise, çevresel faktörlerden doğan fırsatlardan yararlanma veya yeni fırsatlar yaratabilme amacıyla ekonomik mal veya hizmet üretmek için üretim faktörlerine sahip olma, örgütlenme kabiliyeti ve risk alma yeteneğidir.

Çalışmada girişimcilik, girişimci ve mühendis kavramları tanımlanmış, kişiliğin girişimcilikle olan bağlantısı üzerinde durulmuş; girişimciliği bir kariyer yolu olarak seçmekte olan girişimci mühendislerle yer verilmiştir.

Mühendis kökenli girişimcilerle ilgili olarak yapılan araştırmada, mühendislerin kişilik özellikleri, Türkiye'deki girişimciliği engelleyen unsurlar ve mühendislik eğitiminin girişimcilikteki avantaj ve dezavantajları araştırılmıştır.

Bu çalışmasının sonucunda elde edilen verilere göre, girişimciliğe adım atan mühendislerin kendi işletmelerini kurmalarında en fazla etkili olan faktörün kendi işlerinin sahibi olma isteği olduğu belirlenmiştir. Girişimci kişiliğe sahip olan kişilerin en belirgin özelliğinin çalışkanlık ve üretkenlik olduğu da çalışmanın bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

ABSTRACT

The developments in the science and society has led to new concepts in the field of management. One of these concepts is entrepreneurship. Entrepreneurship has gained importance in recent years with it's enlivening effect on the economy.

Entrepreneurship is to attempt. Entrepreneur is the person who puts capital into a business. Entrepreneurship is to have production factors either to utilize the opportunities being born from environmental changes or to create new opportunities. Entrepreneurship is the the ability to organize and to take risk.

This study defines entrepreneur and engineer concepts, attempts to explain the link between personality and entrepreneurship and investigates the engineers who has chosen entrepreneurship as a career.

In the research conducted with the entrepreneurs with an engineering background, the personality traits of the engineers, the factors blocking entrepreneurship in Turkey and the advantges and disadvantages of engineering education on entrepreneurship has been investigated.

This study shows that the most important reason affecting the engineers' behaviour on the way to entrepreneurship is their will to start their own businesses. Furthermore the study indicates that diligence and productivity are the most evident characteristic of the entrepreneurs.

KISALTMALAR

KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MPM	: Milli Prodüktivite Merkezi
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil – 1 : Girişimcinin Yerel Çevresi

Şekil – 2 : Girişimcinin Ulusal Çevresi

Şekil – 3 : Girişimcinin Uluslar Arası Çevresi

Şekil – 4 : Girişimciliğin Gelişmesinde Hayat Tarihi Modeli

TABLolar DİZİNİ

- Tablo 1 : Girişimci ile Profesyonel Yönetici Arasındaki Farklar
- Tablo 2 : Diyalog Kurmada Gerekli Beceriler
- Tablo 3 : İşletme Sahiplerinin Cinsiyet Durumuna Göre Dağılımı
- Tablo 4 : İşletme Sahiplerinin Yaş Durumuna Göre Dağılımı
- Tablo 5 : İşletme Sahiplerinin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı
- Tablo 6 : İşletme Sahiplerinin Mezun Oldukları Üniversitelere Göre Dağılımı
- Tablo 7 : İşletme Sahiplerinin Mezun Oldukları Bölümlere Göre Dağılımı
- Tablo 8 : İşletme Sahiplerinin Mezuniyet Yıllarına Göre Dağılımı
- Tablo 9 : İşletmelerin Hukuki Statüsüne Göre Dağılımı
- Tablo 10 : İşletmelerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı
- Tablo 11 : İşletmelerin Faaliyet Yıllarına Göre Dağılımı
- Tablo 12 : Girişimcilerin İşletme Sahibi Olma Durumlarını Gösteren Dağılım
- Tablo 13 : İşletme Sahiplerinin Girişimci Olma Kararlarından Sonra İşe Başlama Durumlarının Dağılımı
- Tablo 14 : Girişimcilerin Girişimci Olmalarındaki Temel Nedenlerin Dağılımı
- Tablo 15 : Girişimcilerin Finansman Kaynaklarının Dağılımı
- Tablo 16 : Girişimcilere Çevrelerinden Gelen Etkilerin Dağılımı
- Tablo 17 : Çevrenin Teşvik Etme Nedenlerinin Dağılımı
- Tablo 18 : Bir Girişimcide Bulunması Gereken Niteliklerin Dağılımı
- Tablo 19 : Bir Girişimcinin En Çok İhtiyaç Duyduğu Faktörlerin Dağılımı
- Tablo 20 : Türkiye’de Girişimciliği Engelleyen Faktörlerin Dağılımı
- Tablo 21 : Girişimcilerin Bundan Sonraki Tercihlerinin Dağılımı
- Tablo 22 : Girişimcilerin Mühendislik Eğitimi Almış Olmaktan Kaynaklanan Avantajlarının Dağılımı
- Tablo 23 : Girişimcilerin Mühendislik Eğitimi Almış Olmaktan Kaynaklanan Dezavantajlarının Dağılımı
- Tablo 24 : Girişimcilerin Eğitim Alması Gereken Konuların Dağılımı
- Tablo 25 : Girişimcilerin Faaliyet Alanlarını Değiştirip Değiştirmeme Durumlarıyla İlgili Dağılım

- Tablo 26 : Girişimcilerin Faaliyet Alanlarında Devam Etme Nedenlerinin Dağılımı**
- Tablo 27 : Girişimcilerin Faaliyet Alanlarını Değiştirme Nedenlerinin Dağılımı**
- Tablo 28 : Girişimcilerin İşlerindeki Memnuniyet Düzeylerinin Dağılımları**
- Tablo 29 : Girişimci Olmak İsteyenlere Yönelik Önerilerin Dağılımı**
- Tablo 30 : Araştırmaya Katılan İş Sahiplerine Ait Bulguların Genel Durumu**
- Tablo 31: Araştırmaya Katılan İşletmclere Ait Bulguların Genel Durumu**
- Tablo 32 : Araştırma Sonucunda Elde Edilen Girişimcilikle İlgili Bulguların Genel Durumu**

GİRİŞ

Bilgi toplumu olmak, bilgiyi güç unsuru olarak kullanmak bugün olduğu gibi önümüzdeki yıllarda da gerekli olacak bir unsurdur. Ekonomiyi ayakta tutacak, dünyada güçlü olacak kişiler de geniş görüşlü, teknolojik gelişmeleri yakından takip eden girişimciler olacak gibi görünmektedir. Çünkü, girişimcilik, son yıllarda hem yerel hem de dünya ekonomileri üzerinde canlandırıcı etki yaratan konuyla önem kazanmıştır.

Küçük ve orta ölçekli işletmeler içinde girişimcilerin yeri önemsenmekte, girişimcilik nitelikleri de gün geçtikçe değişmektedir. Mühendis kökenli girişimciler de bu girişimcilik ağı içinde önemli bir yer tutmaktadır. Üniversiteden mezun olacak birçok gencin hayalinde de kendi işine sahip olmak yatmaktadır. Özellikle mühendislik eğitimi almış kişilerin kendi yetenek ve becerilerini kullanabilecekleri alanlarda girişimde bulunmaları hem bölge hem de ülke ekonomilerinde önemli etki yaratmaktadır.

Problemin Tanımı

Problemi, girişimcilik ve mühendislik konularının genel olarak ele alınması, mühendislik eğitimi almış kişilerin girişimciliği neden bir kariyer yolu olarak tercih ettiklerinin incelenmesi ve mühendis kökenli girişimcilerin demografik özelliklerinin, işletmelerinin niteliklerinin ve girişimcilik hakkındaki görüşlerine ulaşılması olarak tanımlayabiliriz.

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, mühendis kökenli girişimciler hakkında genel olarak bilgi sahibi olmak, girişimciliğe yönelmelerindeki nedenleri, karşılaşılan problemleri araştırmak, mühendislik eğitiminin bir girişimci için avantaj ve dezavantajlarını bir araştırma yardımıyla tespit etmektir.

Özellikle girişimciliği kariyer yolu olarak tercih etmiş mühendislik eğitimi almış iş sahiplerinin, kendi işlerindeki memnuniyet düzeyleri ve bu eğitimin girişimcilere sağladığı avantaj ve dezavantajları ortaya koymaktadır.

Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışmada, girişimci kişilerin sahip olması gereken nitelikler üzerinde durulmuş, mühendis kökenli girişimcilerin kendi işletmelerini kurup, kendi işlerinde çalışmalarının altındaki nedenler incelenmiş, girişimciliğe başlarken finansmanı nasıl sağladıkları konusuna da değinilmiştir.

Çalışmanın Organizasyonu

Çalışmanın birinci bölümünde; girişimcilik ile ilgili kavramlar, girişimciliğin gelişimi, girişimciliğin finansmanı, kişileri girişimci olmaya yönlendiren faktörler ve girişimcilerin sahip olması gereken kişisel özellikler üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde; mühendis ve mühendislik kavramları üzerinde durulmuş, mühendislik türleri, mühendislik tarihi, mühendislerin sahip olması gerekli nitelikler ve mühendis kökenli girişimcilerin kariyer gelişimine yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; mühendis kökenli girişimcilerle yapılan araştırmanın metodolojisi anket yöntemi kullanılarak anlatılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde; araştırmanın bulgularına yer verilmiştir.

Çalışmanın beşinci ve son bölümünde ise araştırma sonuçları yorumlanmış ve önerilere yer verilmiştir.

1. GİRİŞİMCİLİK VE BAĞLANTILI KONULARIN KAVRAMSAL TEMELİ

1.1. GİRİŞİMCİLİK İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Girişimcilerin, bilgi toplumunda gittikçe artan bir öneme sahip oldukları kaçınılmazdır. Günümüzde teknolojik, ekonomik ve sosyal yönden değişim hızını yakalayan, yeniliğe ve yaratıcılığa açık kişilerin bölge ve ülke ekonomilerinde yapacakları iyileştirmeler de kendini gösterir niteliktedir.

Girişimcilik ve girişimcilik kültürü, toplumların refahını artırmak için benimsenmesi gerekli bir nitelik taşımaktadır. Girişimciliğin desteklenmesi, gerekli eğitimlerin verilmesi ve girişimci kişiliğe sahip potansiyel girişimcilerin yönlendirilmesi ve girişimcilerin ne gibi niteliklere sahip olduğunun ortaya çıkarılması gereklidir.

1.1.1. Girişimcilik Kavramı

İlk kez 18. Yüzyılın başlarında İrlandalı ekonomist Richard Cantillon tarafından “henüz belirginleşmemiş bir bedelle satmak üzere üretim girdilerini ve hizmetlerini bugünden satın alan üreten kişi” olarak tanımlanan girişimci günümüzde pek çok şekilde tanımlanmaktadır. Zaman içindeki ekonomik değişimler nedeniyle girişimci kavramı da değişime uğramıştır. Sanayi Devrimi’nden önce tüccar kimliğinde olan girişimci, sanayileşmeyle birlikte üretim faktörü niteliği de kazanmıştır.¹ Fransız iktisatçı J.B. Say’dan itibaren girişimcilik; emek, sermaye ve tabiat faktörlerine ek olarak dördüncü üretim faktörü olarak kabul edilmiştir.

Girişimcilik pek çok yazar ve araştırmacı tarafından farklı şekillerde tanımlansa da Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde girişim: “bir işe girişme, teşebbüs”;

¹ Canan Çetin, “Yeniden Yapılanma, Girişimcilik, Küçük Vc Orta Boy İşletmeler Vc Bunların Özendirilmesi”, İstanbul : Der Yayınları, 1996, s. 29.

girişimci: “Ticaret, endüstri gibi alanlarda sermaye koyarak girişimde bulunan kimse, mütешеbbis” olarak tanımlanır. ²

Girişimci teriminin daha önce de belirtildiği gibi ilk göze çarpan tanımı Richard Cantillon tarafından 1755’te yapılmış ve girişimci, “emin olmamakla birlikte iş ile ilgili yargılamalar ve araştırmalar yapan kişi” olarak tanımlanmıştır. Girişimcilik diğer birkaç tanıma göre şöyle aktarılmaktadır: Schumpeter girişimciyi, yaratıcı yıkım sürecine katkı sağlayan ve bu sürecin lideri olarak görmektedir. Peter Drucker girişimciliği; yenilik yapma sanatı, yeni sağlıklı bir kapasiteyle yeni kaynaklar tanımlamak, yaratmak olarak tanımlamıştır. Leinbenstein’se göre ise girişimci, yeni kaynakları ortaya koymayı bir düzen içinde gerçekleştirebilen, ürünün satış yetersizliklerine cevaplar verebilen kişidir. ³

Bugün girişimciler, üstlendikleri davranış ve rolleriyle küçük ve büyük organizasyonlarda tanınmaktadırlar. Stevenson and Jose Carlos Jarillo Mossi’nin tanımına göre girişimci, fırsatların farkına varan, hayatındaki şartlar ve çevre koşullarında cazip fırsatları yakalayan ve başarının mümkün olduğuna inanan kişidir. Bunlardan başka değişimleri de başlatan kişidir. ⁴

Bir tanıma göre girişimci, toplumda bir ürün ya da hizmete yönelik başkalarının göremediği ihtiyaçları fark eder, bunları birer iş fikrine dönüştürmek üzere detaylı düşünerek iş planı hazırlar. Bu iş planlarını gerçekleştirecek gücü kendinde bulan, olağan ve olağan dışı koşullarda üretim faktörlerini bir araya getirerek ihtiyaç duyulan ürün fikrini geliştiren ve üretime girişen, bunları yaparken risk almaktan kaçınmayan kişi girişimci olarak tanımlanmaktadır. Tüm bunları gerçekleştirirken olayların sonuçlarından kendini sorumlu tutan geleceğe dönük planları ihmal etmeyen, teknolojiye yenilikleri takip eden değişime ve gelişime

² Türk Dil Kurumu Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları : 549, Ankara, 1988, s.551.

³ Ivan Bull Vc Garry Willard, “Entrepreneurship: Perspectives On Theory Building”, Elsevier Science, 1995, s.3.

⁴ James Higgins Vc Julian W. Vincze, “Strategic Management Text And Cases”, 5.Ed., The Dryden Press, 1993, s.424.

açık, yaratıcı bireylerdir. ⁵ Bu tanımda geçen unsurları gerçekleştirme işlemine de girişimcilik denilmektedir.

Bir diğer tanıma göre girişimci, “kaynaklar konusunda öngöründe bulunarak işi planlayan, insan kaynaklarını örgütleyerek girdilerin işlenmesini sağlayan ve elde edilen çıktıyı karlılık yaratacak şekilde tüketicilerin kullanımına sunma becerisini gösteren kişi” olarak tanımlanmaktadır. ⁶

Girişimci : “ Bir mal veya hizmeti üretmek, pazarlamak için kendine ait ya da başka kişi ve kurumlardan sağladığı sermaye ile üretim faktörlerini bir araya getiren, bu faaliyeti yaparken ortaya çıkabilecek kar veya zararı göze alan kişi” olarak tanımlanır. ⁷ Günümüzde ise girişimci, ekonomistlerin geleneksel üretim öğeleri olan toprak, sermaye ve işgücü gibi üç temel üretim öğesinin yanında yer almaktadır. Bu durumda girişimci, mal ya da hizmet üretiminin yapılabilmesi için üretim öğelerini en iyi koşullar altında bir araya getiren kişidir. ⁸ Bir başarı ölçüsü olarak para ile ilişkilendirildiğinde ise girişimci tanımı; toplumun gereksinim duyduğu talep edilen mal ve/veya hizmeti bulup onu üretmeye girişine ve yaratıcılığıyla buna ön ayak olan kişi şeklinde tanımlanabilir. ⁹

Halk arasında ise, girişimci işadamı, yönetici, patron, kendi işini kurmaya çalışan kişi ya da daima riskli ve yeni fikirleri hayata geçirmeye çalışan lider ve cesur kişi gibi farklı isimlerle adlandırılmaktadır. Tamer Müftüoğlu'na göre girişimci; iş adamlığıyla, sermayedarlıkla, patronlukla özleştirilen bir kavramdır. Fakat kavram bilgi toplumuna girerken , sanayi sonrası toplumuna girerken çok farklı bir içerik kazanmaya başladı. Bu yeni içeriğiyle de girişimci, artık toplumun en dinamik grubu olarak kabul ediliyor.

5 Tamer Müftüoğlu, “Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler”, 5.b ,Ankara:Turhan Kitabevi,2002,s. 57.

6 İsmet Mucuk, “Modern İşletmecilik”,5.b., İstanbul : Der Yayınları,1993, s. 18.

7 Ömer Dinçer ve Yahya Fidan, “İşletme Yönetimine Giriş”, 4.b, İstanbul:Beta Basım Yayım, 1999, s.16.

8 İler Akai, “İşletme Yönetimi” , İzmir : y.y. , 1997, s.185.

9 Oklay Alpugan,“Küçük İşletmeler Kavramı, Kuruluşu ve Yönetimi” , Trabzon: K.A.T.Ü. Yayınevi, Yayın No:125, 1988, s.9.

Girişimcilik genel anlamda, çevresel faktörlerden doğan fırsatlardan yararlanma veya yeni fırsatlar yaratabilme amacıyla, ekonomik mal veya hizmet üretmek için üretim faktörlerine sahip olma, örgütlenme kabiliyeti ve risk alma yeteneği ile ilişkilendirilmektedir.¹⁰

Özellikle gelişmekte olan ülkelerin uzun vadedeki başarılarında, küçük girişimcilerin artışı önemli bir yer tutmaktadır. Girişimcilik yönünde adım atan kişilerin birbirlerinin çabalarından ve deneyimlerinden yararlanmaları kaçınılmazdır. Yeni bin yılın işletmeleri başarılı olabilmek için kalite ve hizmet bilincine varmalı, değişimlere çabuk ayak uydurabilmeli, pazardaki boşlukları iyi değerlendirebilmelidir. Bu değişen dünya düzeninde girişimcilere daha da fazla görev düşmektedir.

Girişimcilik konusu, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçtiğimiz yıllarda büyük önem kazanmaya başlamıştır. Bilgi toplumuna geçişle birlikte insanların fiziki gücünün ekonomik değeri azalmaya, bilgiye dayalı emeğin ekonomik değeri ise artmaya başlamıştır.

Bu anlamda girişimcilik, yönetim ve ar-ge faaliyetlerinin bir tamamlayıcısı olarak bilgiye dayalı emeğin önemli boyutlarından birini oluşturmuştur. Sanayi Devrimi'yle birlikte teknolojik ilerlemelerin hız kazanması ve bilgi toplumuna geçiş; dağıtım, üretim, ulaşım, yönetim gibi önemli fonksiyonlarda da değişime yol açmıştır. Globalleşmeyle birlikte hizmet sektörünün öneminin artması, girişimcilik olgusunun önemini ortaya çıkaran en büyük etkendir.

1.1.2. Girişim – İşletme

İşletme ve girişim kavramları bazen birbirinden farklı anlamlarda kullanılmakla birlikte, çoğu kez birbirleri yerine de kullanılmaktadır.¹¹ Bazı

¹⁰ Çetin, a.g.e. , s. 29.

¹¹ Dinçer ve Fidan, a.g.e. , s.15.

görüşlere göre işletme teknik bir birimdir ve fabrika, atölye, mağaza gibi küçük birimleri ifade eder. Girişim ise hukuki ve iktisadi bir birimdir ve bir veya birden çok işletmeyi içerir. Girişim işletmeden daha geniş bir kuruluş olarak tanımlansa da hem işletme hem de girişimci bir mal veya hizmetin üretimi için birtakım üretim faktörlerini bir araya getiren kurumlar olarak düşünülür.

Günümüzde ise girişim ile işletmenin aynı anlamda kullanılması daha yaygındır. Teknolojik gelişmeler ve değişen yönetim yaklaşımlarından dolayı farklı anlam ifade ettiği düşünülen girişimler de ayrı bir işletme olarak organize edilmektedir. Buna bağlı olarak da iki kavramı birbirinden farklı anlamlarda kullanmaya gereksinim kalmamaktadır. Ancak temelde işletme ve girişim arasındaki en önemli farklılık; işletmenin üretim yapmak için oluşturulan bir örgüt olması, girişimin ise bu örgütü kurmak ve geliştirmek için her türlü davranışı ve eylemi içermesidir.¹²

1.1.3. Girişimci-Sermayedar

Girişimci ve sermaye sahibi arasında farklar vardır. Girişimci para sahibi kişi olabileceği gibi, başkasının parasını değerlendiren kişi de olabilir. Sermayedar, çoğunlukla para sahibi olan ve bu parasını yatırım yaparak değerlendiren kişidir. Sermayedarın sunduğu bu olanakları değerlendiren kişiler de girişimcilerdir.

Girişimcilik bir mal veya hizmeti üretmeye ve pazarlamaya yöneliktir. Üretimin yapılabilmesi de üretim faktörlerinin temin edilmesi ve faaliyete geçirilmesine bağlıdır. Üretim faktörlerinin temini ve faaliyete geçirilmesi için de belirli bir sermayeye ihtiyaç duyulmaktadır. Kişinin yatırım için kendi sermayesini ya da başkalarının sermayesini kullanması durumu değiştirmez.¹³

İşletme içinde sermaye, müteşebbislerce konulan ve daha sonra halkın katılımıyla ortaya çıkan kaynakların toplamından oluşmaktadır. Sermayedarlar

12 Dinçer ve Fidan , a.g.e., s. 15.

13 Dinçer ve Fidan, a.g.e. , s.16.

kendileri yatırım yaptığında veya işletme kurucusu olarak görüldüğünde girişimci ile benzer görevlere sahip olmaktadır. Ancak sermayedardan risk alma, yaratıcılık, analitik düşünme gibi temel girişimci özelliklerine sahip olmasını beklemek de yanlıştır. Küçük ve orta boy işletme sahiplerinin işletme kurabilmek için gereken sermayeye sahip olmaları iyi bir girişimci olmaları için yeterli değildir.¹⁴ Sermayedar için düzenli gelişme sağlayan kazanç önemlidir.

1.1.4. Girişimci-Yönetici

Günümüz bilgi toplumunda girişimcilik ve yöneticilik kavramları arasında karışıklığa sebep olan en büyük husus, işletme sahiplerinin veya girişimcilerin aynı zamanda işletme yönetiminin başında bulunmalarıdır.¹⁵ Daha önce tanımlandığı üzere girişimci, ekonomik mal veya hizmet üretmek ya da pazarlamak için üretim faktörlerini bir araya getiren, kar amacı güden ve girişimleri sonucunda doğabilecek olan risklere katlanabilen kişidir.¹⁶ Yönetici ise, işletme kaynaklarını işletme amaçlarına göre yönlendiren, fakat bunu yaparken karı ve riski başkalarına ait olmak üzere sorumluluğu üstlenen kişidir.¹⁷ Diğer bir deyişle yönetici, belirli bir süre içinde, emrine verilmiş olan maddi ve beşeri üretim faktörlerini, belirlenmiş amaçları gerçekleştirmek için çevredeki gelişmeleri dikkate alarak yönlendiren ve sahip olduğu kaynakların verimliliğinden sorumlu kişi olarak tanımlanabilir.¹⁸

Yönetici, girişimcinin fikirlerini uygulayan ve hedeflediği amaçlara ulaşabilmek için yollar saptayan ve bunu yaparken de içinde bulunduğu durumun değerlendirmesini yapabilen, çizdiği yolda ilerlerken zamansal ve parasal problemleri çözen ve düzene sokan kişidir. Başka bir deyişle de, işletmenin yönetim sorumluluğunu üstlenen, dönem sonunda elde edilen kar ve zarardan etkilenmeyen kişidir.¹⁹

14 Çetin, a.g.e., s.157.

15 Tamer Koçel, "İşletme Yöneticiliği", 6.b., İstanbul: Beta Basım Yayım, 1998, s. 14.

16 Çetin, a.g.e., s.31.

17 Akdemir, a.g.e., s.28.

18 Dinçer ve Fidan, a.g.e., s.30.

19 Çelik ve Akgemci, a.g.e., s.10-11.

Fakat günümüzdeki rekabet ortamı, hızla değişen teknoloji ve global dünya düzeninde işletmelerin yer alabilmesi için yöneticinin sahip olması gereken özellikler de farklılaşmıştır. Çevre koşullarına çabuk uyum sağlayabilmek, analitik düşünebilmek, piyasaları ve rakipleri konusunda deneyime sahip olmak bugünün yöneticileri için gereklidir.

Küçük işletmelerin çoğunda girişimci, hem karar vericidir, hem yöneticidir hem de çalışandır. Bu üç grubun işlevini tek başına yürütür. Her girişimci aynı zamanda bir yönetici de olabilir, ancak her yönetici bir girişimci olamaz.

Gerber'e göre, "Girişimci evi inşa eder ve anında bir sonrakini planlamaya başlar, yönetici ise, bir ev inşa eder ve sonuna kadar orada yaşar."²⁰ Girişimci ve yöneticiyi ayıran temel farklardan biri, yöneticinin kendisini girişimci kadar işletmesiyle özdeşleştirememesidir. Girişimci riski üstlenebilen, maddi ve manevi olarak işletmesine daha bağlı olan kişidir. Yönetici ise, yöneteceği işin gereklerini yerine getirirken riskleri de en aza indirmeye çalışan kişidir. Girişimci ise riske girme konusunda çok daha gözü karadır, sahip olduğu varlığını geliştirmek için varlığını riske edebilir.²¹

Buldukları yerel çevre ve ülke ekonomilerine katkıları büyük olan yöneticiler ile girişimcilerin sorunları da farklılıklar gösterebilmektedir. Yönetici için sorun olan bir olay ya da durum girişimci için sorun olmamaktadır. Ya da bu durumun tam tersi gerçekleşebilmekte ve problemler arasında da çelişkiler yaşanabilmektedir. Ekonomik istikrarsızlıkların yer aldığı çevrede yönetici istikrarsızlıklardan dolayı zor günler geçirirken, girişimci için bu ortam yeni bir fırsatı doğurabilmesi anlamına gelebilir.

Bir girişimci aynı zamanda bir iş adamı, bir patron, bir yönetici ya da bunların bir karışımı olamaz mı? Girişimcilik; iş adamlığı, patronluk ya da yöneticilikle bazı

20 Gerber, a.g.e., s.17.

21 Tınaz Titiz, "Girişimcilik – Ulusça Zenginliğe Açılan Kapı", İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1994, s.6.

durumlarda birleşebilir. Fakat genellikle bu birleşme her nitelikten bir parça kaybetme pahasına olmaktadır. ²²

Girişimci ile yöneticilerin sahip olduğu nitelikler arasında önemli farklar olduğu görülmüştür. Tablo 1’de de görüldüğü gibi; bu kavramlar arasındaki temel farklar, iç güdü ve duygusal, analitik, kişisel yönelim ile yapısal ve konumdan kaynaklanan farklar olmak üzere dört ana başlık altında toplanabilir. ²³

Tablo 1 : Girişimci ile Profesyonel Yönetici Arasındaki Farklar

Alanlar	Girişimci	Profesyonel Yönetici
İçgüdü ve Duygusal Yönelim	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yaratıcı ve yapıcı ❖ Başarılı olmak isteyen ❖ Kişisel imajını, çıkarlarını ön planda tutan ❖ Kendi yeteneklerini geliştirmeye önem veren ❖ Şirketine sadık ❖ Belirli oranlarda ve durumlarda risk üstlenmeye hazır ❖ Kendi sezgilerine güvenen 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Birleştirici, yerleştirici ◆ Güç elde etmek ve etkin olmak isteyen ◆ Örgütün imajını çıkarlarını ön planda tutan ◆ Örgütün ve personelin gelişmesine önem veren ◆ Yöneticiliğe saygılı ◆ Ancak destek sağladığı durumlarda risk üstlenmeye açık ◆ Analitik, tedbirli davranan
Analitik Yönelim	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Uzun vadeli düşünün ❖ Modelleri bir bütün olarak görme yeteneği olan 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ İşinin gereği daha kısa vadeli düşünün ◆ Detayları ve sonuçları görebilme yeteneği olan
Kişisel Yönelim	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kişisel, politik, insanlara yakın davranan ❖ Kendini sorgulayan, merkeziyetçi ❖ Aile bağlarına önem veren ❖ Duygusal, sabırsız 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Kişisel olmayan, gerçekçi, insanlardan uzak duran ◆ Merkezkaç, işleri delege eden
Yapısal ve Konumdan Kaynaklanan Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İşletme sahibi olmanın öncelik ve risklerini taşıyan ❖ Şirket sahibi olduğu için konumundan emin olan ❖ Konumu nedeniyle dikkat çeken ❖ Aile çıkarlarıyla şirket çıkarları arasında bir seçim yapmak zorunda olan ❖ Yöneten 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ İşletmeye bağımlı olamayan, daha az önceliklerle ve risklerle karşılaşan ◆ Konumundan yeterince emin olmadığı için sürekli kendini kanıtlamak zorunda kalan ◆ Dikkat çekemeyen ◆ Konumu nedeniyle aile ve şirket çıkarlarını ayrı tutabilen ◆ Yöneltilen

22 Ali Akdemir, “İşletme bilimine Giriş”, Eskişehir: Birlik Ofset Yayıncılık, 2000 , s.34.

23 Çetin, a.g.c., s.32.

1.1.5. Girişimcilik ve Kişilik

Kişilerin sahip oldukları özellikler her işi yapmaları için uygun değildir. Nasıl ki her insanın vücut yapısının her sporu yapmaya uygun olmadığı gibi; kişilerin karakterleri, fiziki, sosyal ve kültürel özellikleri, hangi alanlarda girişimde bulunabileceği konusunda belirleyici özelliklerdir. ²⁴

Girişimci ile ilgili tanımlarda ortak varılan nokta, girişimci kişinin başkalarının da baktığı ama göremediği fırsatları görüp, değerlendirip, riske girip, onları işi fırsatlarına dönüştürebilmesidir. ²⁵ Aynı zamanda girişimci kişilik için dinamizm, yaratıcılık ve kendine güvenme de ortak sayılacak kişilik özelliklerindedir. ²⁶

Girişimci kişiliğe sahip bireyler, rakiplerinden daha iyi işler ortaya koymak, zor amaçlara ulaşmak, karmaşık bir problemi çözmek veya herhangi bir işi en iyi şekilde yapabilmek için kendileri bir yol geliştirme ihtiyacı hissettiklerinde, kendi başlarına bir işi kurmak ve işlerinden sorumlu olmak isterler. ²⁷

Girişimci kişiliğe sahip bir kişi, birçok kişi tarafından çok önemsiz bulunan durumları bile çok önemli fırsatlara dönüştürebilir. Girişimciler, vizyon sahibi kişilerdir. ²⁸ Girişimcinin çağdaş toplumlarda temel işlevi, devamlı olarak yenilikleri gerçekleştirmektir. Titiz'e göre ; modern girişimcinin gücü, yenilik yapma ve yaptığı yenilikleri işi dünyasında somut ticari ürünlere dönüştürebilme kapasitesine dayanmaktadır. ²⁹

24 Tınaz Titiz, "Genç Girişimciler Öncüleri", İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1998, s. 98.

25 Adnan Çelik ve Tahir Akgeci, "Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler", Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, Yayın No: 45, 1998, s.18.

26 John Schermerhorn, "Management", 5. ed., Nw York : John Willey and Sons, 1996, s.175.

27 Adnan Ceylan ve Nigar Demircan, "Girişimciliği Etkileyen Faktörler İle Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Araştırma", 9.Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler, 24-26 Mayıs 2001, s.827.

28 Michael E. Gerber, "Girişimcilik Tutkusu", 4.b., İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2002, s.24.

29 Titiz, "Girişimcilik-Ulusça Zenginliğe Açılan Kapı", s.7.

David McClelland ilk araştırmalarında (1961), kontrol alanı, risk alma eğilimi, kişisel değerler, belirsizliğe tahammül gibi pek çok farklı özelliği incelemiş, girişimci ruha sahip kişilerin başarı isteğinin oldukça yüksek olduğu ve bu kişilerin emekli olmak istemediklerini ve tekrarlara dayanan rutin işleri sevmediklerini ortaya çıkarmıştır. Özelliklere yönelik araştırma çizgisi, girişimciliği açıklamada yetersiz görülerek, davranış, girişimciliği tanımlayabilecek en iyi hareket noktası olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle iş kurma davranışı girişimciliği tanımlayan bir davranış olarak görülür.³⁰

1.1.6. Girişimcilik Kültürü Ve Oluşumu

Kültürün sözlükteki tanımı, “bir topluluğun tinsel özelliğini, duyuş ve düşünüş birliğini oluşturan gelenek durumundaki her türlü yaşıyış, düşünce ve sanat varlıklarının tümüdür.” şeklindedir.

Girişimcilik kültürü, girişimciliğin teşvik edilmesinde ve küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişmesinde kritik öneme sahip bir olgudur. Günümüzde sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmektedir. Bununla birlikte girişimcilik ve yöneticiliğin yeni bir boyut kazanıyor olması sağlıklı bir gelişmenin şartı olarak gerekli bir hal almaktadır.³¹

Kişilerin kendilerini kanıtlama, ekonomik geçimini sağlama, ekonomik zenginliklere ulaşma, sosyal statü kazanma hedefleriyle girişimciliği ilişkilendirme yaklaşımlarını; girişimcilerin devlete, topluma, tüketicilere, çevreye, mal ve hizmet sunma, faydalı ya da zararlı olma konusundaki değer yargılarını; bireylerin, grupların, kurumların, devletin ve toplumun girişimcilere, girişimciliğe ilişkin algılarını değerlendirmeleri girişimcilik kültürü olarak kavramlaştırılmaktadır.³²

30 Ceylan ve Demircan, a.g.m., s.829.

31 Şevki Özgener, “Küresel Rekabet Ortamında Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Yeniden Yapılanması”, Selçuk Ün.v., Karaman İ.İ.B.F., s. 9.
(<http://www.foreigntrade.gov.tr/ead/DTDERGI/nisan2000/kresel.htm>)

32 Çelik ve Akgemci, a.g.e., s.29.

Günümüzde bir girişimci faaliyetlerini sürdürdüğü ortamdaki çalışma koşullarını etkileyen faktörleri bilmek, personelinin davranışlarını önceden tahmin edebilmek istemektedir. Personel davranışlarının bilinmesi, toplumun kültürünün bilinmesini gerektirmektedir. Bundan dolayı da girişimci, çalışma şeklini ve şartlarını topluma göre ayarlamak gereğini duymaktadır. Bununla birlikte, toplumun teknolojik seviyesi ve kanunları da toplum içinde faaliyet gösteren işletmeyi etkileyecektir. Yani; girişimci için kültür, işleminin kuruluş amacını, faaliyetlerini etkileyen, inançlar, değerler ve bireyler arası ilişkilerin tamamıdır.³³

İngiltere Eski Başbakanı Margaret Teatcher'ın 1984 yılında yaptığı bir konuşma "girişim, girişimcilik ve girişimcilik kültürü" nün önemini vurgulamak açısından çok önemlidir.

"Ben iktidara önemli bir amaç için geldim. İngiltere'yi bağımlı bir toplumdan kendine yeterli bir topluma dönüştürmek için – Bana ver diyen bir toplumdan kendin yap diyen bir topluma. Arkasına yaslanıp birilerinin vermesini bekleyen İngiltere'den kalkıp yürüyen İngiltere'ye" Bu ise, yeni bir kültür oluşturmak demektir.³⁴

Buna göre girişimcilik kültürünü, girişimciye yeni statü veren ve başkalarının kendisine iş imkanları yaratmasını beklemek yerine başkaları için iş imkanı yaratan bir neslin yetişmesini sağlayacak kültür şeklinde tanımlayabiliriz.³⁵

Girişimcilik kültürünün oluşmasında aile yapısının büyük etkisi vardır. Çocuğun aile içinde aldığı eğitim ve görgü yaşamı boyunca etkili olabilmektedir. Aynı zamanda teknolojik değişikliklerin ortaya çıkması, aile yapısında değişikliklere yol açabilecektir. Bu da çocuğun aldığı aile eğitimi ve görgüsü kadar çocuk üzerinde etkili olabilmektedir. Girişimcilik ruhunun oluşumunda ailenin etkisi eğitim kadar

33 Akdemir, a.g.e., s.39.

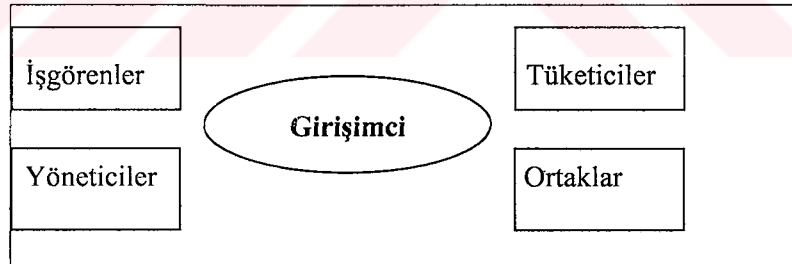
34 <http://www.kobinet.org.tr/kosgebabm/hizmetler/dokumantasyon/AB13.html>

35 Çelik ve Akgemci, a.g.e. ,s. 31.

önemlidir. Araştırmalar, bireyin doğumundan itibaren en çok babasından ve ailesindeki bireylerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Türk aile yapısında yetişen bireyde girişimcilik kültürünün oluşabilmesi, yaşadığı çevre şartlarına ve teknolojik imkanlara da bağlıdır.³⁶

Girişimcilik alışkanlıkları küçük yaşlarda edinilebilmektedir. Çocuk yaşlarda masraflarının bir bölümünü karşılayacak kadar bazı işleri yapan kişilerde, para bilinci oluşur, çalışma, risk alma, girişim gibi konularda daha bilinçli kişiliklerin gelişimi sağlanabilir.³⁷ Girişimde bulunmak kişisel farklılıkların ortaya koyduğu bir olay olduğu gibi, içinde yaşanılan olaylar da bir kimsenin aktif ve girişimci olmasına ya da olmamasına neden olabilir.³⁸

Girişimciler, temelde yerel çevre, ulusal çevre ve uluslar arası çevre gibi sosyal yapılar ile etkileşim içine girebilmektedir. Girişimcinin çevresi aşağıdaki şekillerle gösterilmektedir.³⁹

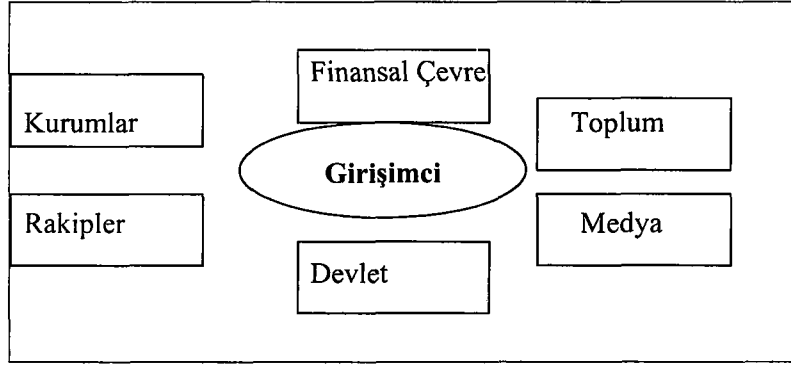
Şekil – 1 : Girişimcinin Yerel Çevresi

36 Çelik ve Akgemci, a.g.e, s.32.

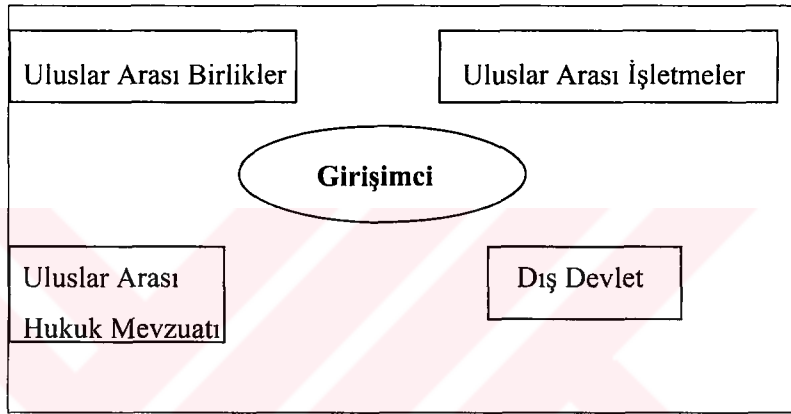
37 Titiz, “Genç Girişimcilere Öneriler”, s.34.

38 Erol Eren, “Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi”, 5.b., İstanbul: Beta Yayınları, 1998, s.51.

39 M. Şerif Şimşek, Tahir Akgemci ve Adnan Çelik, “Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış”, 2.b., Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001, s.39.

Şekil – 2 : Girişimcinin Ulusal Çevresi

Şekil – 3 : Girişimcinin Uluslar Arası Çevresi

Başarılı girişimcilerin örgütlerde bir kültür iklimi oluşmasını sağlayan belirleyici değerleri ve göstergelerinin değerleri Keith Davis ve Robert Blomstrom göre şu şekilde aktarılmaktadır: ⁴⁰

1. *Teknik Değerler* : Fiziksel olaylara, bilime ve mantığa dayanır,
2. *Ekonomik Değerler*: Arz ve talep tarafından belirlenen pazar değerlerine dayanır,
3. *Sosyal Değerler* : Grup ve örgüt psikolojisine dayanır,
4. *Psikolojik Değerler*: Bireylerin kişisel ihtiyaçlarına dayanır,

40 Çelik ve Akgemci, a.g.e., s.32.

5. *Politik Değerler* : Ülkenin idari şekli, rejim ve başlıca devlet politikalarına dayanır,
6. *Estetik Değerler* : Özellikle algılamaya dayanır,
7. *Ahlaki Değerler* : Çevreden alınan genel ahlak, örf, adet, gelenek ve aile eğitimine dayanır.

Artık günümüzde iyi eğitim görmüş, teknolojik olanaklara sahip, bir ayağı uluslararası piyasalarda olan bir kuşak var. Ve bu girişimci kuşağın en önemli özelliklerinden biri, işlerini şansa bırakmayı sevmemeleri, profesyonelleşmeye önem vermeleridir. Her şeye sıfırdan başlayıp, eğitimlerini ve tecrübelerini sermayelerine katabilmeleridir. Gençler arasında girişimcilik ve işadamlığının meslek olarak tercih edilmesi, zeki, dinamik ve üniversite mezunlarının kendi işlerini kurmayı düşünmeleri girişimciliğin geleceğinin açık olduğunu göstermektedir.

Yurdumuzda girişimcilik ve yöneticilik niteliklerine sahip kişilerin az olduğunu, potansiyel girişimcilerin teşvik edilerek ekonomik arenaya girmelerinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca da, girişimcilik kültürünün oluşturulması, günümüzde yaşanan, girişimciliğin veya iş adamlığının dejenerasyonu olayının önlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.⁴¹

1.1.7. Girişimcilik Ve Eğitim

Eğitim, kişide istenilen davranışları geliştirmek, kusurlu davranışları düzeltmek, bilgi ve beceri kazanmak için gerekli olan sistemli bir süreçtir. Eğitim, insanlara bilgi ve beceri kazandırmanın yanı sıra belli bir görüş açısı da aşılacaktır.⁴²

41 Müftüoğlu, a.g.e., s. 192.

42 Dursun Bingöl, "İnsan Kaynakları Yönetimi", 4.b., İstanbul: Beta Basım Yayım, 1998, s. 188.

Girişimcilik konusunda başarılı olabilmek için girişimcinin girişimcilik eğitimi alması gerekir. Girişimcilik eğitimi sırasında öncelikle girişimcilik testi uygulanır. Girişimcilik testi ile girişimci adayının yönetici, işadamı ve girişimci özelliği belirlenir. Kişiden, güçlü ve zayıf girişimci yönlerini sıralaması, varsa denediği yeni yöntem ve fikirleri belirlemesi, başlattığı yenilikleri anlatması istenebilir. Girişimcilik eğitimiyle girişimcinin, girişimcilik konusunda sahip olduğu yetenekleri belirlenerek bu yetenekler geliştirilmeye çalışılır.⁴³

İyi bir girişimcinin, çevresiyle kolay dostluk kurabilecek sempatik bir fiziki görünüme sahip olması ya da sezgisel bazı yetenekleriyle insanları koklamasını bilmesi iyi bir niteliktir ve bunlar doğuştan itibaren olan özelliklerdir.

Girişimcilik eğitimi üç aşamalı bir eğitim süreci olarak uygulanmaktadır.

İlk aşamada, girişimcilik eğilimi yetenek testi uygulaması yapılmaktadır. Bu test ile girişimcilik eğitimi almak isteyenlerin girişimci olma özellikleri ve yetenekleri belirlenir.

Girişimcilik eğitiminin ikinci ve üçüncü aşamalarında girişimci adaylarına girişimcilikle ilgili gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla teorik ve uygulamalı bilgiler verilmektedir.

Girişimcilik eğitimiyle ilgili başlıca konular şunlardır;

- *Genel İşletme Konuları* : İşletmecilik, satış, ekonomi, planlama, girişimcilik, tanıtım, muhasebe, kredi, üretim yönetimi, finansman, halkla ilişkiler, personel, pazarlama, kalite kontrol, vs.

43 Mehmet Öner, "Kişisel Kariyer Planlaması", İstanbul: Kariyer Yayıncılık, 2001, s.131-132.

- *İşyeri Açma Bilgileri* : Yasal işlemler, vergiler, teşvikler, zorunlu muhasebe bilgileri, küçük işletmelerin sorunları, danışmanlık, iş geliştirme hizmetleri, vs..⁴⁴

Hayatında hiç muhasebe-finance eğitimi almamış ancak Allah vergisi girişimcilik özelliklerine sahip bir kişinin tam olarak başarılı olması elbette beklenemez. Örneğin hayatında kimseye senet vermemiş ya da senet almamış bir girişimci, senetlerle ilgili bazı bilgileri öğrenene kadar sırf bu yüzden bataabilir.⁴⁵

Girişimcinin bilgiye sahip olmadığı alanlarda başka kişilerle çalışması ve her konu için uzman kişileri görevlendirmesi ancak belirli bir finansal güce sahip olduktan sonra gerçekleşebileceğinden, girişimcinin eğitimi alınabilir temel konularda bilgiye sahip olması şarttır. Eğitim sadece gerekli teknik konularda değil, karşılaşılan problemlerle yüzleşebilmede de gereklidir. İşte girişimciliğin böyle öğrenilebilir ve eğitimi alınabilir yanlarının olması, girişimci kişiliğin hem doğuştan hem de eğitimle kazanılabildiğini göstermektedir.⁴⁶

Girişimcilik konusundaki eğitime bilimsel bir nitelik kazandırmak için, gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca, yönetici eğitimi, eğitim programlarının kalitesi, kalite-standardizasyon-verimlilik, bilgi sağlama ve teknoloji geliştirme gibi alanlarda MPM, TOBB, KOSGEB, TSE, üniversiteler ve diğer ilgili kuruluşların işbirliği yaparak KOBİ' lere ve küçük girişimcilere ekonomik, teknik, yönetsel ve hukuki alanlarda danışmanlık hizmeti vermeleri, eğitimi destekleyici bir rol oynayacaktır.⁴⁷

44 Fevzi Apaydın, "Girişimcilik ve Başarılı Girişimcilik Uygulamaları", (Basılmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999), s. 130.

45 Titiz, "Genç Girişimcilere Öneriler", s. 102.

46 Robert D. Hisrich, "Entrepreneurship: Starting, Developing and Managing a New Enterprise", 3.b., Chicago: Irwin D., s.56.

47 Özgener, a.g.m., (<http://www.foreigntrade.gov.tr/ead/DTDERGI/nisan2000/kresel.htm>), s.10.

1.1.8. Girişimcilik Ve Kalkınma

Girişimcilik ve yöneticilik vasıflarına sahip kişiler, sadece kurdukları işletmelerin başarısından değil, birçok bölgede bölgenin ekonomik başarısına katkılarında da sorumlu olmaktadır. Dolayısıyla yurdumuzda küçük ve orta ölçekli işletmelerin yapısının güçlendirilmesinde, girişimcilik ruhuna sahip ve yöneticilik vasıflarını da beraberinde taşıyan işletme sahipleri büyük önem taşımaktadırlar. ⁴⁸

Girişimcilik, 21. yüzyılın önemli konularından biri haline gelmiş ve ekonomik büyümenin, istihdamın, sosyal ilerlemenin temel faktörü olarak, ülkelerin gelişme stratejileri içinde önem verilmesi gereken bir unsur olmuştur.

Schumpeter, girişimcilikte dinamizm boyutunun, ekonomik kalkınma açısından çok büyük önemi olduğunu vurgulamıştır. Dinamizmin doğal sonucu olarak girişimci, sadece ürünler ve süreçler üzerindeki yeniliklerle yetinmemekte, yeni pazarlar, yeni örgütlenme biçimleri, yeni hammadde kaynakları aramaktadır. Yani girişimciler olanla yetinmeyip, devamlı yenilik meydana getiren, yeni sistemler oluşturarak yeni uygulamalar getiren kişilerdir. Schumpeter' e göre, dinamik girişimciler, yeni pazarlar, yeni tedarik ve finans kaynakları kullanarak, yeni üretim teknikleri ve organizasyon şekilleri geliştirerek ekonomik gelişmenin öncülüğünü üstlenirler. ⁴⁹

Gelişen toplumlarda diğerlerinden farklı olarak geleneksel, güven bunalımına neden olan anlayış ve örgütsel düzenlemeler yerine güveni ve bunun sonucu olarak da girişimciliği desteklemekte önemli rol oynayan sosyal gruplara daha fazla sahip olmasıdır. Dinamik girişimciler ekonomik gelişmeye önemli derecede katkıda bulunarak toplumun refah seviyesinin üst seviyelere çıkarılmasını gerçekleştirmektedirler. Dinamik girişimciler, teknoloji üreten girişimcilerdir.

48 Müftüoğlu, a.g.e. , s. 183.

49 Çetin, a.g.c., s.31.

Teknoloji geliştirmenin ekonomik gelişme ve büyümedeki rolü göz önüne alındığında girişimcinin ne denli önemli bir yer temsil ettiği anlaşılmaktadır.⁵⁰

Serbest rekabet sisteminin en vazgeçilmez unsuru olarak girişimciler gösterilmektedir. Girişimciler olmadan serbest rekabet sistemi işlemeyeceğinden, özellikle kurdukları küçük işletmelerin ekonomik ve toplumsal hayata katkılarından bahsetmektedirler. Küçük işletmeler hem rekabet ortamı, hem istihdam kaynağı, hem yeni buluş ve fikirlerin hayata geçirilmesini sağlama hem buldukları bölge ve halkına ekonomik katkılar sağlamaktadır.

Yeni ekonomiye geçen dünyamız büyük bir girişimcilik patlamasına sahne olmaktadır. Yeni ekonomi denilen gelişimin motoru olan bilişim ve iletişim teknolojilerinin en hızlı geliştiği ABD’de bu gelişim girişimci genç insanların kurduğu küçük firmalar tarafından gerçekleştirilmiştir. Özellikle Silikon Vadisi adı verilen bölgede geçtiğimiz yılda on binlerce küçük şirket kurulmuş, bu şirketler çok önemli teknolojiler geliştirmiş, şu anda da uzun bir süredir enflasyonsuz büyüme gösteren ABD ekonomik mucizesinin motoru olmuşlardır.⁵¹

Gelişmekte olan ülkeler ve ülkemizin başta gelen amaçlarından biri, ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmektir.⁵² Girişimciler ve faaliyetleri, ülkelerin büyüme hızı konusunda önemli bir etkidir.

1.2. TÜRKİYE’DE GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞİMİ

Girişimcilik ve girişimci kişilerin, insanlığın yerleşik hayata geçilmesiyle ortaya çıktığı düşünölmekle birlikte, girişimcilik sözcüğü 1980’li yıllarda daha fazla kullanır hale gelmiştir.⁵³

50 Selahattin Atik, “Kültürün Girişimciliğe Etkileri”, KIIO Bilim Dergisi, Sayı 3, 2002, s.44.

51 Türkiye Bilişim Vakfı, İstanbul, Kasım 2000, s.13.

52 Çetin, a.g.e. , s. 63.

53 Murat Çizakça, “İslam Dünyası ve Batı’da İş Ortakları Tarihi”, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999, s.9.

Dünyada gelişmiş ülkelerde finansal imkanlara sahip olanlardan, girişimcilik niteliklerine sahip olanlara fon aktarılmak suretiyle, sorunun ekonomik açıdan etkin bir şekilde çözülmesine çalışılmaktadır. Böyle bir çözümün kurumsal temelini etkin bir şekilde çalışan sermaye piyasaları oluşturmaktadır.

Örnek olarak A.B.D' nin toplam yatırım hacmi içinde yeni şirketlerin sermaye piyasasına aktardığı para miktarı küçük yer tutsa da, ekonomi içinde gittikçe artan bir eğilim göstermektedir. Bu artış eğilimi dünyada birçok ülkede gözlenmektedir.⁵⁴

Yapılan araştırmalar ekonomide ve toplumda oluşan büyük değişimlerin tüm dünyada girişimciliğe olan ilgiyi arttırdığını göstermektedir. Bu ilginin birinci nedeni yeni şirketlerin faaliyetlerinde umulmadık bir artış kaydetmesi, ikinci neden yayımlanan verilerin girişimciliğin ne kadar yaygınlaştığını ortaya çıkarmasıdır. Geçen yıllar içinde ekonomide etkin durumda olan büyük işletmelerin zor dönemler yaşaması, dolayısıyla bu şirketlerin başarılarında meydana gelen düşüşler, girişimciliğin yeniden gözden geçirilmesine ve girişimci sektörün önemini gösteren çalışmaların artmasına neden olmuştur.⁵⁵

Küçük işletmelerin finansman ihtiyaçlarını kendi öz sermayeleri ile karşıladıkları pek az rastlanan olgular arasındadır. Bu olgu kalkınmakta olan ülkeler için geçerli olduğu kadar gelişmiş ülkeler için de geçerlidir.

Bilgi toplumuna geçilmesiyle birlikte, kişiye ve kişisel yeteneğe dayalı girişimcilik hızlı bir gelişim süreci içine girmiştir. Buna bağlı olarak da, 21. yüzyıl girişimci tipi de bilişim devriminin ürünü olan bilişimci girişimci olacaktır. Dünya çapında girişimciler için, bilişim sürecinden geçerek elde edilmiş bilgi ön plana çıkacaktır.

54 Zuhâl Kurban, "Girişimcilik, Küçük İşletmeler, İşlevsel Alanlarla İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri", (Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Ün. Sos. Bil. Enst., 1994), s.71.

55 Apaydın, a.g.e., s.25.

Girişimcilik, geleneksel toplumların sahip olduklarından farklı niteliklere sahip olmayı gerektirmektedir. Hızlı değişimlere uyum sağlayabilen, teknolojik gelişmeleri yakından izleyerek üretilen mal ve hizmetle değer yaratan girişimciler önem kazanmaktadır.

Ülkemizdeki gibi, genç nüfusa sahip olan ülkelerde, gençlerin girişimciliğe teşvik edilmesi ülke ekonomisi ve bölgesel kalkınmalar için avantaj yaratabilir. Fakat ülkemizde girişimciliğin geliştirilmesinde, eğitimin ve girişimciliğin özendirilmesini sağlayacak vergi düzenlemelerinin ve teşvik tedbirlerinin olmayışı önemli etkenlerdir.

1.2.1. Osmanlı Döneminde Girişimcilik

Klasik İslami iş ortaklıklarının geçmişi 7. yüzyıla kadar dayanmaktadır. Ticaretin yapılmaya başlandığı bu dönemde birçok ortaklık türü de ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri olan Mudarebe'de, sermayedarın parası ve malını işletecek bir girişimci mevcuttur. Girişimci malı ve parayı işletip, elde ettiği kardan önceden yapılmış anlaşmaya göre yatırımcıya belli bir oranda kardan pay vermesi mevcuttur. Burada girişimciliğin ödülü olarak aracı da karın geri kalan kısmını almaktadır.⁵⁶

Ticareti iyi bilen ve kervanlarla yapılacak serüvenlere dayanabilecek kişilerden sermaye ihtiyacı olanlar bunu ticari projelerine inanan sermaye sahiplerinin katılımı ile yaparlardı. Bu şekilde emek ve sermaye mudaraba adı altında ve belli bir proje için bir araya gelir ve randıman olarak kâr baştan öngörülen oranda paylaşılırdı. Bu sistem İslamiyet döneminde de aynen devam ettirilmiş mubaraha ve muşaraka ile birlikte günümüz faizsiz bankacılığının da esasını oluşturmuştur. Bu sistem 10-13. yüzyıllarda Avrupa'ya gelmiş ve zaman içinde ticaret hukukunun da içerisine girerek kurumsal bir konum kazanmıştır.⁵⁷

⁵⁶ Çizakça, a.g.e., 3-4.

⁵⁷ <http://www.activefinans.com>

İslam toplumlarında özel girişimcilikte bir kısıtlama olmadığından ticaret ve tüccarlık gelişme göstermiştir. Özellikle Abbasilerle birlikte genişleyen İslam topraklarında üretim ve ticaret önemli bir yer tutmuştur. Türkler de, Orta Asya'dan gelip Anadolu'ya yerleşmeye başladıkları dönemden itibaren girişimcilik ve özellikle zanaatkarlık konularında aktif olmuşlardır. Selçuklular döneminde ve Osmanlı'nın kuruluş döneminde esnaf ve zanaatkar örgütü olan ahilik teşkilatının etkin ve başarılı olduğu gözlenmiştir. Bu dönemde tarım ve ticaretteki çalışmalara dayalı olarak Akdeniz yüzyıllar boyu, dünyanın ekonomik merkezi olmuştur.⁵⁸

Ahilik teşkilatı kendi içinde etkin bir oto kontrol sistemi kurmuş, üretilen ürünlere kalite ve fiyat standartları konmuş, kurallara uymayan zanaatkarlara da cezalar uygulanmıştır. Hatta bu cezalar meslekten men edilmeye kadar varan katı cezalardır. Ancak Osmanlı'ların imparatorluk döneminde, imparatorluğu oluşturan toplum grupları arasında bir iş bölümü yapılmış ve bu iş bölümü sonucunda Türkler ticaretin dışında bırakılmışlardır. Ticaretle daha çok Rumlar, Yahudiler, Ermeniler, Levantenler, Araplar uğraşmışlar, Türkler, askerlik, ilmiye, bürokratik ve tarım işlerine yönelmişlerdir. Bunun sonucu olarak da Türk toplumu uzun yıllar ticaretin dışında kalmış, arzu edilen ticaret altyapısı oluşturulamamıştır. Ancak imparatorluğun son dönemlerinde ve özellikle de İttihak ve Terakki döneminde "Türk' den girişimci yapma" ve "Türk girişimcileri" oluşturma konusunda uğraşlar verilmiştir.⁵⁹

Osmanlı Dönemi'nde ilk sanayi hareketleri 1840'lı yıllarda fabrika kurma teşebbüsüyle başlamıştır. 1864'te kurulan İslah-ı Sanayi komisyonu Osmanlı'da sanayiye korumak ve desteklemek amacıyla kurulmuştur. Ancak, 1874'te bu komisyon feshedilmiştir.

Sultan Mahmut zamanında Avrupa'da sanayinin getirdiği zenginleşme sonucu eğitim düzeyi de geliştiği için eğitimde de gelişmeler olmuştur. Fransa'da eğitilmiş işsiz kişiler, misyoner teşkilatına girerek dünyaya yayılmış, Osmanlı

58 Dinçer ve Fidan, a.g.e., s.6.

59 Tamer Müftüoğlu, Asude Özsoy Tuncel ve Yağmur Akbulut, "Tarihi Gelişim Süreci İçinde Türkiye'de Girişimcilik", (http://www.aitco.com/İslam/ilim-sanat-43/trk/t_muftuoglu.htm)

İmparatorluğu' na da gelip okullar kurmuşlardır. Sultan Mahmut bu okulları kendisine gelecek tepkilerden dolayı Türklere yasaklamıştır. Bütün Hıristiyanlar bu okullara gitmiş, Batı'daki sanayi devriminin getirdiği kültür, Rum, Ermeni ve Yahudiler tarafından özümlemiş ve kısa zamanda da yabancıların işine ortak olmuşlardır. Hatta kendi işlerini kurup iş yapmaya başlayanlar da olmuştur.⁶⁰

Bunların yanı sıra, 1908' de İkinci Meşrutiyetin ilanı ile birlikte ülkenin kavuştuğu özgür ortam içinde gerek ticari gerekse sanayi alanında bir canlanma meydana gelmiştir. Ve sanayiye diriltmek için 1913' te "Teşviki Sanayi Muvakkatı" çıkarılmıştır.

1.2.2. Cumhuriyet Döneminde Girişimcilik

Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti Devleti' ne piyasa üretim sürecini geçişi sağlayacak yeterli sermaye birikimi ve bu birikimi elinde tutan bir girişimci kesim olmamıştı. Buna rağmen Cumhuriyet' in ilk yıllarında Müslüman iş adamlarına rastlanıyordu. Bu dönemde milli sanayinin koruma altına alınması ve ülke ekonomisinin gelişiminin hızlandırılması hedeflenmiştir. Yatırım mallarının ithaline ithalatta gümrük muafiyeti sağlamak amacıyla kararlar alınmıştır. Lozan Antlaşması koşulları gereğince Osmanlı Devleti'nin dış ticarete uyguladığı rejim 1930' lara kadar bir değişiklik yapılmadan kalmıştır. Devletin üzerinde bulunan ağır dış borç yükünden kaynaklanan baskıdan kurtulmak için yeni gelir kaynakları bulunması gerekiyordu. 1929 yılında Lozan' ın kısıtlayıcı koşullarının ortadan kalkması beklenirken Dünya Ekonomik Krizi ortaya çıktı.⁶¹

1912 yılında yabancı bir yazarın kaleminden Osmanlı İmparatorluğu;
"Yalnız memurluk etmek, askerlik yapmak, kazançlı işlere rağbet göstermemek Türkleri eksiltmiş ve fakirleştirmiştir. Türklerin arazi sahibi olan birkaç yüz bininden gayrisi memurluk ve askerlikle geçinen proleteryaadır. Bunlar açlıktan ölmeyecek

60 Apaydın, a.g.e., s.29.

61 Müftüoğlu, Tuncel ve Akbulut, "Tarihi Gelişim Süreci İçinde Türkiye'de Girişimcilik", (http://www.aiico.com/islam/ilim-sanat-43/trk/t_muftuoglu.htm)

kadar bir maaşla iktifa ederler. Türkler zaten şayan-ı hayret derecede kanaatkardılar. İsraktan çekinirler. Yılda bir kere, o da bayram günü esvap yaptırırlar ve o esvabı yıl boyunca giyerler. Bu kadar az ihtiyacı olan bir halka teşebbüs fikri ve gayret ateşi için bir saik olmayacağından, bittabi Türkün hat-ı iktisadiyeleri de mahduddur, ticaretleri adeta yok gibidir.” şeklinde tanımlamıştır. ⁶²

1930 ekonomik bunalımı ve İkinci Dünya Savaşı' nın bu döneme rastlaması, savaş ekonomisinin uygulanması girişimcilik açısından engel teşkil etmiştir. 1931 yılında gümrük tarifeleri yeniden ele alındı, ithalata kota koyma ve ihracatı denetleme konularında yasal düzenlemelere gidilmiştir. 1933 yılında ilk beş yıllık kalkınma planı uygulamaya konulmuştur. ⁶³

Bu yıllarda İktisadi Devlet Teşekkülleri kurulmaya başlamıştır. 1948 yılında Milli Ekonomi Kongresi toplanmıştır. Bu dönemde Devletçilik ilk eleştirilerini almaya başlamıştır. Özel girişimden yana olan kişiler tarafından, özel girişimlerin gelişme imkanlarını ortadan kaldırdığı öne sürülmüştür. ⁶⁴

Sanayileşme açısından 1950 yılında demokrasinin en büyük faydası, insanların İstanbul'a göçüne izin verilmesidir. Böylelikle emek ucuzlamıştır. Bu dönemde özel sektörün giremediği iş alanlarına devlet girmiş ve özel sektörü de buralara girmeye teşvik etmiştir. 1950 ve 1970 arasındaki yıllarda Liberal Ekonomiye geçiş döneminde özel sektörün ekonomideki payı % 70' lere kadar çıkarılmıştır. ⁶⁵

1970' li ve 1980' li yıllarda Kıbrıs Harekatı ve sonucunda gelen ambargo, petrol şokları, yükselen enflasyon, siyasi ve ekonomik iktidarsızlıklar, döviz sıkıntısı ve teşvik uygulamalarının dönemin ihtiyaçlarına cevap verememesi girişimcilik üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır.

62 <http://www.ggc.kosgeb.gov.tr>

63 Müftüoğlu, Tuncel Ve Akbulut, “Tarihi Gelişim Süreci İçinde Türkiye’de Girişimcilik”, (http://www.aitco.com/islam/ilim-sanat-43/trk/t_muftuoglu.htm)

64 Apaydın, a.g.e., s.32.

65 <http://www.ggc.kosgeb.gov.tr>

1980 sonrası dönemde gerçekleştirilen piyasa ekonomisi ve dış dünyaya açılım müteşebbislere yepyeni imkanları beraberinde getirmiştir. Türk insanının girişimcilik ortamında çok başarılı olabileceği fikri kabul görmeye başlamıştır. Özelleştirme tartışmaları ve uygulamalarının ortaya çıkmış olması, uluslar arası ilişkilerin daha önceki dönemlere göre gelişmiş olması özellikle hizmet sektöründe girişimciliğin hızlı artışına sebep olmuştur.⁶⁶ Ancak bu dönemde ortaya çıkan kronik enflasyon, ekonomik belirsizlik, kamunun mali piyasalarda ağırlığını koruması, bürokratik yapının ve mevzuatın bir türlü basitleştirilememesi, teşvik uygulamalarının hayata geçirilmesinde yaşanan zorluklar girişimcilerin önüne çıkan önemli engeller olmuştur.

21. Yüzyıl içinde ülkemizin ekonomik ve sosyal yapısında önemli yeri olan küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin birçok sorunları bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:⁶⁷

- Kredi temininde güçlük çekmektedirler.
- Teşviklerden hemen hemen hiç yararlanamamaktadırlar.
- Teknoloji düzeyleri genellikle düşüktür.
- Yurtiçi ve yurtdışı teknik ve ticari gelişmeleri izleyememektedirler.
- Yetişmiş ve nitelikli eleman sıkıntısı çekmektedirler.
- Gümrük Birliği şartlarında rekabet güçlerinin geliştirilmesine ihtiyaç duymaktadırlar.

1.2.3. 21.Yüzyılda Türkiye’de Küreselleşme Eksenli Girişimcilik

Son yirmi yıldır dünya ekonomisinin düzeni genelde 'geçiş döneminde' olarak tanımlanmıştır. Ancak, bu geçişin neye doğru olduğu henüz belli değildir. Bu dönem, ticaret blokları arasındaki gümrük vergisi engellerinin azaltıldığı, ama bir yandan da

⁶⁶ Çelik ve Akgemci, a.g.e., s.27.

⁶⁷ <http://www.academit.sabanci.univ.cdu>

vergi dışı engellerin ortaya çıkıp korumacılığın şiddetlendiği bir dönem olmuştur. Bu yıllarda devlet kontrolündeki ticarete de artış görülmüş, gerçek ücretler durgunlaşır ya da düşerken tüketici talepleri zayıflamış, otomobil, çelik ve diğer endüstri ürünlerinde dünya çapında bir fazla ortaya çıkmış, Asya, Afrika ve Güney Amerika ülkelerinin dayandıkları hammadde fiyatlarında da düşüşler yaşanmıştır.

Yatırım sermayesi akışının önündeki engeller kalkmış, büyük miktarlarda para, malların en ucuza üretilbildiği yerlere akmıştır. Şirketler üretim masraflarını kısararak birbirleriyle rekabet etme baskısı altına girmişlerdir. İyimser, genişlemeci Bretton Woods devrinin aksine, son yirmi yıldır masrafları kısmak ve iş güvencesini arttırmak yolunda dünya çapında bir yarış yaşanmış; ne küresel ürünlerin müşterilerinin sayısını, ne de ekonomistlerin deyimiyle 'tüketici güvenini' arttırmayacak deflasyoncu bir strateji izlenmiştir.⁶⁸

Artık bu kurallara sahip olan ülke ve iş dünyası ekonomisi altında da girişimciliğin deneme yanılma yoluyla gelişen bir olgu olmaktan çıkıp, sistemli ilerleyen ve gelişme çabası içerisinde olan bir olgu olarak ele alınması gerekmektedir. Girişimcilerin yetkinlikleri ve özellikleri iyi değerlendirilip, deneyimleri ve özellikleri arasında incelemeler iyi yapılmalı, gerekli geliştirme programı uygulanmalıdır.⁶⁹

Türkiye'nin 500 büyük şirketine bakıldığında, üretimin ve iç hacminin belli oranlarda artmaya devam ettiği ancak istihdamın ya aynı oranda kaldığı ya da azaldığı görülmektedir. Diğer taraftan, ülkemizde her yıl binlerce kişi üniversitelerden mezun olurken, binlerce kişi de askerlik görevini tamamlamaktadır. Bu noktada çıkış yolu girişimcilikten geçmektedir. Girişimciler, yeni bir ticari fikir etrafında yeni işler kurarak, pazarın büyümesini, çeşitlenmesini ve sağladığı yeni iş olanakları ile istihdamın artmasını sağlamaktadırlar. Öngörülerini, pazar yaratma ve

68 <http://www.turkab.net/kure/wkureekon.htm>

69 Nihat Erdoğan, "Girişimci İşadamlarının Gelişim Deneyimleri", 9. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler, 24-26 Mayıs 2001, s.536.

geliştirme yetenekleri ile girişimciler, toplumunun ve ekonominin yenilenmesine büyük katkı sağlarlar.⁷⁰

Ülkemizde, KOSGEB Girişimciliği Geliştirme Enstitüsü, değişim mühendisliği projesi kapsamında tanımlanan yeni organizasyon modeliyle KOSGEB icra komitesinin kararıyla 20 Mayıs 1998 tarihinde kurulmuştur. Bu enstitünün öncelikli amacı, ülkemizin koşulları göz önünde bulundurularak, girişimcilerin geliştirilmesine yönelik mekanizmaların ortaya konulması ve böylece potansiyel girişimcilerin kendi işlerini kurmaları konusunda destek sağlamasıdır. Eğitim, danışmanlık, iş geliştirme ve başlangıç sermayesi sağlama bu destek birimlerinin arasında yer alır. Bu şekilde yeni ve başarılı küçük işletmeler kurulabilir ve bunların gelişmesi sağlanarak istihdam artırılabilir, ülkemizin gelişimine ve refah düzeyinin artmasına katkıda bulunabilir. Bu enstitünün kuruluş amaçlarından biri de, ülkemizdeki girişimcilerin gelişimini engelleyen faktörleri ortaya çıkarmak ve gerekli önlemlerin alınması konusunda çalışmalar yapmaktır.⁷¹

Girişimcilik, sadece bilgi, sezgi ve tecrübeleri kullanarak toplumdaki gereksinimlerin yatırımla karşılanması olayı ile sınırlı kalmamaktadır. Çağdaş gelişmeler, küresel eksenli dünya ekonomileri, hızla ilerleyen teknoloji, girişimcilere yepyeni bir boyut kazandırmıştır. Bu gelişmeler girişimcilerin dış dünyaya daha açık, daha çağdaş ve bilgili olmalarını gerektirmektedir.

Kaynakların optimal kullanımı, işletmelerin rekabetçi bir avantaja sahip olması, etkin koordinasyon, başarılı bilgi elde etme, bilgi değişimi ve paylaşımı, dış pazarlar ve rakipler hakkında bilgi toplanmasını ve değişen çevre koşullarına uyum sağlamayı öğrenmelidirler.⁷²

70 http://www.ttg.gov.tr/tur/06_tekno_guncel/62052001.htm, Mayıs, 2001

71 <http://www.kosgeb.gov.tr/girisim.htm>

72 Özgener, a.g.m., (<http://www.foreigntrade.gov.tr/ead/DTDERGI/nisan2000/kresel.htm>), s. 4.

1.2.4. Türk Toplumunun Girişimciliğe Bakışı

Ülkemiz halkının gözünde girişimciler çeşitli yerlere konulmaktadır. Bir kısım insana göre, ekmeğini taştan çıkaracak yeteneğe sahip kişilerdir; bir kısmına göre hiç bir şey yapmadan para kazanmanın yolunu bulmuş kişilerdir; bir kısmına göre de diğer insanlardan farklı özelliklere sahip kişilerdir.⁷³

Her geçen gün hızla değişse de bundan on yıl öncesine kadar girişimciler, halkımızın gözünde pek de prestijli bir yere sahip değildi. Bunda yanlış kanuların etkisi olduğu kadar, bazı kötü örnekler sergilemiş girişimcilerin de payı bulunmaktadır. Bu kötü örnekler, toplumumuzun girişimciye bakış açısını bir miktar da olsa olumsuz etkilemiştir.⁷⁴

Toplumda girişimciliğe değer kazandıran, girişimcilerin hem maddi hem de manevi statüsünü yükselten sadece para kazanmak değil, ekonomik değer yaratmaktır. Toplumda girişimcilik faaliyetlerinin yaygınlaşması ve girişimcilere iş adamı statüsü kazandırılması, önemli üretim faktörlerinden kabul edilen girişimciliğin yanlış değerlendirilmesi, toplumun değer yargılarının kaybolmasına neden olabilecek büyük bir tehlikedir.

Girişimcilik açısından ülkemizde pek çok aksaklıklar olmasına rağmen, girişimcilerimizin geldiği yer ilerisi açısından ümit vericidir. Meydana gelen gelişmeler, Türk halkının özellikle de gençlerimizin girişimciliği sevdiği yönündedir.

1.3. GİRİŞİMCİLİĞİN FINANSMANI

Girişimciler arasında dış finansman kaynaklarından yararlanmanın çok yaygın olmadığı bilinmektedir. Kredi ve finansman konularında karşılaşılan sorunların büyüklüğü bilinmektedir. Özellikle bankalardan kredi alırken yüksek faiz

⁷³ Titiz, "Girişimcilik Ulusça Zenginliğe Açılan Kapı", s.48.

⁷⁴ Titiz, "Girişimcilik-Ulusça Zenginliğe Açılan Kapı", s.78.

ödemeleri, ödeme koşulları ve teminat istenmesi karşılaşılan en önemli sorunlardan biridir. İşe yeni başlayan girişimciler için bu oldukça büyük bir engel teşkil etmektedir. Yeni yatırımların yapılabilmesi, yeni makine ve araçların alınabilmesi için bu sorunun çözülmesi gerekmektedir.⁷⁵

Halk Bankası, Türkiye'deki KOBİ'lerin finansman bankası olarak kurulmuştur. Banka, günümüzde bu işlevi yanında, KOBİ'lerin kalkınma bankası görevini de yürütmek üzere, orta ve uzun vadeli proje kredileri vermek, KOBİ'lerin gelişmesi ve büyük sanayiye geçişini sağlamakta danışmanlık hizmeti, teknik bilgi akışı ile desteklemek işlevleri ile de görevlendirilmiştir.⁷⁶

Ülkemizde önemli bir nokta da, kişilerin yatırım yapmak yerine daha yüksek gelir elde edebilecekleri mali piyasalara yönelmesidir. Bu sanayileşmesinin önünde çok ciddi bir engel oluşturmaktadır. Ekonomik istikrarsızlık, belirsizlik, yatırım yapan, üretim ve verimi arttırmayı hedefleyen, kaliteli mal ve hizmet sunan girişimcileri de olumsuz yönde etkilemektedir.⁷⁷

İşe yeni başlayan girişimciler için oldukça büyük bir engel teşkil eden finansman sağlama; risk sermayesi kullanımı, finansal kiralama ve tasarruf alışkanlığı ve zorunluluğuyla giderilmeye çalışılmıştır.

1.3.1. Risk Sermayesi

Risk sermayesi, değişik ortam ve ülkelerde Venture Capital, Girişim Sermayesi, Atılım Sermayesi, Cesarete Dayalı Sermaye adları ile anılmaktadır. Risk, tehlike, kayıp veya hasarla karşılaşma ihtimali veya şansıdır; girişim, bir işi ele alma, bir iş alanında çalışmaya başlama, teşebbüs anlamına gelmektedir; Venture ise risk alma, tehlikeye atılmaktır. Hepsi de istisnasız sermaye ile ilişkilidir. Risk sermayesi

⁷⁵ Çetin, a.g.c., s.165.

⁷⁶ Mehmet Ali Gürol, "Türkiye'de Kadın Girişimci ve İşletmesi", Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları No:2, 2000, s.181.

⁷⁷ Apaydın, a.g.c., s.108.

önce bir girişimdir sonra finansmandır. Amacı, yarınlarda çok değerlenecek bir oluşuma erken evrelerde müdahil olup, değerli olmasını temin etmek, bugünkü değeri ile katılmak, değerlendirildiğinde o günkü değerinde satmak ve bu şekilde böyle bir oluşuma katılmanın yüksek primini kazanmaktır. Unutulmamalıdır ki Batılı ülkelerde değer, yatırımın kendisi ile değil verimle ilgilidir. Dolayısı ile risk sermayesi bugün verimli olmayan bir yatırımı yarınlarda verimli hale getirip, verim oranının yükselmesi için yapılan teşebbüstür.⁷⁸

Türkiye’de formal anlamda risk sermayesi ilk defa 1986 yılında Devlet Bakanı Sayın Tınaz Titiz tarafından gündeme taşınmış ise de netice alınamamıştır. 1993’te Tansu Çiller Hükümeti döneminde Sayın Çiller’in özel ilgisi sayesinde SPK çerçevesinde risk sermayesi tanımlanmış ve bazı teşviklerle birlikte yürürlüğe konulmuştur.⁷⁹

Her girişim, girişim sermayesine konu olabilir gibi görünse de genellikle yeni ve ileri teknolojiler girişim sermayesi alanına girerler. Bilgisayar donanım ve yazılımı, elektronik, nükleer mühendislik gibi konular en çok kullanıldığı alanlardır. Özellikle ABD’de uzay ve savunma amacıyla geliştirilen teknolojilerin sivil hayata uygulanması risk sermayesi kullanımı yoluyla olmaktadır.⁸⁰

ABD hala bir rüya peşinde koşulabilen fırsatlar ülkesi olarak kalabilmeyi böyle başarmıştır. Bugün Türkiye’nin yeni ekonomik düzen içerisinde kalkınmasında fevkalade yararlı olacak risk sermayesi şirketlerine ivedilikle ağırlık verilerek benzer neticeler alınabilir. Yeni kaynaklara, yeni bakışlara ve yeni nesillere ihtiyaç vardır; eskiler yorgundur, kolay kazanılan servetlerin erimesine kızgın, değişime nasıl uyabileceklerini iyi bilememektedirler. Küçülmek zordur, rekabet içerisinde, alışılan destekler olmadan tekrar yola koyulmak daha da zordur.

⁷⁸ <http://www.activefinans.com>

⁷⁹ http://www.activefinans.com/activeline/sayi23/reel_sektor.html

⁸⁰ Titiz, “Girişimcilik-Ulusça Zenginliğe Açılan Kapı”, s. 152.

1.3.2. Tasarruf Alışkanlığı Ve Zorunluluğu

İşletmeler çok büyük ölçüde öz kaynak sermaye ile kurulmaktadır. İşletme sahibi olan girişimci kişiler kendi imkanları çerçevesinde bir yatırıma girişmektedir. İmkanlar kısıtlı ise işletme ölçeği küçük tutulmakta veya yatırımdan vazgeçilmektedir. Burada Türkiye'deki küçük işletme ile girişime kalkışan girişimcilerin borçlanmaktan korktuklarını da vurgulamak gerekmektedir. Küçük girişimciler borcun gelecekteki faizi ve anapara ödemelerinden çekinmekte, kendi imkanları dahilinde girişimde bulunmaktadırlar. Halbuki hakiki girişimci, kendi yağından çok başkasının yağı ile kavrumayı göze alabilen, bu riske ve gerekli uzlaşmaya girebilen kişidir.⁸¹

Küçük bir girişimi başlatabilmek için kullanılan en alışageldik sermaye fonu girişimcinin elinin altındaki kişisel birikimleridir. ABD Ticaret Bakanlığı istatistikleri, iş sahiplerinin %67' sinin firmalarını ödünç sermaye almaksızın kurduklarını veya devraldıklarını göstermektedir.⁸²

Tasarruf yapma, aza kanat etme gibi özellikler Türk toplumunun önemli özelliklerindedir. İyi bir planlamayla, hem ihtiyaçların karşılanması hem de tasarruf yapabilmek mümkündür. Düzenli bir biçimde tasarruflar için bir miktar para ayrılmalıdır. Tasarruf için ayrılan para miktarı önemli değildir. Önemli olan bu alışkanlığı kazanmaktır. Bir harcama planı yapmak, belirli bir zaman birimi için para yönetimine ileriye dönük bir sistematik kazandıracağından, bütçe yapmanın yararı, her birey için önemi vurgulanmaktadır.⁸³ Tasarruf için bazı temel prensipleri şöyle özetleyebiliriz:⁸⁴

81 Müftüoğlu, a.g.e., s. 279-280.

82 Gürol, a.g.c., s.186.

83 <http://www.milliyet.com.tr/ekler/vitrin/19990306/yazar/sule.html>

84 Şengül Hablemitoğlu, "Yaşam Dönemleri ve Finansal Planlama", (http://www.geocities.com/hablemitoglu/yasam_donemleri.htm)

- Paranın en iyi biriktirileceği yer, en çok harcanılan yerdir. Bu alanlara daha dikkatli harcamalar yapılabilir.
- Para biriktirmeye kararlı olduğunda, bu işin psikolojik boyutlarını da düşünerek bilinçli davranmak gereklidir. Para biriktirmek adına hobilere mahrum kalınmamalıdır.
- Para biriktirmenin en iyi yollarından birisi de bir harcama listesi oluşturmaktır. Nelere para harcayacağı planlanmalıdır. En önemlisi de kişinin kendini bu listenin dışına çıkmayacağı yönde programlamasıdır. Tasarruf ve beklenmeyen harcamalar fonlar da bu listeye dahil edilmelidir.
- Sınırlı gelirlerin hangi öncelik sırasına göre tahsis edileceği belirlenmelidir.
- Aile içinde çocukların özel küçük ihtiyaçlarını, kendilerinin alması sağlanmalıdır. Bu, onlara tasarruf yapma alışkanlığı sağlayacaktır.

Tasarruflu yaşayabilmek için bütçe planı yapmanın yanı sıra ikinci ve çok önemli bir koşul da ihtiyaçları daha ucuza getirebilmektir. Sabit gelire alışmış insanların kendi işlerini kurmaları bu nedenle biraz zordur. Bu sadece ülkemizde böyle değil İngiltere’de de böyledir. Ancak İngiltere’de ücretli çalışanları cesaretlendirmek amacıyla, sabit gelire çalışırken kendi işini kurmak isteyenlere “girişim izni programı” uygulanmaktadır. Ülkemizde ise bu türlü bir destek programı henüz yoktur.⁸⁵

1.3.3. Finansal Kiralama (Leasing)

Leasing’in kelime anlamı "kiralama"dır". Leasing ya da finansal kiralama, bir yatırım malının mülkiyeti leasing şirketinde kalarak, belirli bir kira karşılığında, kullanım hakkının kiracıya verilmesi ve yapılan sözleşmede belirlenen değer üzerinden sözleşme süresi sonunda mülkiyetin kiracıya geçmesini sağlayan çağdaş

⁸⁵ Titiz, “Girişimcilik-Ulusça Zenginliğe Açılan Kapı”, s.34-36.

bir finansman yöntemidir. Her türlü makine, ekipman, uçak, gemi ile araç ve donanım leasing konusu olabilir.⁸⁶

Sanayileşmiş ülkelerde işletmelerin uzun yıllardan beri uyguladıkları bu yöntem ülkemizde de gelişmektedir. İşletmelere, kaynaklarını daha rasyonel değerlendirme fırsatı tanımakta, sadece yatırım malları temininde değil, diğer birçok mal ve hizmet için de kullanılmaktadır.⁸⁷

İngiliz İktisatçı Adam Smith' in, sermaye birikiminin kaynağının üretim araçlarının mülkiyeti değil, işletilmesi olduğu şeklindeki tezi, leasing işleminin esasını oluşturmaktadır. Bu işlemde, kiralayan şirketler çeşitli mal ve hizmetlerin kiralanmasına aracılık yapan uzmanlaşmış finans kurumları olabileceği gibi, bir tek mal üzerinde faaliyetini yoğunlaştıran ve çoğu zaman da üretici işletmenin uzantısı şeklinde faaliyet gösteren kuruluşlar da olabilir.⁸⁸

Leasing'in yatırımcı ve girişimcilere çeşitli avantajlı yanları vardır. Bunlar:⁸⁹

Vergi avantajı :Kira bedellerinin tamamı gider olarak gösterilir. Öz kaynakları tüketmeden uzun vadeli finansmanı sağlar.

KDV Avantajı :Leasing yapıldığı zaman makine ve ekipmanlar için %1, ticari araçlar için ise %8 KDV ödenir. Banka kredisi için ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi ödenmez. Ayrıca işlemler her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğundan dolayı da maliyet düşer.

⁸⁶ <http://www.kobinet.org.tr/kosgebabm/hizmetler/dokumantasyon/AB13.html>

⁸⁷ Dinçer ve Fidan, a.g.e., s.237.

⁸⁸ Mümin Ertürk, "İşletme Biliminin Temel İlkeleri",4.b., İstanbul: Beta Basım Yayım, 2000, s.359.

⁸⁹ Akdemir, a.g.e. , s.336.

Teşvik avantajı : Yatırım teşvik belgesine bağlanmış yatırımlar için kiracı ve leasing şirketine devredilir. Teşvik belgesindeki yatırım indirimi ve diğer avantajlardan yararlanan leasing firması bunu düşük kira bedeli olarak kiracıya yansıtır.

İflas durumunda : Kiracı şirketin iflası durumunda leasing yoluyla alınan mallara el konulamaz. Bu durumda yatırımcı üretime devam ederken, borçlarını da ödeyebilmesi kolaylaşır.

1.4. KİŞİLERİ GİRİŞİMCİ OLMAYA YÖNLENDİREN FAKTÖRLER

Ülkemizde birçok genç üniversiteden mezun olmanın ardından birçok problemle karşı karşıya kalmaktadır. Mezun olmanın ardından iyi bir iş elde etmeyi hatta iyi bir kariyer edinmeyi bekleyerek diplomalarını almaktadırlar. Birçok genç bu benzer sorunlarla uğraşmaktadır.⁹⁰

Kendi geleceğini kendi karar ve çabalarıyla şekillendirmek, bağımsız ya da esnek bir iş ortamına sahip olmak iş fırsatlarını değerlendirmek isteyenler de bu gruba eklenebilir.⁹¹ Bir girişimci olabilmek için istek ve uygunluk düşüncüleri de girişimcilik işinde yer alma kararını etkiler.

1.4.1. Ekonomik Düzeyi Yükseltmek

İnsanlar, daha iyi şartlarda , kendilerinden daha çok kazananlar gibi yaşamak, hayat standartlarını yükseltmek için kendi işletmelerini kurmaya yönelirler. İşletmeden elde edilecek olan gelirin tamamı işletmenin sahibine ait olacağı için kendisi ve ailesine daha iyi bir gelecek ve yaşam standardı sağlamak, yapacağı harcamalarda bir esnekliğe sahip olmak amacıyla girişimde bulunmaktadırlar. Bazı

⁹⁰ http://www.akariycr.com/ana_aday/girisimci/girisimci_kcndiisinikurmak.asp

⁹¹ Yahya Daban, "Yönetim", (<http://www.daban.8m.com/yönetim11.htm>),s.1.

durumlarda kişiler ellerinde bulunan sermayelerini başkalarına işletmeleri için güvenip veremediğinden, işletmelerini kendileri kurup, yönetimine de kendileri geçmektedirler.⁹²

Bir işletmede ücretli çalışan bir kişi için, yapılacak harcamalar ancak ay sonunda alacağı ücrete göre olmak zorundadır. Alınan paranın yetmesi için harcamanın planlanması hatta belki de kısıtlanması gerekmektedir. Parayı harcama sınırının genişlemesi refah düzeyinin artması anlamına geldiğinden, ekonomik harcama kalıbını genişlemesi hemen herkes tarafından istek duyulacak bir öneme sahiptir.⁹³

1.4.2. Güven Kazanma

İnsanlar, öncelikle yakın çevreleri ve daha sonra da tüm toplum önünde kendilerini kabul ettirip, güven kazanmak isterler. Kimileri bir işletmede çalışarak kariyer yapmayı tercih ederken kimileri de kendi işlerini kurarak özgüven duygularını tatmin ederler.

McClelland' ın başarı ve güven kazanma hakkındaki araştırmaları girişimcilerde var olan psikolojik özellikleri ortaya çıkarmaktadır. Girişimcilerin özelliklerine yönelik tutumlardan biri de görevdeki başarının sonucuna ait bilgidir. Görev sonunda başarıya ulaşılmış olması insan psikolojisinde güveni de beraberinde getirmektedir.⁹⁴ Bu güven hem kendi öz benliğe duyulan güvendir hem de çevrenin kişiye duyduğu güven olarak ortaya çıkmaktadır.

Maddi güç, kişinin güç ve güven güdüsünün en temel bileşenleridir. Pek çok insan maddi açıdan rahat bir hayat sürmek ister. Oturdukları evleri, evlerindeki mobilyaları, arabaları kendilerini hayat şartlarına karşı güvende hissetmelerine neden

⁹² Dinçer ve Fidan, a.g.c., s.122.

⁹³ Akdemir, a.g.e., s.97.

⁹⁴ Hisrich, a.g.e., s.53.

olmaktadır. Bu nedenle sahip oldukları meslekte istedikleri parayı kazanamamaları, kendi işlerine sahip olduklarında daha iyi gelire sahip olabilecekleri düşüncesi bile kendilerine olan güven duygusunu kamçılayıcı özelliğindedir.

1.4.3. Sosyal Statü Kazanma

Sosyal statü, bireyin sosyal yapıda işgal ettiği yerdir. Herkes toplum içinde sosyal statüye sahiptir. Sosyal statü, kişinin çevresindekilerin, toplum içinde ona nesnel olarak uygun gördükleri mevki ve pozisyonudur.⁹⁵

Girişimcilik toplumsal bir olgudur ve sosyal bir karaktere sahiptir. Toplumlarda daha fazla ücret elde etme arzusu, bir kişinin kazandığı ve harcadığı paranın başkaları tarafından başarı ve değer ölçüsü olarak değerlendirilmesinden ileri gelmektedir. İyi bir iş ve ünvana sahip olma toplum gözünde girişimcilere verilen değer olarak yorumlandığından kişilerin sosyal statülerinde olumlu etkiler yapar.⁹⁶

Girişimciler, insanlarla olumlu ilişkiler kurma yeteneğine, sempati ve güven veren kişiliğe sahiptirler. Girişimciler toplumda bir ürün veya hizmete yönelik başkalarının göremediği ihtiyaçları fark edip, bir iş kurma fikrine dönüştürme konusunda yaratıcı kişiliğe sahiptirler. Bu yaratıcı kişilikleri ve insanlarla beşeri ilişkilerinin iyi olması sebebiyle, hem kişisel hem de toplumsal tatmini sağlayabilmektedirler. Bu özellikleriyle toplum önünde belirli bir statüye ve kariyere sahip olabilmektedirler.

⁹⁵ Şimşek, Akgemci ve Çelik, a.g.e., s.19.

⁹⁶ Erol Eren, "Yönetim ve Organizasyon", 4.b., İstanbul: Beta Basım Yayım, 1998, s. 432.

1.4.4. Bilgi Toplumu Bireyi Olmak

Çağımıza damgasını vuran bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin en önemli sonuçları kuşkusuz beraberlerinde getirdikleri yeni değişim ve dönüşümlerdir.⁹⁷ Modern para nasıl dünyanın her tarafına yüzyıldan daha kısa sürede girip insanların yaşamını tamamen değiştirdiyse, günümüzde de bilgi her yere ve alan girmekte ve tüm yaşamımızı etkilemektedir.⁹⁸ Bilginin bu kadar önem kazandığı bir dönemde bilgi toplumu bireyi olmak da nadir bulunma özelliği taşımaktadır.

20. yüzyıldan 21. yüzyıla taşıyacak vizyonlardan biri “bilgi toplumu” vizyonudur. Daha önceleri sermaye ve teknoloji en önemli üretim faktörleri olarak kabul görünürken, günümüzde bilgi bunların önüne geçmiştir. Çünkü finansal güç elde etmek, istihdam sağlamak kişisel anlamda bilgili olmayı gerektirir. Dünyanın en zengin insanı olan Bill Gates, bu niteliğini geliştirmiş olduğu bilgi teknolojisiyle elde etmiştir.⁹⁹

Endüstri devriminden önce gücün simgesi toprak zenginliği idi. Endüstri devrimi ile birlikte gücün simgesi sermaye oldu. Henüz başlangıç aşamalarında bulunduğumuz yeni dönemin güç simgesi ise, bilgidir. Klasik üretim faktörleri, artık rekabet etmeye yetmiyor. 21. yüzyılın rekabeti, bilginin rekabetidir. Bilgi toplumunda en önemli güç bilgi olduğu için, bilginin yaratıcısı ve taşıyıcısı insan da, rekabetin odağı haline geliyor.

Bilgi toplumunda her şey, öncekinden çok farklıdır. Organizasyonlar, çalışma yaşamı, çalışan profili bu yeni toplum düzeninde baştan aşağı değişmektedir. Bilimsel yönetim temeline dayalı hiyerarşik organizasyon yapıları, giderek yataylaşıyor ve esnekleşmektedir. Tam zamanlı ve sürekli çalışmanın yerini, esnek çalışma modelleri almaktadır. Kadınlar ve gençler, farklı beklenti ve değer yargıları

97 Aşkın Keser, “Çalışma Yaşamında Dönüşümler”, 1.b, Bursa: Ezgi Kitabevi, 2002, s. 126.

98 Çelik ve Akgemci, a.g.e., s. 39.

99 Ali Akdemir, “Vizyon Yönetimi”, İstanbul: Avrupa İnsan Kaynakları Merkezi, 1998, s. 73.

ile çalışma yaşamında daha çok yer almaktadır. Çalışma ilişkilerinde yabancılaşma unsuru giderek artıyor ve farklı kültürler çalışan profilini zenginleştirmektedir.¹⁰⁰

Türk toplumunda bilgi toplumunun, bilgi teknolojilerinin ve bilgi çağının; mantık, işleyiş ve paradigmaları henüz yeteri kadar kavranmamıştır. Sadece sınırlı bir kesim için farkındadır. Ancak bilgi teknolojilerinin hızı yetişebilir gibi değildir. Bilgi toplumunda zenginliğin kaynağı, bilgi üretmeye yönelik yeniliklerdir. Yenilik ve bilgi için sınır yoktur.¹⁰¹ Enformasyon toplumunda bilgi, toplumun stratejik kaynağını oluşturmaktadır. Giderek artan küresel rekabet karşısında, artık hiç kimsenin elinde ileriye dönük senaryolar yoktur. İşletmeler, bu belirsizlik içinde kendi yollarını bulmak zorundadırlar. Aklın ötesinde sezgiye de ihtiyaçları vardır. Bu arada yaşadığımız çağda büyük ölçüde rutin işler kalmamıştır. Kullanılan teknolojilerin ve ürünlerin de ömürleri kısalmaktadır.¹⁰² Bu tablo içerisinde sezgi ve ileriye görüş yeteneklerini kullanabilen girişimciler için büyük fırsatlar oluşmuştur.

Kenneth Galbraith günümüzde bilginin önemini şöyle belirtmektedir: “Sanayi toplumuna hız kazandıran şey paradır. Fakat bilgi toplumunu hızlandıran ve güce ulaştıran bilgidir. Şimdi, bilgi sahibi olanlar ve olmayanlar şeklinde yeni bir sınıf ortaya çıkmıştır. Bu yeni sınıf, gücünü ne paradan, ne de sahip olunan topraklardan değil sadece bilgiden almaktadır.”¹⁰³

1.4.5. Yaratıcı Düşünceleri Uygulamak

Yaratıcı kişiliğe sahip kişiler kendisine çok güvenir, başkalarıyla olan ilişkilerinde hakim durumdadır. İnsiyatif kullanma ve eylem yetenekleri yüksektir. Kişiliklerinden kaynaklanan karar verme özgürlükleri, onları sık sık alışılmış tutum

100 http://www.insankaynaklari.com/bircylic/trends/makalc/gclcccggi_yaratmak.asp

101 Hüsnü Erkan, “Bilgi Toplumu ve Bilgi Toplumuna Geçiş”
(<http://www.bilgiyetoplum.com/erkan1.html>)

102 Keser, a.g.e., s. 109-110.

103 Mustafa Gümüş, “Yönetimde Başarı İçin Altın Kurallar”, 2.b., İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1999, s.31-32.

ve durumlar içine sokar. Çevreden destek almaya gerek duymazlar. Kendilerine yapılması gerekli şeyin söylenmesini beklemezler, daha çok kendi hesaplarına göre düşünüp karar verirler ve uygulamaya geçerler. Yaratıcı kişiliğe sahip kişilerin tüm bu özellikleri girişimcinin sahip olduğu özelliklerle çakışmaktadır.¹⁰⁴

Girişimci ruhuna sahip kişilerin, en belirgin özellikleri başarı arzularının yüksek olmasıdır. Bu tip insanlar rutin işlerden pek hoşlanmazlar ve yeni fikirler yaratmayı tercih ederler. Yarattıkları bu yeni fikirlerle yeni girişimler yapmaktan kaçınmazlar.

Yeni bir şey yaratma, bir girişimcinin en zor işlerinden birisidir. Bunun da ötesinde zor olan yeni oluşturulacak şeyle birlikte çevre koşullarını da kavrama yetenekleridir. Girişimci kişiler değişimi yaratan ve yöneten kişilerdir. Yeni fikirler üretip, uygulamaya sokarak sürekli yeni fırsatları yakalama yeteneği sergilemekten kaçınmazlar.¹⁰⁵

Birçok kişi tarafından girişimciliğin tercih edilmesinde, kendilerine özgü yaratıcı düşüncelerini uygulamak olduğu bir gerçektir.¹⁰⁶ Kişi bir işletmede yönetici olarak dahi çalışsa, kendi özgün düşüncesini uygulama fırsatı bulamayabilir. Kafasında yarattığı yeni fikirlerin kullanılması için de tek çare olarak girişimci olmak kalır.

1.5. GİRİŞİMCİ KİŞİLİK VE GİRİŞİMCİNİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Kişilik, günlük dilde sıkça kullanılan bir kavram olmasına rağmen tanımlanmasında güçlük çekilir. Çünkü üzerinde uzlaşmaya varılmış tek bir tanım bulunmamaktadır. Kişilik; “bir kişiyi öbüründe ayıran bütün çizgiler ve niteliklerdir”¹⁰⁷

104 Akat, a.g.e., s.377.

105 Atik, a.g.m., s.42.

106 Akdemir, “İşletme Bilimine Giriş”, s. 104.

107 Keser, a.g.e., s.273.

Başka bir deyişle kişilik, insanın kendisinde olup bitenleri değerlemesi ve kendisine tatmin ve çıkar sağlayacak bir duruma geçmeyi istemesidir. İnsanın başkaları açısından kişiliği, onun toplum içinde belirli özelliklere ve rollere sahip olmasıdır.¹⁰⁸

Karşılaşılan olaylar, yaşantıdaki değişimler insanlar arasındaki farklılıkları günden güne artırmaktadır. Kişiler arası farklılıklar, yapısal ve kalıtsal bir nitelik olarak görülse bile, eğitim ve toplum kişiliğın biçimlenmesinde önemli bir yere sahiptirler. Ancak, kişiliğın girişimciliğı etkileyen önemli bir faktör olduğu, fakat diğerk faktörlerle birlikte düşünıldüğünde girişimciliğı anlamaya yönelik yardımcı bir nitelik olduğu belirtilmektedir.¹⁰⁹

Girişim ruhu başkalarıyla olan ilişkilerde, teşebbüsü ele alma ve duruma hakim olma eğilimi anlamına gelir. Yöneticiler arasındaki birçok farklar bu nitelikler bakımından ortaya çıkmaktadır. Bütçelerini artırmak veya ilave faaliyetlerde bulunmak için mali kaynaklar araştırarak girişimlerde bulunan bazı yöneticiler, sadece, mevcut durumun yürütülmesi ile meşgul olanlar veya normal usul ve işlemlerini sürdüren yöneticiler arasında belirli bir kişilik farkından söz edilebilir. Girişimde bulunmak kişisel farklılıkların ortaya koyduğu bir olay olduğu gibi, içinde yaşanan olaylar da bir kimsenin daha aktif ve girişimci olmasına veya olmamasına neden olabilir.¹¹⁰ Girişimci bir kişilik için, kişi kafasındaki projelerinin gerçekleştirmek için başlama cesaretine sahip olmalı ve başarılı olma arzusunu her zaman koruyup pes etmemelidir.¹¹¹

108 Eren, "Yönetim ve Organizasyon", s. 67.

109 Nihat Erdoğan, "Otobiyografilerin Analizi Yoluyla Girişimci İşadamlarının Kariyer Gelişimi Hakkında Bir İnceleme", s.1.

110 Eren, "Yönetim ve Organizasyon", s. 79.

111 <http://www.gge.kosgeb.gov.tr>

Girişimci kişilik özelliklerinden en önemlisi risk alma eğilimi ya da risk almaya olan yatkınlıktır. İş hayatının zorluklarına katlanabilecek güce sahip kişilerdir. Bunlara ek olarak faaliyet alanlarında daha profesyonel davrandıkları ve amaçlarına ulaşmada daha fazla motivasyona sahip oldukları düşünülür.¹¹²

Mc Clelland, insanların başarı güdülerinin, oluşturdukları toplumun ekonomisinde bir takım değişiklikler meydana getirdiğini vurgulamaktadır. Mc Clelland'a göre, başarı güdüsü yüksek kişilerin davranışları aşağıda verildiği şekilde olabilmektedir:¹¹³

- Yeteneklerini zorlayan işlerde daha hızlı çalışırlar,
- Daha hızlı öğrenirler,
- Para, unvan gibi dışsal motivasyon faktörlerine fazla itibar etmezler,
- İş hayatında, arkadaşlarından çok konunun uzmanları ile çalışmak isterler.

Mc Clelland, yüksek başarı güdüsü ile girişimcilik kültürü arasında yakın ilişki olduğunu belirtmektedir.

Modern ekonomilerde girişimcinin işlevi giderek bir yönetici ekibin elemanları arasında dağılma eğilimi göstermekle birlikte, işletme çevresi içinde izleyeceği stratejiyi belirleyip yönlendiren tek bir otoritenin varlığı gerekliliğini sürdürmektir. Bu bakımdan bir işletmenin başında bulunan kişinin özellikleri, bir karar gücünü kullanması ya da işletmenin diğer temsilcilerinden kendisini ayıran bir otorite işlevini yerine getirmesini gerektirir.

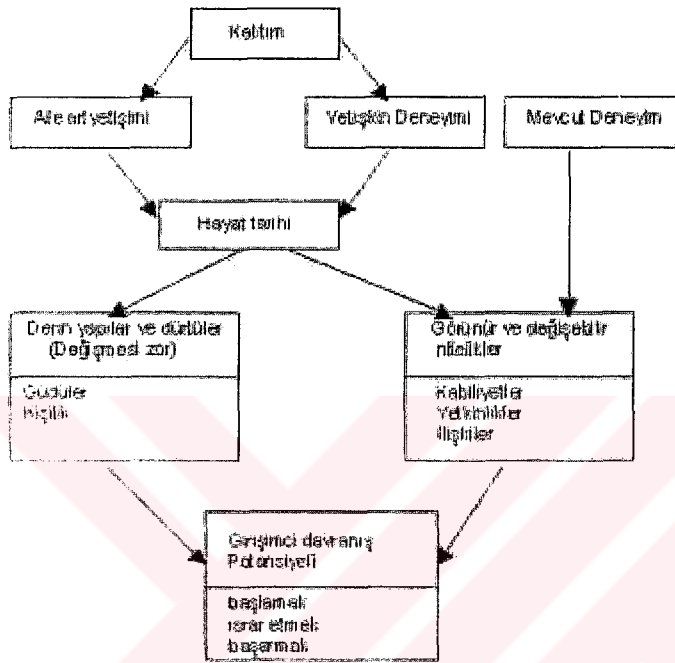
Tınaz Titiz' e göre, girişimcilerle ilgili tanımlarda karşılaşılan ortak noktalardan biri "girişimcinin daima başkalarının baktığı ama göremediği fırsatları görüp bunları birer iş fikrine dönüştürebilmesi ve risk alma yatkınlığıdır." Bu iki özellik dünya girişimcilerinin hiç değişmeyen özellikleridir.¹¹⁴

¹¹² Ceylan ve Demircan, a.g.m., s.830.

¹¹³ Çelik ve Akgemci, a.g.e., s.30-31.

¹¹⁴ Titiz, "Genç Girişimcilere Öneriler", s. 4.

Hayat boyu edinilen tecrübeler, kişilerin hayatlarının bir özetidir. Karakter ve tarihsel olayların, yeteneklerin, becerilerin, alışkanlıkların değişmesine katkıda bulunmasının yanında girişimci kişiliğe de etkileri vardır. ¹¹⁵

Şekil 4 : Girişimciliğin Gelişmesinde Hayat Tarihi Modeli (Barbara J. BIRD,1993)

Kişide girişimcilik ruhu genetik olarak var olabileceği gibi , ailenin , çevrenin ve eğitimin de girişimcilik ruhunun gelişmesi için çok önemli etkenler olduğunu belirtmek gerekir. Girişimci bir kişilik için ; kişi kafasındaki projelerini gerçekleştirmek için başlama cesaretine sahip olmalı ve başarılı olma arzusunu her zaman koruyup pes etmemelidir. ¹¹⁶

115 Barbara J. Bird, "Demographic Approaches To Entrepreneurship: The Role Of Experience and Background", JAI Pres Inc., 1993, s.13-14.

116 Barış Yıldız, "Girişimcilik, Bir Hedef mi? Yoksa Bir Tutku mu?", (<http://www.ytukvk.org.tr/arsiv/barisyildiz.htm>), s.2.

İşletmeler globalleşme sürecinde rekabet ederken, çalışanlarından da daha fazla yetenek talep etmektedirler. Bunlardan en fazla tercih edileni de girişimci özelliklere sahip olanlardır. Girişimcilikte eskiden olduğu gibi işin ustası ve üretim yönünden tecrübeli olma gibi niteliklerden ziyade dinamik, atak ve yaratıcı olma, iyi bir eğitim, riske girebilme, yeniliklere açık olma, kendine güven gibi nitelikler ağırlık kazanmıştır. Bu düşüncelerden hareketle, günümüzde girişimcilerin sahip olması gereken belli başlı kişilik özellikleri şu şekilde açıklanabilir.

Literatürde başarılı girişimciler için birçok özellik tanımlanmaktadır. Genel anlamda girişimciler, kendini tanıyan, risk almayı seven, yeniliklerin peşinde koşan, oto kontrole sahip, araştırmacı, belirsizlik içeren ortamlarda toleranslı, kendine güvenen, bilgi ve başarıya arzusuna sahip olma gibi özellikleri taşırlar.¹¹⁷

Çağdaş girişimcilik araştırması, ekonomist Joseph Schumpeter'in çalışmaları ile oluşturulmuştur. Schumpeter ekonomik gelişmenin ana kaynağının, yeni ürünler, yeni üretim metotları ve ekonomik faaliyetleri uyaranın girişimciler olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yeniliklere açık olma, gelişme tutkusu ile yüksek başarı ihtiyacı, yüksek güven, bir noktaya yüksek oranda odaklanabilme gibi belirli niteliklere sahiptirler.¹¹⁸

1.5.1. Riske Girebilmek

Risk almak, hasar ya da kayba uğramayı, tehlikeye girmeyi göze almak anlamı taşımaktadır. Para ve emeğe ait belirsizlik içeren ekonomik olaylara dayanan risk kavramı, devam etmekte olan bir olayın sonucunun tam bir belirlilikle ifade edilememesidir.

117 Schermerhorn, a.g.e., s.175.

118 Nihat Kaya, "İşletmelerde Girişimcilik Özelliği Yüksek Çalışanların Güdülenmesi", 9. Ulusal Yönetim ve Org.anizasyon Kongresi Bildiriler, 24-26 Mayıs 2001, s.543.

Küçük bir işletme sahibi olmak herkese göre değildir. Risk faktörü, çok çalışmayı ve iyi karar verme yeteneği gerektirir. Çoğu girişimci atılgan olmamasına karşın, ne zaman risk almaları gerektiğini bilirler. Bu yüzden girişimci, risk ve sorumluluk almaktan korkmayan kişi olarak düşünülür, bu hem girişimcinin hem de işletmenin başarısı için belirleyici bir faktördür.¹¹⁹ Başarılı girişimciler çok büyük risk altına girmezler. Seçimleri akla yatkın sınırlar içindeki değişimler ve yeniliklerdir. Riskleri azaltarak mümkün olan her şeyi yaparlar. Hayallerini gerçekleştirmek ve yeteneklerini sergilemek adına mantığa aykırı yenilikler yapmaktan kaçınırlar.¹²⁰

Araştırmalar girişimci risk ve riskten kaçma yaklaşımları arasındaki farklılıkları inceleme olanağı vermektedir. Girişimcilerin risk alma eğilimindeki farklılıklar ele alındığında, ortaklık kurarak işe başlayan girişimcilerin risk alma eğiliminde oldukları, belirsizlik içeren sonuçların ortaya çıkabileceği koşullara kendilerini hazırladıkları ve yüksek risk içeren durumlarda başarılı oldukları gözlenir.

Littunen'in aktarımında riskleri beş gruba ayırmak mümkündür. Potansiyel girişimcilerin aldığı riskler,¹²¹

1. Ekonomik Riskler
2. Sosyal İlişkilerdeki Riskler
3. Kariyer Gelişimi İlgili Riskler
4. Psikolojik Riskler
5. Sağlıkla İlgili Riskler

Ancak Brockhaus girişimcilerin risk alma eğilimlerinin toplumdaki diğer kişilerden farklı olmadığını ileri sürmüştür. Bazı araştırmaların sonuçları da girişimcilerin risk almaya yatkınlıklarında önemli farklılıklar olmadığı yönündedir.

119 Çelik ve Akgemci, a.g.e., s.19.

120<http://www.pinshot.com/mainpages/bookarticles/innovationInrapreneuring/whatIFcando.html>,s.32.

121 Hannu Littunen, "Entrepreneurship and the characteristics of the entrepreneurial personality", University of Jyväskylä, School of Business and Economics Centre for Economic Research, Finland, s.2.

Girişimcilik faaliyeti risklerle doludur. Fakat girişimciler kumarbaz değil, hesaplı riski seven kişilerdir.¹²² Sonuçta tüm araştırmalar girişimcilerin riskli durumlarda karar almak zorunda kaldıklarında belirli karar alma kuralları geliştirdiklerini ortaya çıkarmıştır.¹²³

Girişimcilerin nitel özelliklerinden biri de işletmenin yönetiminde bulunan kişinin aynı zamanda işletme sahibi olarak, işletmeye ilişkin tüm riskleri üzerine almasıdır. Bu noktada profesyonel yöneticiden ayrılırlar. Riski üstlenme olgusu, sadece maddi açıdan değil daha geniş anlamda düşünülmektedir. İşletme sahibi olan girişimci için işletmesi gelir kaynağının ötesinde bir anlam taşımaktadır. Dolayısıyla da üstlendiği risk maddi sınırları aşan bir niteliğe sahip olmaktadır.¹²⁴

1.5.2. Yaratıcılık

Yaratıcılık, bazı şeyleri daha önceden yapıldığı şekliyle yapmanın bir erdemi olmadığını kabul etmektir.¹²⁵ Başka bir ifadeyle yaratıcılık, yeni ve özgün bir şey bulma ve tasarlama yetisi olarak da tanımlanmaktadır.

E.S. Torrance yaratıcılığı; “sorunlara, bozukluklara, bilgi noksanlığına, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma, zorlukları tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da eksikliklere ilişkin deneyler geliştirerek bu deneyleri sınamak ve tekrar ortaya koymak” olarak tanımlamıştır.¹²⁶

Girişimci kişiler, yaratıcı düşüncelerini farklı şekillerde ortaya çıkarmaya çalışırlar. Buradan yaratıcılığın belirli türleri olduğu bilinmektedir. Ve bunlar yaratıcılığın kullanıldığı alanlarla ilgilidir.¹²⁷

122 Atik, a.g.m., s 45.

123 Apaydın, a.g.c., s.50.

124 Müflüoğlu, a.g.e., s. 46.

125 Akdcmir, “Vizyon Yönetimi”, s. 73.

126 Apaydın, a.g.e., s.55.

127 Akat, s.365-371.

1. Bilimsel Yaratıcılık : Bilimsel yasa, kural ve yöntemleri kullanarak kuramsal ve uygulamalı bilim dallarında yenilik gerektirecek bir durumun veya düşüncenin oluşturulmasıdır.
2. Sanatsal Yaratıcılık : Özgün bir ortamda, esinlenme yoluyla, içten gelen duyularla kişisel ya da toplumsal amaçlara yansımaya yardımcı olan güç kaynağıdır. Eğitimle geliştirilebilir ancak doğal yeteneğin olması ön koşuldur.
3. Teknolojik Yaratıcılık: Teknik buluşların en somut örneklerini verdikleri, bilimsel yenilikleri ve üretime yönelik hedefleri kapsayan çabalarıdır.

Girişimcilerin risk alması ve önderlik etmeleri yaratıcılıkla yakından ilgilidir. Girişimcilerin yaratıcı yeteneği birçok zorluklara karşı pazar içinde rekabet güçlerini koruyabilmelerini sağlamaktadır. Çünkü yaratıcılık kullanılmazsa, sahip olunan bilgiler, deneyimler ve değerlerde var olan potansiyelin büyük bölümü kullanılmamış olur. Yaratıcılık, var olan değerlerden katma değer elde etmenin en ucuz ve en iyi yoludur.¹²⁸

Girişimciler değişimi yaratan ve yöneten kişilerdir. Malta'lı düşünür De Bono'ya göre, "Müteşebbisi tanımlayan, bir şeyi gerçekleştirmek tutkusudur. Bir yazar veya ressamın tutkusundan farklı değildir. Daha önce bulunmayan bir şeyi yaratmak onu en büyük amacıdır. Müteşebbisin seçtiği ortam 'eylem'dir."¹²⁹ Yani yeni fikirleri hayata geçirerek, yeni zenginlik üretici kaynaklar keşfetme ve mevcut kaynakları ilave zenginlik yaratmada kullanırlar. Büyük bir organizasyonu yönetmektense yeni şeyler yaratma ve yapma fırsatı ile daha fazla ilgilenirler. Girişimciler, fırsatları pazarlanabilir fikirlere dönüştürme yetenekleriyle değişimin katalizörü olurlar.¹³⁰

128 Edward De Bono, "Rekabet Üstü", 2.b., İstanbul: Remzi Kitabevi, 2000, s. 72.

129 Titiz, "Girişimcilik-Ulusça Zenginliğe Açılan Kapı", s. 6.

130 Atik, a.g.m., s. 41-42.

1.5.3. Güven Ve Sorumluluktan Kaçmama

Başarılı girişimciler, sorumluluk almaktan kaçınmazlar ve sorumluluklarını yerine getirmede kendilerine güven duyarlar. Girişimci kendi kişisel rolünü değerlendirirken sürekli yeni işler ve sorumluluklar üstlenip üstlenmediğini gözden geçirmek zorundadır. Çünkü işletmesi büyüdükçe aynı işi yapan ve aynı kararları alan girişimci, kendisi ve işletmesi için gelişmenin önünde engel haline gelebilir.¹³¹

Güven, açıklık ve dürüstlük, bir çalışma ortamında işbirliğinin ne ölçüde gerçekleşebileceğini belirler. Güven duygusu, kelimelere dökülmesi zor, elle tutulmaz, gözle görülmez soyut bir kavramdır, ama bu duygunun yokluğu veya varlığı, kendisini hayatın her anında hissettirir. Güven duygusunun yokluğu, çalışma ortamında ilişkileri, verimliliği ve herkesin sağlığını bir kanser tümörü gibi kemirir. Stephen Covey'e göre : "Güven, insan doğasında var olan 'iyi' ve 'güzel'i ortaya koymasına imkan verir."¹³²

Bir insanı güvenilir bulmak için çoğunlukla şunlara ihtiyaç vardır:

- Sözünü tutmak,
- Bütünlük sergilemek,
- Bir görevi yapacak yetkinlik ve beceriye sahip olmak,
- Dürüst olmak,
- Sorumluluk sahibi olmak.

Kendine güven duyan ve sorumluluk almaktan kaçınmayan insanlar şu özelliklere sahiptirler:

1. Çalışmaktan Kaçınmama : Zengin olan işadamları arasında yapılan bir araştırmada, hepsinin çok çalıştığı konusunda ortak bir yan bulunmuştur. Bir milyonere günde neden on saatin üzerinde çalıştığı sorulduğunda; yanıtı "büyük bir organizasyonda çalışmak benim on beş yılımı aldı, eğer günde sekiz saat çalışmakla

131 Özgener, a.g.m., (<http://www.foreigntrade.com/ead/DTDERGI/nisan2000/kresel.htm>), s.9.

132 Acar Baltas, "Ekip Çalışması ve Liderlik", 2.b, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001, s.57-58.

yetinseydim yalnızca hayatta kalabilirdim.. Sekiz saat üstündeki her saat benim için yatırım oldu.” demiştir. Eğer girişimciler, daha fazlasını istemez ve bunun için çalışmazsa, başarı konusunda kendine güvenmez ve çevresine güven veremezse başarıya ulaşamaz.

2. Daha Fazla İlerleme İsteği : Sorumluluk sahibi kişiler işletmeleri için ne gerekiyorsa yapmaya hazırdırlar. Gerber’ c göre kişinin içinde, birer girişimci, yönetici ve teknisyen bulunmaktadır.¹³³ Kendine güven duyan girişimci sorumluluklarını da unutmuyarak tüm işletmenin yükünü omuzlarına alabilir.

3. Mükemmellik Arayışı : Mükemmel sonucu elde etmek isteyen kişiler her zaman sorumluluk bilincindedir. Hedefi yüksek bir çita olan iş için sorumluluk kaçınılmazdır.

İşletmelerin karar mevkiinde bulunan kişiler ya da işletme sahipleri kendi menfaatleri yanı sıra toplumun refahını korumak ve artmasına yönelik faaliyetlerde bulunmakla da yükümlüdür. Yani işletmenin kendi amaçları doğrultusundaki ekonomik faaliyetleri ve sosyal sorumlulukları ayrı düşünülmemelidir.¹³⁴

1.5.4. Çalışkanlık Ve Hırslı Olma

Başarıya ulaşmak ve büyümek için sabır, çalışma ve hırsla sahip olmak oldukça önemlidir. Girişimci hırslıdır. Girişimciler tutkuyla bağlanma ve kararlı dayanıklılık güdüsüne sahip olmalarıyla nitelendirilirler. Rekabetçi arzu ve kazanma duygusuyla doğarlar. Hırsla doludurlar. Bu hırslarını işlerinde kullanmaları onların başarılı olmalarına katkıda bulunur.¹³⁵

İşlerini şansa bırakmak istemeyen ve kendi çabalarının sonucunda sorumluluk almak isteyen kişiler girişimci olma eğilimindedir. Başkalarının düşünceleri ve

133 Gerber, a.g.c., s.29.

134 Dinçer ve Fidan, a.g.e., s. 65.

135 Atik, a.g.m., s. 41.

emeğinden kendi bağımsız değerlendirmeleri, aldıkları kararlar ve çalışmaları sonucunda başarıya ulaşmak isterler.¹³⁶ Uzun süreli çalışma saatlerine uyumludurlar, devamlı çalışma ve bir şeyler üretme isteğine ve hırsına sahiptirler.

Kotter' in "Matsushita Leadership" kitabında verdiği bir örneğe göre, girişimci olarak hayata yeni başlayan bir kişi, küçük bir toptancıdan kendi kapasitesinin üstünde olmasına rağmen tereddütsüz olarak bir sipariş alır. Alınan bu sipariş çabuk tamamlanırsa, dört-beş bin ek siparişi de beraberinde getirecektir. Yapılacak iş, yoğun emek gerektiren ve bir süre sonra sıkıcı hale gelen bir iştir. Aynı zamanda da oldukça basit işlemlerin tekrar tekrar yapılması gerekiyordur. Bu işi yedi gün, günde on sekiz saat çalışarak yetiştirebildiler. Malzemeler aldıkları paranın yarısına mal olmuş ve dolayısıyla da iyi bir kar marjı elde etmişlerdir. Çok çalışmaları sonucunda elde ettikleri bu para, hem ihtiyaç duydukları nakit parayı, hem de işletmenin ekonomik açıdan yaşayabileceğini gösteren bir kanıtı sağlamıştır.

137

Girişimciler, yüksek iş başarı güdüsü altındadırlar ve bu nedenle kendi başarı ihtiyaçlarını tatmin etme eğilimindedirler. Buna para kazanma hırsları da eklenince, uzun saatler boyunca çalışma eğilimi gösterirler. Bağımsız çalışma ortamına sahip olduklarından, kendi geleceklerini kendi çalışma isteği ve çabası ile şekillendirirler.¹³⁸

Japonların başarısının sırrının ciddi ve sistemli çalışmakta yattığı birçok araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur. Hayatta kaybedilen şeylerin tamamı, o işe gereği gibi önem verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Yılmadan, sistemli, düzenli, istekli ve her gün kişinin kendini geçmeye yönelik çalışması gerekmektedir. Girişimci kişiliğe sahip kişiler de işletmeleri, hayatlarıyla özdeşleştirdikleri işleri için devamlı ve düzenli çalışma içindedirler.¹³⁹

136 Eren, "Yönetim ve Organizasyon", 475.

137 John P. Kotter, "Matsushita Liderliği", çev. Tefik Ertan, İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1998, s.65.

138 Yahya Daban, "Girişimcilik Kültürü", (<http://www.daban.8m.com/kobi26.htm>)

139 Gümüş, a.g.e., s. 38-39.

1.5.5. Eğitim Ve Geliştirme

Eğitim, her kuşağa geçmişin bilgi ve deneylerini düzenli şekilde aktarma ya da kazandırma işidir. Başka bir tanıma göre de, verimli çalışmak için, gerekli işleri doğru yapmaktır. ¹⁴⁰

İnsanın kendi çevresi ile uyum sağlamasındaki en önemli organı beyndir. Zihni kapasitesi, vücudun çok yönlülüğü ile birleşir ve çevresine tepkiler olarak ortaya çıkar. İnsanın kalıtımsal olarak gelen yetenekleri ve sonradan kazandığı eğitimin birleşmesi sayesinde dış dünyaya bir takım yararlar sağlayabilecektir. ¹⁴¹

Geliştirme ise, insanın toplum içindeki yerini, kendi rolünü daha iyi görebilmesi ve yapabilmesi için kendini yetiştirmesi ve eğitim almasıdır. ¹⁴² Kişinin yaptığı şey her ne olursa olsun, öğrenmeyi sürdürürse kendisini geliştirebilir. Bu durum kişiler için olduğu kadar işletmeler için de geçerlidir. ¹⁴³ Girişimci kişiliğe sahip kişiler, bir işte ustalaştığını kabul etmeyip, konuyla ilgili her şeyin öğrenildiğini hiçbir zaman için kabul etmezler. Çünkü konularına her yönüyle hakim olduklarını düşünmelerinin kendilerini rakiplerinin yanında küçülteceğini bilirler.

Girişimci kişiler, öğrenmeye doymayan, evde ya da işte olsun öğrenmenin yaşam boyu sona ermeyen bir süreç olduğunu düşünürler. İşletme içinde ya da dışarıdan kurslara devam ederek bilgi ve becerilerini arttırmaya devam ederler. Girişimciler, yeni beceriler kazanıp kazanmadığını, gerçekten değişmek ve öğrenmek isteyip istemediğini sorgulamalıdır. Yalnızca yeni beceriler elde etmeyi isteyen, yeniliklere meydan okuyan girişimciler, işletmesini başlangıç aşamasında ilerilere taşıyabilirler.

140 Muhittin Şimşek, "Ekonominin Lokomotifleri Kobi'lerin Olmazsa Olmazları", İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2002, s. 140-141.

141 Çelik ve Akgeçici, a.g.e., s. 28.

142 Koççıl, a.g.c., s. 26.

143 Gümüş, a.g.e., s.59.

Girişimci kişilerin ya da toplumun genelinin girişimcilik ruhunu geliştirmek ve rekabet kapasitesini artırmak amacıyla meslekî eğitimde yeniliklerin desteklenmesi ve teşvik edilmesi, bu konuda meslekî eğitim kurumları, üniversiteler, işletmeler ve özellikle küçük ve orta boy işletmeler arasında iş birliğinin desteklenmesi gereklidir.¹⁴⁴

1.5.6. İletişim Kurma Yeteneği

Girişimciler insanlarla olumlu ilişkiler kurma yeteneğine, sempati ve güven veren kişiliğe sahiptirler. Girişimcilerin toplumda bir ürün ya da hizmete yönelik ihtiyaçları fark edip bunları bir iş fikrine dönüştürmek için düşünüp iş planı hazırlamaları, yaratıcı düşünceye sahip olmalarını gerektirir. Bu planları gerçekleştirmek, yazılı ve sözlü iletişim becerisine sahip olmalarını da gerektirir.

İnsanları anlama ve değerlendirme konusunda belirli bir olgunluk düzeyine erişebilmek, pek çok kimsenin sorunu ile ilgilenilebilmek girişimcinin iletişim davranışını ortaya çıkarır. İletişimi sağlama girişimcinin davranışıyla başlar ve işletmenin her düzeyinde devam eder.

Aile ortamı içinde anne- babanın demokratik bir yapıya sahip olması, çocuğun daha rahat yetişmesine, daha aktif olup daha kolay sosyal ilişki kurmasına olanak sağladığı saptanmıştır.¹⁴⁵ Ailenin dışında kişilerle iletişim kurmanın ana parçalarından bir diğeri de bilgidir. Karşısındakiyle iletişimine önem veren kişiler, ne istediklerini bilen, istedikleri sonuca ulaşana kadar gerekli hareket esnekliğini gösterebilen kişilerdir. Başkalarını etkilemek için abartıya kaçmamak gereklidir. Durumu olduğundan hafif göstermek çok daha etkileyicidir.¹⁴⁶

144 <http://www.yayim.meb.gov.tr/yayimlar/sayi27/atabay>

145 Mctin Atçş, "Kişilik", s.2. (<http://www.mcrih.nct/m2/lid/yondcrkis.htm>)

146 Gümüş, a.g.e., s.119-123.

Girişimcilik güçlükler karşısında heyecan duymaktır. Güçlükler çözümler üreterek olumlu sonuçlar yaratabilme becerisi, girişimcinin en önemli özelliğidir. Bill Gates, “Bütün başarılı şirketlerin sırrı yanlışlardan ders çıkarmak ve ürünlerini sürekli olarak geliştirmektir. Bu çabanın önemli bir bölümünü de müşteriyi dinlemek oluşturur. Sizin ürünlerinizi kullanırken müşterilerin karşılaştıkları sorunları dinlemeli, ne istediklerine sürekli kulak vermeli, en uç alımlardan gelecekteki talepleri belirlemek için yararlanmalıyız” diyor.¹⁴⁷

1.5.7. Vizyon

“Vizyon gelecekle ilgilidir. İşletmenin veya herhangi bir topluluğun gelecekte bu günden daha iyi olmasını hedefleyen, gerçekçi ama erişilemeyecek gibi görünen yükseklikte olmasını amaçlayan bir süreçtir.” Başka bir deyişle, “Vizyon kavramı, ilerleyen görme gücünü ifade eder. Ancak bu görme gözle görülen bir görme olayı değildir. Zihin gücü ve sezgiyle ilgilidir.”¹⁴⁸ Vizyon uyarıcı etkiler yapan, geleceğin sezilmesi ve geliştirici eylemlerde bulunulmasını üstlenen bir olgu olarak, girişim amaçları ve hedeflerinden daha fazlasını içerir.¹⁴⁹

Girişimci kişiliğe sahip kişiler, çok önemsiz durumları bile çok önemli durumlara çevirir. Girişimciler içimizdeki vizyon sahibi kişilerdir. Girişimcinin gözünde çoğu insanın değeri hayallerinin önünde duran problem kadardır.¹⁵⁰ Girişimci geçmişte değil, gelecekte yaşar.¹⁵¹ Girişimciliğin temel güçleri arasında olan vizyon sahibi olma ve hayal gücü gibi etmenler, sermayenin önüne geçmektedir.¹⁵²

147 <http://www.sisecam.com.tr/tur/rustuhoca/H&KULT.htm>

148 Şimşek, a.g.c., s. 70-71.

149 Çelik ve Akgemci, a.g.e., s.217.

150 Çelik ve Akgemci, a.g.c., s.21.

151 Gerber, a.g.e., s.24.

152 Çelik ve Akgemci, a.g.c., s. 30.

Vizyonun temelini bireysel değerler oluşturur. Bu değerler, örgütsel çevre yaratma gücüne sahip olma, sosyal örgütleri çok daha geniş kapsamda algılayabilme, kendi kişisel değerleri doğrultusunda çevresini harekete geçirebilme olarak ortaya çıkmaktadır.

1920 ' li yıllarda otomobilin babası olarak bilinen Ford, her ailenin bir araba sahibi olması gerektiğini düşündüğünü ifade ettiğinde birçok kesim bu fikre şüpheyle bakmıştı. Bugün ise bu durum insanlar tarafından anlaşılmakta ve hatta yaşanmaktadır. ¹⁵³

Vizyon sahibi olan kişi, “ya hep ya hiç” şeklinde kökten kararlar almayı sever. Bu arada başka kişilerin onayını almayı hiç düşünmez. ¹⁵⁴ Girişimci kişiliğe sahip kişiler, kendileri değişen çevresel koşullara uygun olarak, gelecekle ilgili planlar yapar ve bu planları gerçekleştirebilmek için stratejiler gerçekleştirirler. Girişimciler kendilerinin sahip olduğu vizyon yanında, işletmelerine de bir vizyon kazandırmalıdır. Bir vizyon geliştirmek ihmal edilmemeli, yenilikçi bir ortam sağlanmalı ve dar kalıplara sıkışıp kalmış bir ortamdan kaçınılmalıdır. Çünkü insanlar, doğası itibariyle nereye doğru gittiğini bilen kişileri izlemektedirler.

1.5.8. Misyon

Misyon, modern örgüt literatüründeki kullanım şekliyle, gelecekteki amaçlara etki edecek konularda organizasyonun ve organizasyon üyelerinin davranışlarını yönlendirme, heyecanlandırmadır. ¹⁵⁵ Misyon, uzun dönemde işletmenin başarısını artırmanın ve stratejik yönetimin etkili olmasının başlangıç noktasını oluşturan en önemli kavramdır. Bir işletmenin hayattaki rolü, var olma nedenidir. ¹⁵⁶

153 Gümüş, a.g.e., s.350.

154 Akdemir, “Vizyon Yönetimi”, s.17.

155 Akdemir, “Vizyon Yönetimi”, s. 19.

156 Ömer Dinçer, “Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası”, 5.b, İstanbul: Beta Basım Yayım, 1998, s.8.

Girişimciler de kendi işletmelerinin hayattaki rolünü belirlemeli, ayrıca birey olarak da hayattaki rollerini belirlemelidirler. Gelecekte olmak istediği yeri, şu andaki durumunu, toplumdaki imajını ve kendi dünya görüşleriyle belirlemelidirler.

Bir misyonun özelliklerini kısaca şöyle özetleyebiliriz: ¹⁵⁷

- Uzun dönemli bir amaçtır,
- Hiçbir zaman ortadan kalkmaz ve ulaşılamaz,
- Paylaşılan ortak değer ve inançlardır,
- Misyon işletmenin içine değil dışına yöneliktir,
- Misyon örgüte özgü ve özeldir.

Günümüzde girişimciler de değişen teknolojilere uyum sağlamak, ekonomik dalgalanmalara yenik düşmemek gibi birçok nedenle kendilerine bir yol belirlemelidirler. Girişimci kişiliğe sahip ve kendi işine sahip olmak isteyen kişiler işletmelerini kurmadan önce, kurumsallaşmış birçok işletme karşısında rekabet güçlerini kaybetmemek adına bir misyona sahip olmalıdırlar. Zaten girişimcilik ruhuna sahip kişilerin hayattaki rolleri ve ne yapacakları uygulamaya geçmese de kendi benliklerinde bulunmaktadır.

1.5.9. Stresle Başa Çıkma Ve Problem Çözme

Schermerhom'a göre " Stres , bireylerin karşılaştığı olağanüstü talepler, tehditler ve fırsatlar ortaya çıktığı zaman oluşan bir gerilim durumu" dur. Özellikle işletmeler yönünden ele alınan bir tanımda ise stres, " Bireylerin çalışma ve iş çevrelerindeki yeni ve tehdit edici faktörlere tepki " olarak açıklanmaktadır. ¹⁵⁸ Risk almaktan dolayı başarısızlığa uğranıldığında girişimci kişilerin davranışlarında meydana gelen gerginlik , hem çalıştığı kişilerle hem de kendi içinde sıkıntılı ortamlar ortaya çıkarmaktadır. Girişimciler, genellikle yetki devretmekten hoşlanmadığından işletmenin tüm işleri içinde yoğun dönem geçirmekte ve bundan

¹⁵⁷ Şimşek, a.g.e., s. 83.

¹⁵⁸ Metin Ateş, "Stres", s.1. (<http://www.merih.net/m2/lid/stres.htm>)

dolayı da önemli stratejik kararlar almaya ve uygulamaya zaman bulamamaktadırlar.¹⁵⁹

Girişimci, başarılı olmak için gayretli ve çok çalışmak zorundadır. Bu da sinir bozukluğu ve yorgunluğa neden olmaktadır. Düşük satışlar, üretimde çıkan sorunlar, nakit sıkıntısı, rekabet koşulları ve yönetimden kaynaklanan başarısızlıkların ortaya çıkması olasılığı yüksektir. Ekonomik ve teknolojik değişimler, müşteri istekleri ve beklentilerinde meydana gelen değişiklikler ve daha birçok etkenden dolayı, kendilerini gelecekte neyin beklediğini tahmin etme olanakları kesin değildir. Bu da girişimciler için belirsizlik ortamında stresle başa çıkmak anlamına gelmektedir.¹⁶⁰

Problem çözüme, karşılaşılan durumlarla ilgili ne yapılması gerektiğine karar verme ve bu durumu ortadan kaldırma eylemidir. Karar verme aşamasında belirli alternatif seçenekler oluşturulur ve biri seçilip, uygulanarak sonuca ulaşılır.

Kararsızlık stres oluşturup, kişiyi baskı altına sokar. Stres ise dengesizliğe, düşünülmeden alınan kararlara ve aslında çözülebilecek sorunlardan kaçmaya yol açar.¹⁶¹ İnsanın kişisel niteliklerinden biri olan bu durumda bu yeteneğe sahip olmayan kişilerin karar vermesi söz konusu değildir.

1.5.10. Analiz Yeteneği

Girişimcilerin önemli özelliklerinden biri de analiz yetenekleridir. Gerek yeni iş fırsatları yaratmak için, gerekse içinde buldukları durum ya da problem karşısında nasıl davranacaklarına karar vermek için ilk başvurdukları yol durum analiz yapmaktır.

¹⁵⁹ Çelik ve Akgemci, a.g.e., s.21.

¹⁶⁰ Hisrich, a.g.e., s.10.

¹⁶¹ Gümüş, a.g.e., s.169.

“Analiz, bir şeyin yalınlaştırılması, parçalarına ayrılması, bileşenlerinin ve öğelerinin bulunmasıdır. Analiz, bilinmeyen şeylerin bilinenlerle karşılaştırılmasıdır. Analiz, ilişkilerin ortaya çıkarılması ve yeniden birleştirilerek bir bütün haline getirilmesini de kapsar.”¹⁶²

Yeni fikirler üretmek veya yeni bir iş fikri oluşturmak için, çevreye dikkatli bakmak ve iyi analizler yapmak gereklidir. Ev soygunlarının artması birçok kişi için yeni bir iş sahasıdır. Alarm sistemleri, çelik kapılar, görüntü sistemleri gibi ürünler bir sorunun iyi gözlem sonucunda bulunmasından kaynaklanmaktadır.¹⁶³

Yöneticiler yaptığı işleri iyi gözlemlemek, sonuçlarını analiz etmek, bir sonraki faaliyette daha iyi olmak zorundadırlar. Birçok girişimci işletmesinin yöneticiliğini de üstlendiğinden analiz yeteneğini gerekli ve yeterli derecede kullanmalıdır. Her durumda kendi kendisiyle ve kendi işletmesiyle rekabet etme halinde olmalıdır.¹⁶⁴

Karşılaşılan durum tanıdık değilse, ya bilmediğimiz ya da karışık olduğu içindir. Bu durumun analiz edilmesi gerekir. Durumu, anlayabileceğimiz ve başa çıkabileceğimiz parçalara ayırmaya çalışırız. Bir borsacının, bir şirketin durumunu analiz ederek, bu durumun o şirketin değeri üzerindeki etkisini bulmaya çalışması gibi...¹⁶⁵ Ya da bir bilgisayar programcısının, programı yazmaya başlamadan önce ihtiyaçları analiz ederek nasıl bir programa ihtiyaç duyulduğunu incelemesi gibi.

Dünyada başarılı olmuş büyük müteşebbislerin hayat hikayelerini okuduğumuzda başarılarının sırrı olarak çevrelerini çok iyi analiz edip, çevrelerindeki kişilerin eğitimi altında geliştiklerini görüyoruz. Dünyanın en zengini Bill Gates'ten, Hawlett Packhart' a, Japon iş adamı Honda' ya, Türkiye' den Koç ve Sabancı' ya kadar büyük iş adamlarının çoğu, kendilerini örgün eğitim kurumlarından çok, kendi

162 De Bono, a.g.e., s.66-67.

163 Titiz, a.g.e., s.19.

164 Gümüş, a.g.c., s.95.

165 De Bono, a.g.e., s.66 .

özel çevrelerindeki eğitilmiş kişilerin bilgi ve deneyimlerinden yararlanarak geliştirmişlerdir.¹⁶⁶

Özellikle globalleşen dünya düzeninde, finans, teknolojik ve ekonomik durumların değişimi önemli yer tutmaktadır. İleriyi görebilmek ve iyi tahminlerde bulunabilmek için, çevre, müşteri ve pazar koşullarının iyi değerlendirilmesi gereklidir. Hep aynı modeli uygulamaya çalışmak başarısızlıkları getirecektir.

1.5.11.Çabuk Karar Verebilme

Sözlükte yer alan anlamıyla karar, bir iş için düşünüp taşınarak uygun diye üzerinde durulan çare'yi ifade etmektedir.¹⁶⁷ Girişimciler çabuk karar verebilmelidir. Çünkü verilmemiş bir karar aç bir çocuk gibi bekler, ve girişimciler için stres kaynağıdır. Yöneticiler ise, kararları mümkün olduğunca ertelerler. Bu da girişimciler ile yöneticiler arasındaki karar verme konusundaki önemli farklılıktır. Karar vermek bir riski üstlenmektir.

Karar verme sürecinde çok zaman alan kararı vermek değildir, alınan kararı uygulamaya geçirmektir. Girişimci kişiliğe sahip kişiler de kararları çabuk almaktan öte uygulamada da hızlı davranmak zorundadırlar. İşletme sahibi girişimci özdeşleşmesi sonucu çoğu işletmede girişimci her şeyi bilen, düşünen kişi konuma sahiptir. Bu durum girişimciye esnek ve çabuk karar verebilme imkanı tanımaktadır.¹⁶⁸

Karar verirken doğru seçimi yapmak için atılacak adımları şöyle sıralayabiliriz;

- Hangi temelde karar verileceği belirlenmelidir,

166 Hüner Şencan, "Girişimcilik Eski Bir Geleneğin Yeni Bir Versiyonu mu?" (http://i-islam/ilim-sanat/ilim-sanat-43/trk/h_sencan.htm)

167 Koçel, a.g.c., s.38.

168 Çelik ve Akgemci, a.g.c., 37.

- Karar vermek için gerekli bütün veriler toplanmalıdır, sorun tanımlanmalıdır,
- Mevcut veriler irdelenmeli, öncelik belirlenmelidir,
- Alternatif çözümler tanımlanmalıdır,
- Her alternatifle ilgili ihtimaller araştırılmalıdır,
- Alternatifler birbirleriyle kıyaslanmalı ve irdelenmelidir,
- Alternatiflerden biri seçilip, gereği yapılmalıdır.

Bir çok kişi iş ortamının açık yapılı, belirli kurallara ve eksiksiz bilgiye sahip olmasını tercih eder. Hoşgörüyü sahip kişiler, bu düzensizlik ve belirsizliğe karşı problem yaşamazlar. Çünkü çok az durum bir iş başlatmaktan daha fazla belirsizlik içerir. Kararlar, hangi seçeneğin başarılı olacağı konusunda açıklık ve belirlilik olmadan alınır. İyi veya kötü, doğru veya yanlış karar verme daima seçim yapma ile eşdeğerdir. Kararsızlık, karar verememe, seçim yapamamayı ifade eder. Kötü de olsa bir karar almak, hiçbir karar almamaktan daha iyidir. Denizcilikte olduğu gibi bir hayati problemde de çabuk karar vermek en iyi yoldur. Kişiler, bugünün problemini bugün halletmelidir. Yarın başka problemleri olacaktır. İnsanlar kararlarında hata yapabilirler. Ama verilmiş bir kararda olumlu netice oranı vardır, verilmemiş bir karar, olduğu gibi olumsuzluktur. Çabuk karar vermek, aceleyle mantıksız karar vermek anlamı taşımamaktadır. Tüm gerçekleri toplamak, belki güvenilen kişilere danışmak, değerlendirmek ve sonra karar vermek daha doğrudur.¹⁶⁹

1.5.12. Hedef Belirleme Ve Sürekli Hedef Büyütme

Girişimci kişiler belirli bir amaç doğrultusunda, ki bu amaç para kazanmak, sosyal statü sağlamak gibi nedenlerden biri olabilir; hedefledikleri yere gelebilmek için riske girmekten , uzun saatler boyunca çalışmaktan ve yeni fikirleri hayata geçirmekten kaçınmazlar.

¹⁶⁹ Gümüş, a.g.e., 170.

Girişimci yapacağı işlerde nereye ulaşmak istediğini işe başlamadan önce belirler. Amaçlarını belirler, hedeflerini tespit eder. Belirsiz olan hedefler amaca ulaştırmayacağından hedefler belirgin olarak saptanmalıdır. Çünkü nereye gidildiği bilinmiyorsa, sonunda hiçbir yere varılamaz.¹⁷⁰

Dünya sürekli bir değişim içindedir. Bundan 20-30 yıl öncesine göre farklı bir yaşam sürmekteyiz. Elbette iş dünyası da değişmektedir. İş dünyası içinde sürekli gelişme ve büyüme çabası içinde olan birçok işletme görmekteyiz. 90' ların ikinci yarısı ve 21. yüzyıl ise internet çağı olarak adlandırılmaktadır. Bu düzen içinde kaybolmamak için girişimci kişiler de kendilerine koydukları hedefleri gerçekleştiren değişimlere göre sürekli değiştirmektedirler.

1.5.13. Esneklik

Esneklik, sözlükte; bir durumdaki değişime uyum yeteneği olarak tanımlanırken; yönetim açısından esneklik, daha fazla maliyet, çaba, performans harcamadan veya organizasyonel parçalanma olmadan pazarların ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini ifade etmektedir. Çalışma esnekliği ilk defa 1970'lerin ortasında 1973 ani petrol fiyat artışlarının yol açtığı ekonomik krizlerin sonucu olarak, Avrupa'da ilgi odağı haline gelmiştir. Seksenli yılların başlarından itibaren ise, teknoloji dünyasında meydana gelen baş döndürücü gelişmelerle daha ilgi uyandırır bir hal almıştır.¹⁷¹

İşletme ve örgüt yöneticileri ya da sahipleri zaman zaman daha önce verilmiş kararları, değişim karşısında esnetebilmeyi bilmelidirler. Kararlar ve kurallar zaman ve zemine göre esneyebilecek nitelikte olmalıdır. Bir Çin atasözü "Görüşlerinde çok fazla ısrar edenler, anlayabilecek çok az kişi bulurlar." demektedir.¹⁷²

170 Gümüş, a.g.e., s.19-21.

171 Keser, a.g.e., s.225-228.

172 Gümüş, a.g.e., s.69.

Sun Tzu, “Bilgi toplama kadar hiçbir şey değerli değildir. Bilgi toplayan kadar hiç kimse ödüllendirilemez.” ifadesini kullanmıştır. Yetenek ve incelik, bilgiyi toplamak ve onu kullanmak mümkündür. Bu hiç bir yerde göz ardı edilemez. Bu sebeple işletmeler bilgi sayesinde değişimi öğrenerek rekabetçi üstünlüklerin anahtarı olan “esneklik” kavramını ön plana çıkarmalıdır. Aksi halde şirketlerin daha girişimci, yaratıcı ve hızlı hareket eden bir yapıya sahip olmaları gerekiyor. Bugün artık küçük bir şirket gibi davranabilen şirketler başarılı olabiliyor . Başka bir ifadeyle, müşteri tercihlerindeki değişim, küresel ürünlerin oluşması, teknolojiye bağlı değişimler, nakliye, iletişim ve bilgi işlem alanındaki gelişmeler küresel iş olanaklarını çeşitlendirmiş ve yakın zamana kadar başarılı görünen dev şirketleri hantal yapılarını terk etmeye zorlamıştır. Dünya ekonomisi büyüdükçe, en küçük oyuncuların gücü artacaktır. Yani küresel ekonominin dinamik unsurları KOBİ’ler ve girişimciler olacaktır. ¹⁷³

1.5.14. Analitik Düşünme Yeteneği

Analitik düşünme özelliği; bir durum veya bilginin, neyi, ne şekilde etkileyeceğini veya sonuçlarının neler olabileceğini görmek anlamına gelmektedir. ¹⁷⁴ Analitik düşünme, bilgi ve kanıt toplama , mevcut durumu veya sorunu tanımlama (formüle etme), çözüm/karar alternatiflerini belirleme ve seçenekler arasından tercih yapma (karar verme) aşamalarını izler. Girişimciler de birçok veriden anlamlı sonuçlar çıkarmaları gerektiği durumlarda bu özelliklerini kullanırlar. ¹⁷⁵

Tarz açısından bakıldığında çok çeşitli düşünme biçimlerinden bahsetmek mümkündür (rasyonel, politik, işlemsel vb.). Düşünme tarzı karar verme sürecini hızlandırmaktadır. Ancak, değişken durumlarda hata yapma olasılığını artırmakta ve yaratıcı çözümler üretmeyi engelleyebilmektedir.

173 Yahya Daban, (<http://www.daban.8m.com/kobi22.htm>)

174 Baltas, a.g.e., s.120.

175 Dursun Akkurt, Temmuz, 2001 (<http://www.ak-kurt.com/dy.html>)

Analistik düşünmenin göstergeleri şunlardır; ¹⁷⁶

- Durumların neden ve sonuçlarını belirlemek için sistematik olarak analiz etmek,
- Engelleri gerçekçi bir biçimde algılamak ve onlarla başa çıkabilmek için gerçekçi planlar yapmak,
- Bir süreç içinde yer alan adımlar doğrultusunda düşünmek ve bir amaç veya görevi başarabilmek için neler gerektiğini analiz etmek.

Analistik düşünme yoluyla da bütünü görebilmek mümkün olabilir. Bunun için analiz sürecini bütünün sınırlarıyla sınırlandırmadan, bütünün içinde yer aldığı bağlamın ve bütünün içinde bulunduğu ilişkilerin de anlaşılmasına çalışılması gereklidir. Girişimci gençlerin normal ve standart bir insana göre, gerek akıl düzeyi olarak, gerek eğitim düzeyi olarak ve gerekse şu anda içinde buldukları alanın getirdiği bir düşünme yeteneği, bir analitik bakış açısı ve yeteneği bulunmaktadır. Bu yeteneklerini iş hayatlarında olduğu gibi günlük hayatlarında da kullanmaları gereklidir. Düşünce ve eleştirme ve de sistem çözme yetenekleri geliştirilmelidir. Şu anda tüm dünya bir devrimi yaşıyor, bilgi toplumuna doğru gidiyoruz. Girişimci kişiler bu sürecin motorlarıdır, itici güçleridir! ¹⁷⁷

1.5.15. Proaktif Olma

Girişimcilerin kişilik özelliklerinden biri de proaktifliktir. Proaktif kişilik, koşullarla sınırlanamayan, fırsatları kollayan, inisiyatif sahibi, hareketli ve değişimi yakalamaya yönelik kişilerdir. ¹⁷⁸

Başarılı girişimcilerin proaktivitelerini yansıtan özellikler şöyledir:

¹⁷⁶ Baltas, a.g.e., s.120.

¹⁷⁷ Yasemin Altun ve Sinan Oymacı, (http://www.tbd.org.tr/sayi80_html/soylesi.html)

¹⁷⁸ Thomas S.Bateman, Michael Crant, "The Proactive Component Of Org. Behavior", Journal of Organizational Behavior, 1993, s.105.

- Ne istediklerini bilmeleri : Başarılı olmanın başlangıcı ne istediğini bilmektir. Karşılaşılan durumları, olayları yargılamanın ve doğru algılamanın yolu budur. Ne istediğini bilmek, kararsızlık yaşamamak yapılmak istenen işte etkin olmayı sağlar.

- Harekete yönelme: Başkaları tarafından motive olmaya ihtiyaçları yoktur, kendi kendilerine motive olup, kendilerine gerekli gücü verirler ve sorumluluklarının bilincindedirler.

- Hata yapmaktan korkmama: Proaktif kişiler hata yapmaktan korkmadan durumlara müdahale ettikleri gibi, uğradıkları başarısızlıklar da kendilerini sıkıntıya sokmalarına neden olmaz. Rahat tavırlar içerisinde olayları değerlendirebilirler.

2. MÜHENDİSLİK VE MÜHENDİSLERİN KARIYER GELİŞİMİ

2.1. MÜHENDİSLİK KAVRAMI VE MÜHENDİSLİK TÜRLERİ

Mühendisler, hızlı ve iyi bir şekilde, ucuz maliyetle doğal materyal ve gücü kullanarak zorlu değişiklikleri yapan ve problemleri çözen kişilerdir. Mısır Piramitlerinin yapımından Ay'a gitmeye kadar birçok proste izlerine rastlamak mümkündür.¹⁷⁹

Mühendisliğin tüm branşlarında 6 tane temel görev vardır.¹⁸⁰ Bunlar bilinen mühendislik dalları dışında olup, işletme içinde mühendislerin üstlendiği görev anlamında mühendislik türleridir.

2.1.1. Mühendis Kavramı

Mühendis sözcüğünün İngilizce karşılığı olan "engineer" sözcüğünün kökeni icat etmede yaratıcı olan kişi anlamına gelen Latince "ingeniatorem" sözcüğüdür.¹⁸¹ İngilizce' de "engineer", "to engine" fiile kökünden gelmektedir. "Engine" ve "ingenious" sözcükleri yaratmak anlamına gelen Latince "ingenerate" kökünden türetilmişlerdir. Burada yaratmak, örneği ve nesnesi olmaksızın bir şeyi yoktan var etmek anlamında değildir. Vardan var etmek anlamındadır.

Türkçe'de kullanılan mühendis terimi, başlangıçta çizmek ve zamanla ölçü almak anlamına gelen, Farsça, "Andaâhten" veya "Andazidan" fiil kökünden gelmektedir. Büyüklük, ölçü anlamına gelen ve geometri yerine de kullanılmış olan "Andaze" ismi de bu fiil kökünden gelmektedir. Araplar "Andaze"nin başına 'h' harfi getirerek "hendese" sözcüğünü yapmışlardır. Hendese sözcüğünden de mühendis sözcüğünü türetmişlerdir.¹⁸²

179 <http://www.asce.org/precollege/engineering.cfm#whatiseng>

180 Geraldine O. Garner, "Careers in Engineering", Vgm Career Horizons, Lincolnwood, Illinois, s.4.

181 James L. Adams, "Bir Mühendisin Dünyası", 11.b., Ankara: Tübitak Yayınları, 2002, s.4.

182 Durmuş Günay, "Mühendislik, Teknoloji ve Tarih", Mimar ve Mühendis Dergisi, Sayı: 30, s.7-8.

Mühendislik ise, matematik ve temel bilimler alanında eğitim ve deneyim ile elde edilen bilgileri kullanarak, doğadaki malzemelerin ve güçlerin/enerjinin en verimli biçimde yapılara, makinelere, ürünlere, proseslere/süreçlere dönüştürülmesidir. Mühendisin görevi bilime dayalı araştırma sonuçlarını teknoloji alanında değerlendirmek, toplumun gereksinimlerini en ekonomik biçimde karşılamak üzere ekonomi ile teknoloji arasında köprü kurmaktır. Böylece mühendis üretim mekanizmasının ve daha geniş çerçevede endüstri toplumunun da merkezi konumuna geçmektedir.¹⁸³

Mühendislik günümüzde, tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de en temel meslek gruplarından biridir. Mühendislerin, üzerinde yürüdüğümüz yollardan, bindiğimiz arabalara, gökdelenlere, bilgisayarlara ve bilgisayar programlarına kadar pek çok alanda hayatımıza emekleri vardır.¹⁸⁴

Mühendisler doğal ve insan yardımıyla yapılan kaynakları planlar,tasarlar ve yönetirler. Bazı kişilere göre mühendislik sanat ve bilimi birlikte içerir. Ayrıca da matematik ve estetiği de içermektedir.

2.3.1. Uzman Mühendis Kavramı

Uzman mühendis, istenen eğitimi tamamlamış, yeterli meslek deneyimi kazanmış, kanun ve yönetmeliklerin öngördüğü bütün sınavları başarmış olan ve doğrudan halka hizmet sunmasına izin verilen mühendis olarak tanımlanabilir. Başka bir ifade ile; uzman mühendis, kanunla mühendislik yetkisi verilen mühendis demektir.¹⁸⁵

183 Ferhat Özçep, "Mühendislik Tarihi ve Felsefesi", Mühendislik ve Mimarlıkta Ölçü Gazetesi, Sayı: 56 (<http://www.mmo.org.tr/samsun/amasya/makale/muhtarih.htm>)

184 Canan Pekşen, "Mühendislik ve Meslek Ahlakı", Mimar ve Mühendis Dergisi, Sayı: 30, s.61.

185 Necati Ağırlioğlu, "Uzman Mühendislik", Mimar ve Mühendis Dergisi, Sayı: 30, s. 48.

Teknolojide dünyanın önde gelen ülkelerinden biri olan Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD), 1930'lu yıllardan beri uzman mühendislik uygulanmaktadır. Türkiye'de uzman mühendislik kavramı çok yeni olduğundan ülkemizde tam bilinmemektedir. Hatta mühendislerce de bu kavram tam anlaşılamamıştır. Bununla birlikte uzman mühendislik Haziran 2000'de Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmiştir. Buna göre, Türkiye'de uzman mühendislik sınavını ilgili mühendislik odaları yapacak ve uzmanlık belgelerini de bu meslek odaları verecektir.

2.1.3. Araştırma Mühendisliği

Araştırma kavramı daha çok bilinmeyen bir teknoloji, ürün veya bilgiyi ortaya çıkarmak ve mümkün olan durumlarda bunları uygulamaya yöneltmek anlamına gelmektedir.¹⁸⁶ Araştırma mühendisi, bilimsel ve matematiksel kavramları, deneyleri kullanarak yeni ilkeler ve metotları araştırır. Araştırmaların önemli bir sonucu, işletmelerin birçok yönden gelişimi için ilk adım olmasıdır.

Günümüzde, bilgisayar, elektrik-elektronik, haberleşme mühendislikleri için işletmelerin teknolojileri takip etmesinde araştırma mühendisliği önemli rol oynamaktadır. Artık işletmeler sadece mühendisliğin uzmanlık alanına göre çalışanlarını adlandırmamakta, yapacağı işin uzmanlığına göre çalışanlarını adlandırmaktadır. Küreselleşen dünya ve ekonomi düzeni içinde gelişmeleri takip etmek için, işletmelerin yeni araştırmalara ödenek ayırmaları ve buna uygun mühendislerle çalışmaları gerekmektedir.

2.1.4. Geliştirme Mühendisliği

Geliştirme, mevcut teknoloji veya bilgiyi yeni ürünler ya da üretim teknikleri ile uyarılama doğru yönlendirme ve mevcudu kullanma sürecidir.¹⁸⁷ Geliştirme mühendisi, araştırma sonuçlarını alır ve kullanıma koyar. Yaratıcı ve zeki yeni

¹⁸⁶ Dinçer ve Fidan, a.g.c., s.160.

¹⁸⁷ Dinçer ve Fidan, a.g.c., s.160.

fikirlerin uygulanması olanağını kullanarak, dünyaya yeni model makineler ve bilgisayar çipleri verebilir.

Gelişmiş ülkelerde özellikle de işletmelerde gelişme faaliyetlerinin önemi her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır. Yenilik ve gelişmeleri gerçekleştirebilen işletmeler ve mühendisler rakiplerine karşı büyük üstünlükler sağlamaktadırlar.

Bir işletme, bir departmanına mühendis alacağı zaman ilanda istenen özellikler düşünülenden çok daha esnek olabilir. Örneğin bir Metalurji ve Malzeme Mühendisi kendi mühendislik alanıyla ilgili işletmenin her bölümünde çalışma yeterliliğine sahiptir. Kalite kontrol, Üretim Mühendisliği, AR-GE Mühendisliği, Tasarım Mühendisliği bu bölümlerin sadece birkaçıdır. Ayrıca mühendislik dallarında yetişenler artık, kalite güvence mühendisliği, mekatronik mühendisliği, araştırma ve geliştirme mühendisliği de yapmak zorundadır. Yeni gelişmeler ve yeni standartlar artık bunları da istemektedir.

2.1.5. Tasarım Mühendisliği

Tasarım mühendisi, yeni bir ürün tasarlarırken metotları, teknik gereksinimleri ve performans özellikleri için araçları seçer.¹⁸⁸

Günümüzde birçok işletme yenilik ve yeni mamul tasarlamayı henüz resmen işletme fonksiyonu seviyesine çıkarmamıştır. Fakat, piyasaya yeni mamul sunma kabiliyeti, günümüz işletmelerinin rekabet gücünü belirleyen en önemli kriter olmaya başlamıştır.¹⁸⁹

Küreselleşen dünyamızda firmalar rekabet güçlerini arttırabilmek için yeni tasarımlara ve pazarlardaki diğer mal ve hizmetlerle yarışabilecek ürünler yaratacak 'Tasarım Mühendisleri'ne ihtiyaç duyuyor

188 Garner, "Careers in Engineering", s.5.

189 Dinçer ve Fidan, a.g.e., s.160.

Tasarım aşaması üç ana safhaya ayrılmıştır. Bunlar kavramsal tasarım, ön tasarım ve ayrıntılı tasarım aşamalarıdır. ¹⁹⁰

1. Kavramsal Tasarımı

Üretilmesi planlanan nesneyi en iyi şekilde tasarlamak için tasarım grupları oluşturulur ve çeşitli alt gruplara ayrılır. Bu gruplar tasarlanan nesnenin belirli bölümlerini tasarlarlar. Bu alt gruplar kendi alanlarına giren konularda olası bütün seçenekleri araştırıp uygun olanları seçmek için kriterler oluşturmak ve bu kriterlere dayanarak alternatifler üretmekle yükümlüdürler.

2. Ön Tasarım

Bu safhada kavramsal tasarım çalışmaları sonucunda ortaya çıkan olası konfigürasyonlar ayrıntılı olarak incelenecektir. Bu incelemede tasarımı yapılan nesnenin performansı ve üretilebilirliği gerek deneysel gerekse analitik olarak analizleri yapılacaktır. Elde edilen sonuçlardan sonra kesin konfigürasyona karar verilip ayrıntılı tasarıma geçilecektir.

3. Ayrıntılı Tasarım

Bu safha, ön tasarım safhasında kabaca tasarımı yapılmış ve üretimine karar verilen konfigürasyonun ayrıntılı bir şekilde tasarımını içermektedir. Bu aşamadaki amaç nesnenin tüm yapılarının optimize edilerek üretime hazır hale gelmesini sağlamaktır.

2.1.6. Üretim Mühendisliği

Üretim, insanların ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretim faktörlerinin uygun ortamda biraya getirilerek mal ve hizmetlerin meydana gelmesidir. Üretim olayına İktisatçılar “fayda yaratmak” olarak bakarken; mühendisler olayın fiziksel yönüyle bakarlar. Bu yaklaşıma göre de fiziki ve kimyasal yöntemler kullanarak maddelerin

190 http://www.uumk.itu.edu.tr/proje_tanitimi.htm

değerinde bir artış sağlayarak insanların ihtiyaçlarını karşılayacak hale getirme işlemini gerçekleştirirler.¹⁹¹

Bütün bunlara göre de, üretim mühendisi, fabrika düzeninden sorumludur, ekonomik faktörler ve insan faktörünü göz önünde bulundurarak ekipmanları seçer. Yöntem ve araçları seçer, parçaların akışını kontrol eder, testler yapar, yöntem, araç ve ekipmanların denetlenmesinden sorumludur.

Üretim süreci teknolojik gelişmelerle yakından ilişkili olduğundan, bu gelişmelere paralel olarak basit atölye tipi üretimden günümüzün yüksek teknoloji kullanan ve karmaşık sistemlerle gerçekleştirilen üretimine dönüşmüştür. Bu nedenle gerek ekipman, gerekse parça işleme yöntemleri açısından güçlü bir teknik altyapı ve mühendislik uygulamaları gerektiren üretim konusu, bazı mühendislik disiplinlerinin bir alt disiplini olmaktan çıkarak kendine özgü bir eğitim ve araştırma yaklaşımı gerektiren ayrı bir mühendislik dalı olarak dünya çapında gelişmiştir.

2.1.7. Operasyon Mühendisliği

Operasyon mühendisi imalatı, proses alanını ve makineleri kontrol etmekle sorumludur. Prosedürlere karar verir ve iş gücünü denetler.¹⁹²

Üretim alanındaki olaylardan sorumlu olan mühendisler, yeni üretime geçen ya da üretimi devam etmekte olan mamullerin kalite anlayışı içerisinde üretilmesi için görev yaparlar. Bunun içinde makinelerden insana üretimin her aşaması kontrol edilir.

¹⁹¹ Ertürk, a.g.e., s.193.

¹⁹² Garner, "Careers in Engineering" , s.5.

2.1.8. Yönetim Mühendisliği

Yönetimde görevli mühendisler, müşteri ihtiyaçlarını analiz eder, ekonomik problemlere çözüm bulur, organizasyonun gereksimi yönünde değişen alanlara uyum sağlayacak şekilde alış-satış yaparlar. İşletmelerin izleyeceği strateji, devamlı yenilik yaparak sürekli, düzenli ve karlı büyümeyi sağlamak olmalıdır. Bunun için de stratejilerin belirlenmesi, çevre koşullarının ve işletme imkanlarının analizinin yapılması gereklidir, bu da yönetimde görev alan mühendislere düşmektedir.

İyi ve etkin bir yönetimin ne olduğu konusundaki bütün araştırmalar, sonunda iyi yönetimin etkin bir şekilde alınan ve etkin bir şekilde uygulanan kararlara bağlı olduğunu göstermektedir. Etkin yönetim özünde etkin karar vermektir.

Temel görevleri yukarıda verilen mühendislik branşlarını şu şekilde sıralamak mümkündür: Bilgisayar Mühendisliği, Çevre Mühendisliği, Elektrik Mühendisliği, Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği, Jeofizik Mühendisliği, Jeoloji Mühendisliği, Makine Mühendisliği, Metalurji ve Malzeme Mühendisliği, Kimya Mühendisliği, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği, Gıda Mühendisliği, İşletme Mühendisliği ...

2.2. MÜHENDİSLİK TARİHİ

Mühendislik tarihi, mühendisin çalışma alanı olan teknoloji tarihi ve mühendislik mesleğinin tarihinden oluşur. Endüstri Devrimi'nden ilk mühendislik okullarının kurulup, eğitim vermesi ve ilk mühendislik uygulamalarından günümüze kadar yapılan mühendislik eserlerini içermektedir.

2.2.1. Dünyada Mühendisliğin Gelişimi

Yerleşik hayat biçimine geçildikten kısa bir süre sonra, karmaşık aletler icat edilmeye başlandı. Bu yerleşik hayat biçimiyle birlikte insanlar, büyük inşaat projeleri için daha fazla kaynak elde edebilir hale geldiler. Bu projeler arasında en

çarpıcı olanları, Mısırlıların inşaat girişimleridir. Bu olağanüstü yapıların plan ve inşaa aşamalarında yer alan kişiler, mimar, mühendis ve proje yöneticileri olarak çalışıyorlardı ve hükümdarlık camiasında oldukça yüksek bir mevkide bulunuyorlardı.

Mühendislik ve özellikle mühendisliğin alt yapısı olan temel bilimler, Helenistik dönemde büyük gelişme göstermişlerdir. Eski Yunanistan'da düşünürler daha çok felsefe ve mantık üzerinde çaba sarf ederken, Anadolu'daki çağdaşları temel ve uygulamalı bilimlerde önemli çalışmalar yapmışlardır. Çağdaş bilimin temel taşlarını oluşturan Thales, Pitagoras, Anaksimandros, Heraklit gibi bilim adamları/doğa felsefecilerinin büyük çoğunluğu Anadolu insanıdır. Helenistik dönemde temel bilimlerin yanı sıra mühendislik de gelişmiştir. Eski dünyanın yedi harikasından beşinin bu dönemde inşaa edilmesi bunun en somut kanıtıdır.¹⁹³

Mısır İmparatorluğu döneminde mühendisler hala, çıraklıktan yetişen zanaatkarlardı. Bu uzun ve zorlu eğitimi tamamlayıp usta olduktan sonra da, icat konusunda yaratıcı olmaları bekleniyordu. Mısırlı inşaatçılar, modern mühendisliğin başka bir tipik özelliği olan nicel ve matematiksel ilişkilerden de yararlanmışlardır.¹⁹⁴

Yunanlılar MÖ 600'lerde matematik ve teorik bilimleri kurdular zarif binalar inşaa ettiler. Antik çağın mühendisleri Romalılarıdır. Romalıları yarı dairesel kemerleri yaygın olarak kullandılar. Yunanlıların tersine Romalıları, icat eden kişiler olmak yerine teknolojinin uygulayıcıları olarak nam salmışlardır. Yunanlılarla karşılaştırıldığında ise mühendislere ya da en azından proje yöneticilerine daha yüksek statüler veriyorlardı.

19. yüzyıl ayrıca bir meslek olarak mühendisliğin tanındığı bir yüzyıldır. Bazı mühendislik alanlarıyla ilgili tarihsel bilgiler de şöyledir:

¹⁹³ Özçep, a.g.m., (<http://www.mmo.org.tr/samsun/amasya/makale/muhtarih.htm>)

¹⁹⁴ Adams, a.g.e. , s.6-7.

Elektrik mühendisliği ile ilgili olarak; İngiliz bilimci William Gilbert mıknatıssallığı ve statik elektriği 1600'lü yıllarda tanımlamıştır. Alexander Volta elektrik akımını 1800 'lü yıllarda keşfetmiştir. 1800'ü yılların ortalarında Avrupalı bilim adamları tarafında elektriğin genel kuralları belirlenmiştir. Makine mühendisliğinin ilk hareketleri de Sanayi Devrimi'nin başlamasından çok daha eskilere dayanmaktadır. Avrupa'da 1750'den 1800'e, Amerika Birleşik Devletleri'nde ise 1800'den 1850'lilere dayanmaktadır. En önemli buluş kuşkusuz 1802'de James Watt tarafında icat edilen buhar makinesidir. Amerikan Makine Mühendisleri Derneği 1888 yılında bir grup iş adamı ve American Machinist'in editörleri tarafından kurulmuştur. İnşaat mühendislerinin 1800 yılların ortalarından günümüze önemli görevi, köprüler ve yollar dizayn edip, inşa etmektir. Amerikan İnşaat Mühendisleri derneği de 1852'de Amerika Birleşik Devletleri'nde ülkenin ilk derneği olarak kurulmuştur.¹⁹⁵

2.2.2. Mühendislik ve Endüstri Devrimi

18. yüzyıl, tarihteki en büyük teknoloji patlaması sayılabilecek Endüstri Devrimi'ne sahne oldu. Endüstri Devrimi makine üretimiyle başladı. Eskiden elle yapılan işler artık makinelerle yapılıyordu.

Mühendislik mesleği, Endüstri Devrimi boyunca günümüzdeki özelliklerini kazanmaya başladı. Bu devirde insan ve hayvan gücünün yerini buhar gücü aldı, ağaçlar makineyle kesilmeye, harman makineyle dövülmeye başladı. Bu yüzyıl içinde Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok yeni makine icat edildi.¹⁹⁶ Ünlü mühendisler teknik maharetleri sayesinde hem büyük bir gelir hem de itibar ve etki kazandılar. İlk kez, benzer etkinliklere giren mühendisler arasında iletişimin artırılmasına yönelik örgütlü çabalarda bulunuluyordu. Kurulan ilk meslek cemiyetlerinden biri, 1818'deki İngiliz İnşaat Mühendisleri Enstitüsü'dür.¹⁹⁷

195 Nicholas Basta, "Classic Engineering", *Opportunities in Engineering Careers*, VGM Career Horizons, 1996, s. 41-53-63.

196 Adams, a.g.e., s. 25.

197 Basta, a.g.m., s. 39.

Endüstri Devrimi'ne kadar resmi mühendislik eğitimi de başlamadı. İlk mühendislik okulu da bu dönemde kuruldu. 1757 yılında Fransa'da açıldı. Amerika Birleşik Devletleri'nde askeri mühendislik alanındaki ilk mesleki eğitim, 1817 yılında West Point Askeri Akademisi'nde verildi. Harvard, Yale ve Dartmouth Üniversiteleri, on dokuzuncu yüzyıl ortalarında mühendisliği öğretim programlarına aldılar.

2.2.3. Mühendislik Ve Bilim

Bilim ve mühendislik birbirleriyle yakından ilişkili, ama kesin olarak farklı alanlardır. Bilim tarihi 20. yüzyılın başında özellikle G. Sarton'un çalışmalarıyla bilimsel bir hüviyet kazanmıştır. Mühendislik tarihi daha da kısa geçmişe sahip bir alandır.¹⁹⁸

Mühendisler çalışmalarında zaman zaman “bilimsel yöntem” olarak adlandırılan yöntemin bazı yönlerini kullanırlar. Bu terim, bir anlayış geliştirme arayışında kuram ve deneyin kullanılması anlamına gelir. Ancak, kuramsal bilim adamlarının motivasyonları, uygulamada bulunan mühendislerinkinden belirgin farklılıklar sergiler. Ortaya çıkardıkları ürünler, yayımlanan bilgilerdir; izleyicileri ve yargıçları ise meslektaşlarıdır. Bilgilerinin uygulanmasıyla ilgilenmek zorunda değillerdir. Başlıca ödülleri, düşünsel başarılar, toplumun takdiri ve bunlara eşlik eden maaştır. Kar amacı güden şirketlerin maaş bordrolarında kurumsal bilim adamlarının isimlerine rastlamak alışlagelmiş bir durum değildir. Mühendisler ise, tam tersine problemleri belirli bir program ve bütçe içerisinde başarılı bir şekilde çözmek üzere güdülenirler. Günümüzde kendi işlerinin sahibi olanları da olmasına karşın, mühendisler genelde şirketler için çalışma eğilimindedirler; ödülleri de, terfiler, ikramiyeler ve bir işi iyi yapmanın verdiği tatmindir. Genelde literatürde mühendislere ait az sayıda yayın bulunur.

198 Günay, a.g.m. , s. 9.

Thodore Von Karman'ın deyişiiyle: "Bilim adamı doğada var olanı araştırır, Mühendis ise varolmayanı oluşturur".¹⁹⁹ Bilim, modern mühendislik için kesinlikle çok değerlidir. Mühendisler , bilim adamlarının kullandığı düşünsel yaklaşımlarınaynılarını kullanmakla kalmazlar. Mühendislikteki kuramsal kavramların büyük bir bölümü bilimden alınmaktadır ve ayrıca, fenomenleri anlamaya yönelik bilimsel anlayış da mühendislik açısından büyük bir önem taşımaktadır. Kuşkusuz, mühendislik de, bilimi güçlü biçimde etkilemektedir. Bilimin hiçbir dalı, gelişkin gözlemlerden, ölçüm aletlerinden ve deneysel verilerin bilgisayarca basitleştirilmesinde yoksun bırakılamaz.²⁰⁰

2.2.4. Mühendislik Ve Teknoloji

Mühendisliğin meslek olarak doğuşu, 19. yüzyılın sonlarına doğru kapitalizmin gelişimi ile birlikte hızla büyüyen üretim birimlerinin organizasyonunda Frederick Windslow Taylor'un "Bilimsel Yönetim" ilkelerinin yaygın bir biçimde uygulanmaya başlamasıyla paralellik göstermektedir.²⁰¹

1970'lerde dünya kapitalizminin içine girdiği ekonomik krizle birlikte, uluslar arası pazarda rekabetin büyük ölçüde arttığı, sanayide de yeniden yapılanmaya gidildiği görülmektedir.²⁰² Teknolojik değişimler her endüstri dalında yapılan buluşlar ve sistem gelişmeleri ile kendine özgü teknolojiler yaratmaktadır.²⁰³ Dünyada başlıca ekonomik ve teknolojik değişimler organizasyonel değişimi gerekli kılmaktadır. Ezici rekabetin geçerli olması, bilgi ve malzeme teknolojisindeki gelişmeler, telekomünikasyon alanındaki yenilikler organizasyonların yapı sistem ve süreçlerini yeniden yapılandırmalarını da kaçınılmaz kılmaktadır. Bu çerçevede organizasyonel değişim için yeni yönetim teknikleri giderek yaygınlaşmaktadır.²⁰⁴

199 Özçep, a.g.m., (<http://www.mmo.org.tr/samsun/amasya/makale/muhtarih.htm>)

200 Adams, a.g.e. , s.44.

201 Hacer Ansal, "Dünyada Teknolojik Değişim ve Mühendisler", Mimar ve Mühendis Dergisi, Sayı: 30, s. 52.

202 Ansal, a.g.m., s.55.

203 Cahit Günaydın, "Teknoloji Yönetiminin Önemi", (http://www.danisman.com/konular/bilgiveteknoyon/Teknoloji_yonetiminin_onemi.htm)

204 Can Aktan, "Devlette Yeniden Yapılanma Ve Optimal Devlet", (<http://www.elegans.com.tr/44/can.html>)

Fransa’da geleneksel ve ileri teknoloji sektörlerinde yürütülen karşılaştırılmalı bir araştırmada, ileri teknoloji firmalarında hızlı teknolojik enovasyon çok büyük önem taşıması nedeniyle Ar-Ge faaliyetlerinin, dolayısıyla teknik personelin öneminin tekstil, çelik gibi sektörlerle oranla çok daha büyük olduğu vurgulanmaktadır. Yüksek teknolojik sektörlerinde çok daha fazla mühendis istihdam edildiği gibi, bunların da büyük bir çoğunluğu Ar-ge faaliyetlerinde görev almaktadır. İleri teknoloji sektörlerinde sürekli değişen teknoloji ve pazar koşulları, yeni mühendislik sorunlarını ve projelerini gündeme getirmekte, sorunların tahmin edilemez ve tekrarlanamaz niteliği mühendislik işlerinin standartlaştırılmasını dolayısıyla da yönetim tarafından kontrolünü imkansız kılmaktadır. Rutinleşen işlerde teknik personel görevlendirilirken, özel bilgi ve becerilerin gerekli olduğu işlerde mühendisler istihdam edilmektedir.²⁰⁵

Küresel dünya düzeninde bir ulusun ve toplumun ekonomik performansı, şirketlerin rekabet gücünün toplamıyla ortaya çıkmaktadır. Rekabet gücünün, üretim, maliyet, kalite ve hız olarak 4 faktörden oluştuğu kabul edilmektedir. Bu unsurların tümünün dayandığı temel unsur ise teknoloji ve teknolojide olan ilerlemelerdir.

Teknolojinin etkisi sadece teknik olan alanlarla, teknik ürünlerle sınırlı kalmamaktadır. Günümüzde teknoloji; başta ekonomi olmak üzere, sosyal, kültürel ve siyasal alanları etkileyip belirlemektedir. Bu etkilemeler yalnız farklı alanları değil uluslar arası boyutlarda birçok olguyu da beraberinde etkilemektedir. Bu belirlemeden anlaşılacağı üzere, uluslar bütün güçlerinin teknolojik üstünlük amacına yönelik olarak organize etmektedirler. Yani, toplum düzenini, bilim ve eğitim sistemini, sanayi, üretim ve devlet yapısını ve bunlar arasında kurulacak olan ilişkileri teknoloji üretmek amacına göre şekillendirmektedir.²⁰⁶

205 Ansal, a.g.m., s.58.

206 Günay, a.g.m., s. 6.

Bilim, teknoloji ve mühendislik arasında karşılıklı bir etkileşim bulunmaktadır. Bilimsel araştırmalar sonucu ortaya çıkan yeni teknolojiler, hemen mühendislik uygulamalarına yansiyabilir ya da mühendislik uygulamalarından ortaya çıkan teknolojiler bu kez bilimin ilerlemesine öncülük edebilir.²⁰⁷

Bilgisayar uygulamalarının fabrikayı değiştirmesi gibi, modern telefon sistemleri, çoğaltma ve kopyalama makineleri, bilgisayar ağları ve veri tabanları gibi elektronik teknolojileri de, mühendisliğin çalışma alanını tamamen değiştirmiştir. Mühendisliğin büyük bir bölümünde olduğu gibi inşaat alanında da, bina tasarımları bilgisayar destekli modern analizlerden fazlasıyla yararlanmışır. İçinde bulunduğumuz yüzyılda muazzam değişiklikler geçiren bina yapımı teknikleri bulunmaktadır. Şantiyeler artık büyük ölçüde makineleştiriliyor ve bilgisayarlarca denetleniyor hale gelmektedir. İnşaat sektöründe çalışan kişilerse, geniş olanaklara sahip gelişkin iletişim cihazlarından yararlanmaktadırlar.

Modern dijital bilgisayarlardan önce ellerinde mekanik hesap makineleriyle sıkıntı verici, detaylarla uğraşan yığınlarca mühendis görmek mümkündü. Şimdi bilgisayarlar, bu işi çok daha hızlı ve ucuz bir şekilde yapıyorlar. Yirminci yüzyıldaki hızlı değişikliklerle insanlar da ilgilerini yüksek teknolojilere yoğunlaştırdılar. Elektronik, uzay , genetik, robotbilim ve benzeri endüstriler, yeni bilimsel ilerlemelere bağlı ürünler icat edilmesi için iyi eğitim görmüş kişilere istihdam etmektedirler.²⁰⁸

Teknoloji yaratmak, ülkenin kamu ve özel sektör -üniversiteler dahil- beyin sermayesinin niteliğine bağlı iken, teknoloji transferi ülke şirketlerinin ve kamunun finansal öz kaynakları ve uluslararası piyasalardaki kredibilitesi ile orantılıdır. Şirketlerin teknolojisinin gelişmesi ar-ge departmanının buluş yeteneği yanında , üretim yeterliliğine, finansal ve pazarlama desteği ile insan kaynaklarının yaratıcılığa önem veren politikalarda ve istihdam sağlanmış mühendislerde yatmaktadır.

207 Özçep, a.g.m., (<http://www.mmo.org.tr/samsun/amasya/makale/muhtarih.htm>)

208 Adams, a.g.e., s.26-27.

Küreselleşen dünyada ülkeler, teknoloji yaratan ve teknoloji kullanan olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Batı hızla teknoloji yoğun sektörler kayarken , emek yoğun sektörlerin katma değeri hızla düşmektedir. Geleceğin sektörleri olarak bilgi teknolojisi, elektronik , iletişim, biyoteknoloji, süper iletkenler, yeni malzemeler, yazılım, robot-otomasyon teknolojisi gösterilmektedir. Bu teknolojilerin yaratılması ve kullanılmasında da mühendislerin payı göz ardı edilemez boyuttadır. Gelişmiş ülkelerde hizmet sektöründeki istihdam sanayide çalışan kesime göre hızla artarken, beyin gücü artık bir entellektüel sermaye olarak algılanmakta ve dünya beyinler arası rekabet yarışı pistine dönüşmektedir.²⁰⁹

2.3. MÜHENDİSLERİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Bir mühendis için; teknik ve bilimsel aktivitelere olan ilgi, labrotuvarlarda yapılan araştırmalara ya da matematik problemlerini çözmeye olan ilgi, fiziksel ve kimyasal olayları ilişkilendirebilmede yetenek sahibi olup olmadığına ilişkin bilgilerle, kişinin yetenek ve ilgi alanlarının belirlenmesinde önemlidir.²¹⁰ Tüm bunların yansira kariyerleri için de belirli kişilik özelliklerine sahip olmalıdırlar.

2.3.1. Etkili İletişim ve Kişiler Arası İlişkiler

Demokratik, çağdaş ve başarılı bir toplumun altında bireysel davranışların yattığı bir gerçektir. Toplumsal sorunların demokratik çözümü için güç kullanarak çözümün zorla kabul ettirilmesi değil, karşılıklı, iki yönlü iletişim ve anlaşma gereklidir. Bir başka deyişle, içeriği ne olursa olsun, bir sorunu çözmek için insanların düşünce alışverişinde bulunmaları ve sürtüşmelerden kaçınarak anlaşmaya varmaları gerekir. Aksi halde sorunlar çözülmediği gibi, zamanla sürtüşmeler de çoğalır ve daha derin toplumsal krizlere yol açar.

²⁰⁹ Günaydın, a.g.e. , s.1.

²¹⁰ Geraldine Garner, "Is Engineering For You", Lincolnwood İllinois, Vgm Career Horizons, 1993, s. 72.

Bir mühendis, kişiler arası ilişkilerde profesyonel bir yönetici gibi iyi olmak istemektedir. Günümüzde mühendisler için sadece teknik bilgisiyle çalıştıkları alanda iyi olmak yetmemekte, teknik bilginin yanında insan davranışlarını anlama ve iletişim kurmada da iyi olmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Mühendisler matematik gerçeklerini ve bilimi tüm gerçekliğiyle ortaya sermekte ve teknolojiyi oluşturmada başarılı olmaktadır, fakat sık olarak insanlarla diyaloga girmek zorunda kalmasalar da insan ilişkilerini kuvvetlendirmek istemektedirler.²¹¹

Mühendisler, makineleri dizayn eden, yenilikleri getiren, yürüten, inovasyon yapabilen kişilerdir. İnsanlar mevcut potansiyellerinin ancak yüzde on beşini kullanmaktadır. Yani suyun üstünde kalan buz dağı gibi, asıl potansiyelleri suyun altında kalan kısımdadır. Kişilerin bu yönlerini ortaya çıkarmaları için kişilerin bu yönlerini görmeyi sağlayacak eğitimlere, kurslara katılmaları ya da çevrelerindeki insanlardan, aileleri, arkadaşları gibi yakınlarından destek görmeleriyle mümkün olacaktır.²¹²

İletişimde ortaya çıkan problemlerin ana kaynağı iki kişi arasındaki kişilik farklılıklarıdır. Bu yüzden etkili ve sağlıklı bir iletişim için, kişinin öncelikle kendi kişisel özellikleri olmak üzere karşısındaki kişinin de kişisel özelliklerini bilmesi gerekmektedir. İletişimde kişinin konuşma yeteneğinin olması gerektiği gibi, iyi bir dinleyici olmayı da bilmesi gerekmektedir.²¹³

Schmuck'un (1988) saptadığı etkili iletişim becerilerinde tarafların net olması, kendisinin ve karşısındakinin davranışlarını tasvir etmeye çalışması dikkat çeken özelliklerdendir.

Etkili bir iletişim için, etkili konuşmanın yanı sıra Schmuck ve Schmuck (1983), empati kurmanın etkili bir iletişimin temeli olduğunu belirtmektedirler.

211 Garner, a.g.m., s. 76.

212 Recep Kırılı, "Evvla Bir şey Olmak İstemek", Mimar ve Mühendis Dergisi, Sayı:30, s. 18.

213 Koçel, a.g.e., s. 367.

Empatinin artması saldırganlığın azalması demektir. Bu düşünceden hareketle Schmuck ve Schmuck (1988), kaynak ve alıcı durumundaki kişilerin sağlıklı diyaloglar kurma aracı olarak kullanabilecekleri şu becerilerin öğrenilmesinde yarar görmektedirler.²¹⁴

Tablo 2 : Diyalog Kurmada Gerekli Beceriler

	Alma Becerileri	Gönderme Becerileri
Düşünceler	Düşünceleri kendi sözler ile ifade etme	Net açıklamalar yapma
Davranışlar	Diğerinin davranışını betimleme	Kendi davranışını betimleme
Duygular	İzlenimleri kontrol etme	Duyguları tanımlama

2.3.2. Dürüstlük

Doğruluk ve dürüstlük kaliteli ve sağlam insan ilişkilerini destekleyen ve devamını sağlayan gerekli ve temel insan davranışdır. Günlük hayatta dürüstlikle ortaya çıkacak olan diğer kavramlar da güven ve güvenirliliktir.²¹⁵

İnsanlar doğduklarında sonsuz iyi, sonsuz kötü olmaya açık olarak doğar. Ergenlik dönemine kadar ailesinin ve toplumun daha sonrada kendi tercihlerine göre doğrular ve eğriler arasında yolunu çizer. Dürüst bireyler için dürüstlüğün öğretilmesi gerekmektedir. Yaratılıştan masum duygulara sahip insan hayat karşısında kendi haline bırakılırsa, bilinç altındaki saldırganlık, bencillik gibi dürtülerin etkisi ile farklılaşabilir. Dürüstlüğün çeşitleri vardır ve şu şekilde tanımlanabilir;²¹⁶

214 http://mlokurs.virtualave.net/dosya_mlo/03_2a.htm

215 James T. Scarnati, "Leadership Consultant", Henrietta, New York, USA, s.1.

216 http://www.zaferdergisi.com/print_makale.asp?makale=561

- Maddede dürüstlük : Başkasının hakkına saygı duymak.
 Duyguda Dürüstlük : Açık, samimi ve doğru olmak.
 Sözelde dürüstlük : Doğruyu söylemeyi başarmak.
 Davranışta dürüstlük : Başkalarını aldatmamak.

Dürüstlük, iş hayatında önemli bir kavramdır. Dürüstlikle birlikte açıklık ve güven duyguları da birlikte ortaya çıkmaktadır. İnsanların birbirlerine karşı açık olmaları ve doğruyu söylemeleri çalışma ortamında ilişkileri, verimliliği artırıcı bir özellik taşımaktadır. Özellikle kendi işiyle uğraşan kişilerin piyasada iyi bir yer edinebilmeleri için sahip olunması gerekli bir özelliktir.

2.3.3. Yargı Yeteneği

Mühendislerin insan ilişkilerinde kişisel yargılamanın rolü büyüktür. Yargı, sadece kişisel ilerleme için önem taşımamakta, olayları sonuçlandırma ve kişisel başarılar için de önem taşımaktadır.

Teknik yargı; teknik konularda mühendislerin tamamıyla metotlar arasında seçim yapmaları ve önem dercesine göre birbirleri arasında karara varmalarınıdır. Mühendislerin teknik yargılarını kullanmalarını, araştırmalarda planlar yapma ve bunların sonucunda da yolları belirlemek için çizelgeler oluşturmaktan geçmektedir. Doğru yargılama yeteneği kariyerlerinde ilerleme konusunda önem teşkil etmektedir.

Duyguların dengesi de önemlidir. Ünlü bir artistin dediğine göre, “Gerçek bir artist ne zaman durması gerektiğini bilen kişidir.” Benzer özelliklerle, iyi bir mühendis de araştırmalarında ne zaman ve hangi çizgide durması gerektiğini bilmelidir.²¹⁷ Olayları iyi bir şekilde yargılamak ve doğru kararı verebilmek için, iyi bir analiz yeteneğine de sahip olmak gerekmektedir.

²¹⁷ Garner, “Is Engineering For You”, s.73.

2.3.4. Sabır ve Sorumluluk

Başarılı bir mühendis olabilmek için, sorumluluk almaktan kaçınmamak gereklidir. Alınan sorumluluklar yerine getirilirken kendine güven duyma da önemlidir. Başarının en önemli anahtarı hep daha iyiyi yapmak için yeni işler yapacaksın ve bunları gerçekleştirirken de kendine güveneceksin.

Bir mühendisin inşa ettiği köprünün çökmesi sonrasında diğer kişilerin bu kişiye karşı güven duygularını azalabilmektedir. Geçtiğimiz yıllarda ülkemizde yaşanan deprem olayından sonra birçok inşaat ve müteahhit firmasına karşı güvenin azalması buna örnek verilebilir.

Bu tarz örnekler hayatımızda mühendislerin işlerini yaparken sorumluluk duygularıyla hareket edip, işlerini tehlikeye atmamaları için önemli örneklerdir. Bunun dışında işletmeleri ya da kariyerleriyle ilgili kararlar alırken de düşünüp, doğru kararlar vermeleri için de sabırlı olmaları gerekmektedir.

Sabır, olaylara karşı kişide uyunan bir direnme gücünü ifade etmektedir. İnsanın belli bir yaşa, olgunluğa ve seviyeye gelmekle elde edebileceği bir kuvvettir. Sabır, kişiye zorluklara karşı bir dayanma ve onları analiz etme, problemlerin gerçek nedenlerini bulma kuvveti verir. Bir an için çok zor görünen işler, bir süre sonra sıradan bir duruma gelmiş olabilir.

Tarihe baktığımızda ortaya çıkmış büyük eserler, büyük bir sabrın sonucunda ortaya çıkmışlardır. Hayatta ve yönetilen işletmelerde ya da kendi işimizde karşımıza çıkacak engellerin altından kalkmaya, her şeye rağmen ilerlemeye mecburuzdur. Bunu başarmak için de en büyük gücü sabır sağlayacaktır. ²¹⁸

2.3.5. Liderlik

Liderlik, yüksek bir hayat enerjisi, işe adanmışlık, kararlılık, yaratıcılık, başkalarını geliştirme gibi özelliklerle ihtiyaç gösteren bir olgudur. Bu özelliklerden ilki hariç, diğerleri öğrenilebilir ve geliştirilebilir. İş hayatında lider, saygınlık ve hayranlık uyandırır, kendisini izleyen ya da birlikte çalıştığı kişilerle arasında ikilem yaratmaz.²¹⁹

Liderliğin tanımı vermeye çalışırsak; liderlik de aşk, dürüstlük, yaratıcılık gibi ne olduğundan çok insanların ne anladığı ile belirlenen ontolojik bir kavramdır. Liderlik üzerine yapılan çeşitli çalışmalardan damıtılarak işlevsel ve pragmatik olan bir tanım vermek istersek, liderliği; "Bireyler tarafından gerçekleştirilen ve diğer bireylerin ortaklaşa yaratılan vizyona dönük olarak bir araya gelmesini, istekli ve coşkulu olarak ortak hedefleri benimsemesini ve bu hedeflerin gerçekleşebilmesi için güçlenerek bütün varlıkları ile katkıda bulunmasını sağlayan enerjik bir süreç" olarak tanımlayabiliriz.²²⁰

Entelektüel kişi, ekonomik, yönetsel kaygılar taşımaksızın ya da bu kaygılara karşın taviz vermeksizin olumsuzlukları seslendirmek, adaleti, eşitliği, saydamlığı, özgürlüğü, toplumda, organizasyonlarda egemen kılmaya çalışan kişidir.²²¹

Entelektüel kişi; öncelikle, çağının bilgisiyle tutarlılaşmış kişidir. Belli bir öğrenimi, bilgisi, görgüsü olan kişi olarak da tanımlanmaktadır. Alınan belli bir öğrenim, sahip olunan bilgi ve görgü entelektüel olmaya yetmemektedir. Entelektüel olan kişi, çağdaş bilgi düzeyinde düşünceleri ve davranışları tutarlı olan kişidir. Bu ise; çağdaş ve bilimsel bir dünya görüşüne varmakla gerçekleşebilmektedir. Belli bilgilerde olağanüstü uzmanlaşma bile, kişiyi böylesine bir tutarlılığa ulaştıramamaktadır. Tutarlılık, ancak, çağdaş, bilimsel ve bütünsel bir bilgi ile elde edilmiş bir dünya görüşüyle sağlanabilmektedir.

219 Baltaş, a.g.e., s. 119.

220 Merih Kutlu, "Liderlik Bir Sosyal Kalitedir", (www.merih.net/m2/lid/liderlik.htm)

221 Ali Akdemir, "Entelektüel Liderlik", http://www.isguc.org/entelektuel_liderlik.php

Lider, etkileme, değerleme, ileriye gorme, sorun ozme, kara verme yetenekleri olan, zeki, bilgili, sorumluluk alan, alışkan, sabırlı ve azimli kişidir.²²² Tüm bu özelliklerle girişimci kişiliğe sahip kişilerin liderlik özelliklerini taşıdıklarını gormekteyiz. Liderlik özelliği taşıması mühendislerin hem bir işletme içinde çalışırken hem de kendi işlerinde başarılı olmaları için taşımaları gerekli bir özelliktir.

Entelektüel liderler ise, uzmanlıklarının, deneyimlerinin yanı sıra yönetime ilişkin bilgiye de sahiptirler. Yüksek bir teknik yetenek, üstün bir yönetsel beceri, kültürel duyarlılıkta açıklık, uyum gösterme yeteneği, esneklik, üstün beceri, kişisel zenginlik ve olgunluk, duygusal dengelilik, uyum ve birlik yeteneği, müzakerelere açıklık, gelecek ağırlıklı yaratıcı düşünce ve vizyonel bakış açısı ile, barış ve sevgiyi her an bir yerde gerçekleştirebilecek bir esneklik ve sadeliğe sahiptirler.²²³

2.3.6. Girişimci zellikleri ile Mühendis zellikleri Arasındaki İlişi

Girişimcinin sahip olduğu kişilik özellikleri ile mühendislerin sahip oldukları arasında benzerlikler gorlmektedir. Mühendis kokenli girişimcilerin artması ve özellikle yeni mezun olacak niversite ğrencilerinin girişimciliği bir kariyer yolu olarak düşünmesi kişilik özellikleri olarak mühendislerin girişimcilik özelliğine sahip olduğunu düşündürmektedir.

Girişimci kişilik özelliklerinde en göze çarpanlarından biri başarı güdüsünün yüksek olmasıdır. Bir işe başladıktan sonra işin tüm sorumluluğunu üstlenirler. Sorumluluk ve sabır sahibi olmak mühendislerin de sahip olduğu bir özellik olarak düşünülmektedir. Mühendisler de toplumun sorumluluğunu üstlenerek, toplum için gerekli araçları ve yolları yapma görevini üstlenmişlerdir. Mühendisler yeni bir şeyi üretmek için, girişimciler de rutin işlerden zevk almadıklarından yeteneklerini zorlayan işlerde daha hızlı çalışmaktadırlar.

²²² şimşek, a.g.e., s. 51.

²²³ Akdemir, http://www.isguc.org/entelektuel_liderlik.php

Mühendisler hiç yapılmayan bir nesneyi üretmekle, girişimciler de daha önce hiç düşünülmemiş bir iş alanıyla toplumun önüne çıkarlar. Bunun nedeni de yaratıcılık özelliğine sahip olmalarıdır. Hem yaratıcılık hem de analiz yeteneğine sahiptirler. Çevrede gelişen olayları takip edip, analiz ederek yeni iş fırsatları ve yenilikler üretebilirler.

2.4. MÜHENDİSLERİN KARIYER GELİŞİMİ

Mühendislerin kendi iş hayatlarındaki kariyer seçimleri, bir işyerinde ücretli çalışmak ya da kendi işini kurmaktan geçmektedir. Meslekleriyle ilgili olarak bir işyerinde mühendis, uzman ya da teknik yönetici vasfıyla çalışması bir kariyer seçimi olduğu gibi, mesleğiyle ilgili yetenek ve becerilerini kullanabileceği kendi işini kurması da bir kariyer seçimi olarak görülmektedir.

Bunun dışında kendi işiyle uğraşmayı, kendi işinin patronu olmayı tercih eden mühendisler de bulunmaktadır. Bu mühendislerin yönetici olmak ya da teknik kariyer almaktan çok kişisel kariyerleriyle ilgili uğraşları vardır.

2.4.1. Kariyer Seçimi

Kariyer kelimesi günlük hayatta sık kullanılan bir kavram olmakla birlikte çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Bir tanıma göre, bireyin kamu ya da özel çalışma yaşamında ilerleme sağlayacağı, bir başarı elde etmek amacıyla izlediği ve çalıştığı alandır. Bir başka tanıma göre ise, kişinin çalışabileceği yıllar boyunca herhangi bir iş alanında adım adım ve sürekli olarak ilerlemesi, deneyim ve beceri kazanmasıdır.²²⁴

²²⁴ Serpil Aytacı, "Çalışma Yaşamında Kariyer Yönetimi, Planlaması, Geliştirilmesi, Sorunları", 1.b., İstanbul: Epsilon Yayıncılık, 1997, s.17.

Tarihsel boyutundan bakıldığında kariyer, modern endüstriyel organizasyonların ortaya çıkmasıyla kullanılmaya başlıyor. Geçen yüzyıl içerisinde kariyer kavramı önemli derecede değişmiştir. *Kariyer* kelimesi Fransızca ve Latince kelimelerden türeyen *yol, geçit* anlamına gelmektedir. Kariyer bir kişinin hayatı boyunca edindiği iş tecrübelerini ve seri halinde bölümlerle devam eden bir durumdan başka duruma "geçiş"i ifade etmektedir.²²⁵

Kariyere olan bakışımız II. Dünya Savaşı'nı izleyen zenginlik döneminde şekillenmiştir. Savaştan sonra, Amerika ve diğer endüstrileşmiş ülkeler önceden tahmin edilemeyen bir ekonomik gelişmeyle karşılaştılar. Bu büyüme aynı zamanda mevcut organizasyonların büyümelerini de sağladı ve rekor sayılarda yeni firmaların açılmasına fırsat verdi. Bu ortamda, insan sermayesine olan ihtiyaç oldukça arttı. Çalışanlar önceleri pek mümkün olmayan iş fırsatlarına sahip oldular.

Bir kişinin kariyeri, birçok nedenden dolayı önem kazanmaktadır. Bireyin kimliği toplumsal durumu ve statüsünü oluşturmasına da yardım eder. Küreselleşmenin getirdiği dönüşümler, bilgi çağının gerekleri olarak birkaç temel alanda karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; teknolojideki gelişme ve değişimler, dijital ekonomi olgusu, işin niteliğindeki değişimler, çalışma ve sosyal hayattaki değişimlerdir. Bu değişimlerle birlikte, rekabetin yaygınlaşması, bilgi işçisinin hakimiyeti çalışan kişilerin kariyerlerini ve beklentilerini etkilemiştir.²²⁶

Kariyer alanında yeni bir yaklaşım olan bireysel kariyer yaklaşımına göre, kariyerin, bir diğer ifade ile meslek seçiminin kişinin kendi özgür iradesinden ziyade çevresinin baskısı ile oluştuğu, güç, prestij, saygınlık, gelir gibi faktörlerin ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Kariyer kavramında odak nokta insanın kendisidir. İnsan çalışma hayatına atıldığı gün itibariyle ihtiyaçlarını karşılamak, beklenti ve arzularını tatmin etmek için geleceğe yönelik planlar yapar. Bireyin ihtiyaçlarını karşılama planları kariyerin kapsamını belirler.

²²⁵ <http://www.insankaynaklari.com/bireyler/trends/makale/kariyerkavtar.asp>

²²⁶ Keser, a.g.e., s.17.

Kariyer, bir kişinin çalışma yaşamının planlanması konusunu içerir. Kişisel kariyer planlamasında kariyer seçimi oldukça önemlidir. Kişi bireysel kariyer planlamasını yapıp kariyerini seçerken birçok etmenden de etkilenir. Yapılan pek çok çalışma, kariyer seçimini 4 faktörün etkilediğini ortaya koymuştur.²²⁷

- a. Kendini tanıma :Kariyer kişinin kendi görüşünü yansıtır ve onu şekillendirir.
- b. İlgili alanları :Kişi, kendi ilgi alanına girdiğine inandığını kariyer olarak seçer.
- c. Kişilik :Kişinin ihtiyaçları olduğu kadar kişisel özellikleri de kariyer seçimini etkiler. Örneğin yakın ilişkide bulunma, güçlü ve başarılı olma gibi özellikleri bunda etmendir.
- d. Sosyal ortalama :Bu faktör eğitim, mesleki düzey, ebeveynlerin sosyo-ekonomik statüleri, içinde yaşanılan çevre ile ilgili faktörler gibi noktaları içerir.

Edgar Schein tarafından yapılan derinlemesine bir araştırmada, birçok kişiyi kariyerleri sırasında yöneten belirli davranış şekillerinin, değer ve tutumların, hayatın ilk yıllarında oluştuğu fark edilmiştir. Bu davranış şekilleri ihtiyaçların ve güdülerin bir bileşiminden meydana gelirler ve insanın birkaç ilişkili kariyer tipinde seçim yapmasını sağlarlar.

Bireyler kendi kariyer kararını vermeden önce, kendi kendini değerlendirip , işinin kendi ihtiyacını karşılamaya yönelik olup olmadığını öncelikle sorgulamalıdır. Niçin bu işi istiyorum? Bu özellikle kendi işini kurmak isteyen kişiler için diğerlerine oranla daha önemli bir soru olarak düşünülebilir. Acaba başarılı olabilir miyim? Yeteneklerim bu işe uygun mu? Bu iş bana prestij ve iyi bir gelir sağlayacak mı? İlgili duyduğum alan kariyer amacıma uygun mu? Bu alanda piyasada başarılı olabilecek miyim? gibi sorulara vereceği cevap, bireyin kariyer kararında etkili olacaktır. Seçilen işin veya hedefin kişinin yetenek ve özelliklerine uygun doğru bir iş olması çok önemlidir. Bu nedenle birey kendi kişilik yapısını öncelikle değerlendirmek durumundadır.

227 Aytac, "Kariyer Planlaması", (<http://iktisat.uludag.edu.tr/dcrigi/1/aytac/scrpil.html>)

Çalışanların kariyer seçimindeki keşif dönemi, bireyin kendini değerlendirmesi, beraberinde kariyer beklentisi için bazı bilgi kaynaklarına başvurmasını da gerekli kılar. Bunlar kişinin ailesi, arkadaşları, yazılı kaynaklar, sanayi ve çalışan insanlar, sosyal-resmi ve politik örgütler, serbest piyasada çalışan iş sahibi kişiler olabildiği gibi, yazılı kaynaklar olarak, el kitapları, özel istihdam büroları, kariyer kulüpleri, üniversitelerdeki kariyer günleri, mesleki kuruluş dergileri, yatırım analizcileri, bankacılar, hukukçular, bireyin kariyer bilgi kaynağı olarak temasta bulunacağı kişi veya araçlardır. Kariyerin planlanması ve seçiminde bireyin aile tecrübesi, arkadaşlıkları, eğitimi, varsa iş tecrübesi ve onun etkisi oldukça önem taşır.

Kariyer gelişiminde bireyin kişiliği oldukça önemlidir. Kişilik ve kariyer seçimine yönelik kuramsal modellerin bazıları incelenecek olursa, kişinin ilgi, değer ve tutumlarının iş veya kariyer seçimini etkilediği ortaya çıkar. Bireyin özel yeteneği de önemli bir role sahiptir. Kabiliyet, sayısal, mekanik, el becerisi, akıl ve anlayışı içermektedir.²²⁸

2.4.2. Mühendisler İçin Kariyer Yolları Ve Kariyer Seçimi

Kariyer yolları, çalışanların yaptıkları işlerin analiz edilmesi sonucu belirlenen, istihdam edilebilecekleri işlerin mantıklı ve uygun bir sıralamasıdır. Bireysel bir görünümle kariyer yolu, bireyin kişisel amaçlarına ulaşmak için geçtiği yollardır. Belli bir meslekte ileri doğru hareketliliği içerir. Bu yollar, bir anlamda bir kişinin belirli organizasyon birimlerinde ilerlemesi için merdivenler ya da rotalardır. Pek çok çalışan, önündeki kariyer fırsatlarını bilmek, ona göre kendisini değerlendirmek, yönlendirmek, hedeflerini belirlemek ister.²²⁹

İş dünyasında etkin bir role sahip mühendisler için, meslek hayatlarının başında teknik kariyer önemli iken, ilerleyen yıllarda yönetim alanı hem maddi ödüller, hem de güce sahip olma bakımından tercih edilmektedir. Bu yüzden işinde

228 Aytaç, a.g.c., s. 91-96.

229 Serpil Aytaç, "Kariyer Planlaması", (<http://iktisat.uludag.edu.tr/dergi/1/aytac/serpil.html>)

başarılı elde etmiş, belirli deneyime sahip mühendisin kariyer gelişimi bazen sorun olmaktadır. İşletmelerde çalışan mühendisler için, teknik kariyerde bu kişiyi tutmak zorlaşmakta, yönetim görevi verildiği takdirde de yöneticilik özelliklerine sahip olmaması durumunda düşük performans sağlayacağı düşünülmektedir.²³⁰

Bireylerin iş seçimiyle karşı karşıya kalmadığı, babadan oğla aktarılan işlerin sınırlı sayıda olduğu toplumumuzda özellikle gençlerin kariyerlerine yön vermeleri ve seçim yapmaları çözmeleri gereken önemli bir problemdir.

Donald Supper'a göre kişiler farklı yetenek, ilgi ve kişiliklere sahiptir. Bu karakteristik özellikler , bireylerin meslek seçiminde de etkilidir. Anne Rose ise meslek seçimi konusunda yapmış olduğu araştırmalar sonucunda meslek seçimini etkileyen gerçek gücün, insanların çocukluğundaki tecrübelerden kaynaklandığı görüşündedir.²³¹ Ailesi kendi işiyle uğraşan kişilerin ileride kendi işlerini kurmaya daha eğilimli oldukları, aile ortamında kazanılan özelliklerin girişimciliği etkilediği bilinmektedir. Bu da bireylerin çocukluk ve gençlik döneminde kariyeriyle ilgili karar vermesi için etkili olduğu dönemler olarak kabul edilmektedir.

Bazı durumlarda ise yaşam koşulları kişileri girişimciliğe iter. Kendi işini kurmak dışında hayatını kazanma seçenekleri sınırlı olanlar ile emekli vb. gruplarda olduğu gibi iş kurarak daha çok maddi-manevi tatmin sağlama çabası içerisinde olanlar bu gruba dahil edilebilirler.

Kendi işini kuran girişimciler, bu zorlu sürecin sonunda kendileri ve etrafındakiler adına bir takım ödüller alırlar. Ayrıca oluşturduğu artı değer ile içinde bulunduğu topluma fayda sağlar, kendi görüş ve planlarına uygun olarak çalışma olanağı bulur, kendi başına başarmanın manevi tatminine ulaşır, bağımsız çalışma ortamına sahip olur, kendi geleceğini kendi çalışma isteği ve çabası ile şekillendirirler.

230 Nihat Erdoğan, "Mühendislerin Kariyer Gelişimi Hakkında Genel Bir Değerlendirme", Mimar ve Mühendis Dergisi, Sayı:30, s. 16-17.

231 Aytaç, a.g.c., s. 83-84-86.

2.4.3. Mühendis Kökenli Girişimciler

Teknolojinin hızlı gelişimiyle, teknolojiye dayalı girişimcilik ortaya çıkmıştır. Teknolojide yaşanan gelişmeler, yazılım sektörü başta olmak üzere gen mühendisliği, doku mühendisliği gibi ölçek ve istihdam profili farklı yeni sanayi dallarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu tarz teknoloji alanlarında atılacak girişimcilik adımı için de belirli eğitimi almış kişiler, mühendisler gereklidir.

Yapılan girişimcilik tanımlarına bakacak olursak, girişimci, özgüven sahibi, öngörü ve sezgi yeteneğiyle pazar yaratma ve geliştirme becerisine sahip, risk almaktan kaçınmayan yüksek başarı güdüsüyle dolu kişiliğe sahiptir. Mühendis kökenli girişimciler bunların yanı sıra teknoloji geliştirme ve inovasyon yapabilme konusunda da beceri sahibi kişilerdir. Mühendislerin teknik bilgileriyle yaptıkları işlerde daha uzman kişiler olması, analiz yapabilmesi ve analitik düşünme yeteneğine sahip olması rakiplerine göre daha ileride olmalarını sağlamaktadır.

Teknik girişimci, teknoloji destekli işletmesinin kurulmasında kurucu ve yöneticidir. Basitçe işletmesinin kurulmasından ve planlanmasından, organizasyonun yönetim ve kontrolünden sorumlu kişidir.²³²

Mühendisler için girişimci olmak da seçilecek kariyer yollarından biridir. Kişiler hem karakterleri, hem yetiştikleri ortamdan dolayı girişimciliği bir kariyer yolu olarak seçebilmektedirler. Bunun dışında, genç mühendislerin girişimciliğe yönelmesinin önemli bir nedeni de, ülkemizde her yıl binlerce üniversite mezununun mesleğe atılmasıdır. Girişimci aday olan kişi kariyer planı yaparken; yönünü geleceğe çevirmeli, dışarıdaki değişim ve gelişmelere duyarlı olmalıdır. Ayrıca bulunacağı girişimlerdeki başarısızlıkları da göz önüne almalıdır. Yapılan araştırmalarda birçok girişimcinin ilk yaptıkları işlerde başarısız olduklarını, girişimci adaylarının başarısızlığı göz önüne alıp pes etmeden çalışmalarını gerektiğini belirtmektedirler.²³³

²³² Dylan Jones-Evans, "A Typology of Technology-based Entrepreneurs a Model Based on Previous Occupational Background", University College Dublin, 1995, s.4.

²³³ Yıldız, a.g.m., (<http://www.ytukvk.org.tr/arsiv/barisyildiz.htm>),s.2.

Girişimci olarak işe başlama yaşı, geniş bir dilime dağılmıştır. Bu dilim ortalama 22-55 yaşları arasında değişmektedir. En erken yaşlarda girişimcilik hayatına başlayan Vehbi Koç'tur. Eczacıbaşı ve Akkaya yüksek öğrenim gördüklerinden daha geç iş hayatına girmişlerdir.

Nejat Eczacıbaşı'nın kariyer seçimi süreci, gerek çocukluk yılları gerekse eğitim yılları boyunca düzenli olarak gelişmiştir. Yurtdışında tamamladığı lisans ve doktora eğitimlerinden sonra babasının işine devam etmek yerine küçük yatırımlarla iş hayatına atılmıştır. Akkaya ise, ortaokuldan sonra tesadüfi bir seçim olarak mühendislik mektebine yazılmış ve mezun olduktan sonra kamuda devlet memurluğuyla iş hayatına başlamış, daha sonra Sezai Türkeş'le ortak olup devlete iş yapmaya başlamışlardır.²³⁴

Ülkemizde genellikle üniversite öğrencilerine yönelik olarak yapılan girişimcilik araştırmasında, öğrencilerin %57'sinin girişimci olmak istedikleri, %30'unun ise iyi bir şirkette çalışmak istedikleri doğrultusundadır.²³⁵

Yine TRT-2 ve insankaynaklari.com'un ortak araştırması göre; katılanların çoğunluğunun 23-29 yaşları arasında olduğu kişilerin kariyerleri ile ilgili tercihlerinde, ilk sırayı %42,86 ile "yaptıkları işte en iyi olmak", ikinci sırayı %19,05 ile "statü sahibi olmak", ve üçüncü sırayı %16,67 ile "kendi işimin sahibi olmak" almaktadır.²³⁶

234 Erdoğmuş, "Otobiyografilerin Analizi Yoluyla Girişimci İşadamlarının Kariyer Gelişimi Hakkında Bir İnceleme", s.8-9.

235 Yıldız, (<http://www.ytukvk.org.trarsiv/barisyildiz.htm>), s.1.

236 http://www.insankaynaklari.com.tr/arama/hayallerim_kariyerimveben.htm

3. MÜHENDİS KÖKENLİ GİRİŞİMCİLER VE BİR ARAŞTIRMA

Daha önce küçük işletme sahipleri hakkında yapılan pek çok araştırma bulunmaktadır. Bunların içinde girişimcilerin kişilik özellikleri üzerine olan araştırmalar, küçük boy işletmelerin yapısı ile ilgili araştırmalar bulunmaktadır. Çalışmanın birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan konular göz önünde bulundurularak yürütülen araştırmada, mühendis kökenli girişimcilerin girişimcilik kişiliği ve girişimciliği kariyer yolu olarak seçmelerinin nedenlerini üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Kapsamı

Bu araştırmanın konusu mühendis kökenli girişimcilerdir. Bu kişilerin bir işletmede mühendislik yapmak yerine kendi işletmelerini kurmaları üzerinde durulmuştur. Kendi işletmelerine yönelmelerinin nedenleri üzerinde durulmuş ve mühendislik eğitiminin avantaj ve dezavantajları araştırılmıştır.

Mühendis kökenli girişimcilerin kendi küçük işletmelerini kurup, kendi işlerinde çalışmayı tercih etmelerindeki nedenler, girişimcilik nitelikleri, girişimcinin en çok ihtiyaç duyduğu faktörler, Türkiye’de girişimciliğe başlarken kişilerin önüne çıkan engeller araştırmanın konuları arasındadır. Kariyerleri için seçtikleri girişimci olma kararından memnuniyet düzeyleri de araştırmanın kapsamı içindedir.

Araştırmanın mühendis kökenli girişimcilerle yapılmış olması, mühendislerin bu konudaki görüşlerinin ortaya koymasında önem taşımaktadır. Yapılan araştırmada, seçilmiş olan bir sektör ya da yalnız bir mühendislik bölümünde eğitim almış girişimcilere değil, tüm mühendislik bölümlerinden mezun olmuş, çalıştığı sektör eğitimiyle ilgili veya ilgili olmaksızın girişimcilik kararını almış, kendi işletmesini kurmuş her mühendise yer verilmektedir. Araştırmada Kocaeli ili ve çevresindeki ulaşılması kolay küçük çaplı işletmeler seçilmiştir.

3.2. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmanın metodolojisiyle ilgili anakütle yapısı, ölçüm aracı, araştırma süreci ve analizi aşağıda yer almaktadır.

3.2.1. Anakütle ve Örneklem

Bu araştırma, Kocaeli ilinde ve çevre illerde faaliyet gösteren, işletme sahibinin mühendis olduğu ve aynı zamanda işletmenin yöneticisi de olduğu küçük ölçekli işletme sahipleriyle gerçekleştirilmiştir. Girişimci olan mühendislere ait istatistiksel bilgiler ve kayıtlar Ticaret Odası ya da Sanayi Odası'nda bulunmamaktadır. Bu sebeple işletmeler seçilirken kolay ulaşılabilen olanlar seçilmiştir. Faaliyet alanları çeşitlilik göstermekle birlikte, işletmenin hukuki yapısı da çeşitlilik göstermektedir.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün tanımına göre, 1-24 kişi çalıştıran işletmeler küçük, 25-100 kişi çalıştıran işletmeler orta ölçekli, 100'den fazla kişi çalıştıran işletmeler ise büyük işletme olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım esas alınarak, küçük ve orta ölçekli işletmeler kapsamında, mühendislik diplomasına sahip kişilerin girişimcilik ile ilgili yetenekleri ve kariyerlerini girişimcilik yönünde tercih etmeleriyle ilgili sebepleri değerlendirmek amacıyla, 64 mühendis kökenli girişimci anakütleyi oluşturmak amacıyla seçilmiş, ancak 56 kişiden anketlerin yanıtı alınabilmiştir.

3.2.2. Ölçüm Aracı

Araştırma, Kocaeli ili ve çevre illerde gerçekleştirilmiş ve araştırmanın yürütülmesinde, objektif yanıtlar alınması, farklı bölgelere ulaşmada kolaylık sağlaması, zaman ve maliyet açısından uygun olması amacıyla anket yöntemi seçilmiştir.

Konu ile ilgili gerekli literatür taraması yapıldıktan sonra, araştırmanın yapılacağı işletmeler belirlenmiştir. Anket soruları hazırlanırken, benzer türdeki anket sorularından yararlanılmıştır. Sorular ve soruların anlaşılabilirliği girişimci kişilerin birkaçıyla pilot çalışmayla test edilmiştir.

Anket formu geliştirilirken, girişimcilikle ilgili sorularda literatürden destek alınmıştır. İlk dört soru, işletme sahibi ile ilgili demografik bilgiler elde edilebilmek amacıyla ve işletme sahibinin kendisinin dolduracağı şekilde hazırlanmıştır.

İşletmeye ait bilgilere ulaşabilmek amacıyla hazırlanan sorular şöyledir. 5. soru işletmenin faaliyet alanını belirlemek amacıyla yine açık uçlu olarak hazırlanmıştır. Bu sorunun hazırlanmasındaki amaç, işletme sahibinin mesleği ile ilgili bir faaliyet alanında çalışıp çalışmadığının saptanmasıdır. Ankete verilen cevaplar iş sahiplerinin kendi ifadeleridir. 6. soru, işletmenin faaliyet yılını belirlemek amacıyla seçmeli olarak hazırlanmıştır. 7. soru, işletme sahibinin işine hangi yolla sahip olduğunu belirlemek amacıyla yine çoktan seçmeli olarak hazırlanmıştır. 10. soru işletmenin hukuki statüsünü belirlemek amacıyla çoktan seçmeli olarak hazırlanmıştır.

İş sahibinin girişimcilik ile ilgili görüşleri için geliştirilen sorular için gerekli detay bilgi de aşağıdadır. 8. soru, işletme sahibinin girişimcilik kararını aldıktan sonra işletmesini yalnız mı tek başına kurduğunu belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. 9. soru, girişimcilerin kendi işlerini kurmalarındaki sebeplerin ne olduğunu belirlemek amacıyla çoktan seçmeli olarak hazırlanmıştır. Kendi işlerinin sahibi olmalarında birden fazla neden olabileceği düşünüldüğünden birden fazla cevap verme olanağı sağlanmıştır. 11. soru, işletme sahibinin işletmesini kurarken gerekli finansmanı nasıl sağladığını belirlemek amacıyla çoktan seçmeli olarak hazırlanmıştır. 12. soru'da girişimcilik kararı alan kişilere çevrenin etkisinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Teşvik edici ya da engelleyici etkileri varsa da bunların da açık bir şekilde belirtilmesi istenmiştir. 13. soru, bir girişimcide bulunması gereken özellikleri içermektedir. Bu sorunun seçenekleri hazırlanırken literatürden yararlanılmıştır. Mühendis kişilerin girişimcide bulunmasını düşündüğü nitelikleri belirlemek amacıyla hazırlanmış ve birden fazla cevap verme imkanı

sağlanmıştır. 14. soru ile bir girişimcinin en çok ihtiyaç duyduğu faktörler belirlenmek istenmiş ve çoktan seçmeli olarak hazırlanmıştır. 15. soru ile girişimcilerin Türkiye şartlarında girişimciliği engelleyen unsur olarak gördükleri etkenler belirlenmek istenmiştir. Çoktan seçmeli olarak hazırlanmış ve birden fazla cevap verme olanağı sağlanmıştır. 16. soru ile işletme sahiplerinin şu an içinde buldukları durumu göz önüne alarak yine girişimci olma ya da bir işyerinde çalışma istekleri araştırılmıştır. 17. soru işletme sahiplerinin girişimcilik hayatlarını devam ettiren mühendislik eğitimi almış olmalarının avantaj ve dezavantajları araştırılmıştır. Bu soru işletme sahiplerinin kendi görüşleri doğrultusunda doldurulması için açık uçlu olarak bırakılmıştır. 18. soru yine girişimcilik faaliyetlerine devam ederken performans artırmak için veya gelişimlerine etkide bulunması amacıyla hangi konularda eğitim almaya ihtiyaç duyduklarını belirlemek amacıyla açık uçlu olarak hazırlanmıştır. 19. soru, işletme sahiplerinin faaliyet alanlarına devam etmeleri ya da değiştirmek istemelerinin sebeplerini belirlemek amacıyla açık uçlu olarak hazırlanmıştır. 20. soru işletme sahiplerinin işlerindeki memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla Likert ölçeğine göre hazırlanmıştır. 21. soru ise açık uçlu hazırlanmıştır. Yeni girişimci olmak isteyen kişilere işletme sahiplerinin önerilerini belirtmeleri istenmiştir.

3.2.3. Araştırma Süreci

Konu ile ilgili akademik bilgiler geniş bir literatür taramasından sonra derlenmiştir. Geliştirilen anket formu, Kocaeli ve çevre illerde faaliyet gösteren, işletme sahibinin mühendis olduğu ve aynı zamanda işletmenin yöneticisi de olduğu, kolay ulaşılabilir küçük işletmeler için hazırlanmıştır.

Konu ile ilgili çalışmada anket yöntemi kullanılarak, mühendis işletme sahiplerine girişimcilik ile ilgili düşüncelerine yönelik sorular yöneltilmiştir. Görüşmelerin büyük bir kısmı yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler genellikle randevu sonucunda olmuştur. Anketi cevaplayan mühendislerin hepsi aynı zamanda işletmenin sahibi ve yöneticisi

olduğundan yoğunlukları dolayısıyla bazı formlar yüz yüze doldurulamamıştır. Bu uygun oldukları zamanda doldurmaları amacıyla bırakılmış ve daha sonra alınmıştır.

Bu tez çalışmasında girişimci olan kişilere, genel girişimcilik testlerinde kullanılan girişimcilerin ortak bir takım özelliklerini, kişilik profillerini ortaya çıkarmaktan farklı olarak, eğitim düzeyi en az fakülte mezunu olan mühendislerin özellikle girişimciliği seçmelerindeki nedenler, seçen kişilerin girişimciliğe başlarken ve devam ederken karşılaştıkları problemlerle ilgili sorular yer almaktadır. Kişilerle ilgili bilgi sahibi olmak için demografik soruların yanında, mühendislik eğitiminin avantaj ve dezavantajları, girişimcilik konusunda alınmasına gerek duyulan eğitimler, girişimciliğe başlayacak olan kişilere olan öneriler gibi açık uçlu sorular bulunmaktadır. İşletme sahiplerinin işlerindeki memnuniyet düzeyini ölçme amaçlı hazırlanan 20. soruda ise Likert ölçeği kullanılmıştır.

3.2.4. Analiz

Araştırma sonucunda elde edilen veriler istatistiksel analize tabi tutulmuştur. İşletme sahipleri kendileri için uygun seçenekleri ya da cevapları belirlemiş ve anket formları doldurulmuştur. Tüm veriler istatistiklendirilmiş ve yüzdeleri alınmıştır. Elde edilen sonuçlara ve yüzdelerine göre önem sırasına koyulmuştur.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmadaki anket sonuçları tablolar halinde değerlendirilmektedir. Anket formlarındaki sorular, demografik özelliklerden başlamakta, girişimcilikle ilgili düşünceler ve mühendislik eğitiminin girişimciliği etkileyen yönleriyle devam etmektedir. Her soruda elde edilen bilgiler, ayrı bir tabloda değerlendirilmektedir. İşletme sahibi mühendisler, çoktan seçmeli sorularda kendilerine en yakın seçenekleri belirlemişlerdir, diğer sorularda ise kendi düşüncelerini ifade etmektedirler.

4.1. İş Sahiplerinin Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

Ankette yer alan işletme sahiplerine ait demografik bilgileri içeren soruların bulguları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3 : İşletme Sahiplerinin Cinsiyet Durumuna Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	51	91,1
Kadın	5	8,9
Toplam	56	100

Bu araştırma sonucuna göre erkek mühendislerin, kadın mühendislerle oranla daha fazla kendi işlerinde çalışma taraftarı oldukları görülmektedir.

Tablo 4 : İşletme Sahiplerinin Yaş Durumuna Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Frekans	Yüzde
.....-24	3	5,4
25 – 29	8	14,3
30 – 34	13	23,2
35 – 39	6	10,7
40 – 44	10	17,8
45 – 54	14	25
55 ve üzeri	2	3,6
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan işletme sahiplerinin büyük ölümünü 30-34 yaşları arasındaki mühendisler, ikinci büyük dilimi de 40-44 yaşları arasındaki mühendisler oluşturmaktadır.

Tablo 5 : İşletme Sahiplerinin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Bekar	9	16,1
Evli	47	83,9
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan işletme sahiplerinin çoğunluğu evlidirler.

Tablo 6 : İşletme Sahiplerinin Mezun Oldukları Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite Adı	Frekans	Yüzde
Anadolu Üniversitesi	1	1,8
Balıkesir Üniversitesi	1	1,8
Elazığ Devlet Müh. Mim. Akademisi	1	1,8
Erciyes Üniversitesi	1	1,8
Hacettepe Üniversitesi	1	1,8
İDMM Akademisi	2	3,6
İstanbul Teknik Üniversitesi	5	8,8
İstanbul Üniversitesi	4	7,1
K.T.Ü. (Karadeniz Teknik Üniversitesi)	2	3,6
Kocaeli Üniversitesi	7	12,5
ODTÜ	1	1,8
On Dokuz Mayıs Üniversitesi	1	1,8
Sakarya Üniversitesi	2	3,6
Stüleyman Demirel Üniversitesi	1	1,8
Yıldız Teknik Üniversitesi	26	46,4
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan işletme sahiplerinin büyük bölümünü Yıldız Teknik Üniversitesi mezunlarından, en büyük ikinci bölümü de Kocaeli Üniversitesi mezunlarından oluşmaktadır. 1993 yılına kadar Kocaeli Üniversitesi'nin Yıldız

Teknik Üniversitesi'ne bağlı olması Kocaeli ili çevresinde yapılan araştırma sonuçlarında Yıldız Teknik Üniversitesi mezunu girişimcilerin çoğunlukta olmasını sağlamış olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 7 : İşletme Sahiplerinin Mezun Oldukları Bölümlere Göre Dağılımı

Lisans Bölümü	Frekans	Yüzde
Çevre Mühendisi	1	1,8
Elektrik Mühendisi	10	17,8
Elektronik ve Haberleşme Mühendisi	1	1,8
İnşaat Mühendisi	11	19,6
Jeodozi ve Fotogrametri Mühendisi	1	1,8
Jeofizik Mühendisi	1	1,8
Kimya Mühendisi	2	3,6
Makine Mühendisi	26	46,4
Mimar	3	5,4
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan mühendislerin büyük çoğunluğu makine mühendisleridir. Girişimciliği büyük oranda seçen diğer mühendislik dalları ise, inşaat mühendisliği ve elektrik mühendisliğidir. Yine araştırmaya katılan mühendis kökenli girişimcilerden 1 kişi çevre mühendisliği, 1 kişi işletme, 1 kişi jeofizik mühendisliği, 1 kişi kimya mühendisliği, 2 kişi makine mühendisliği-ısı enerjisi ve 1 kişi de üretim yönetimi yüksek lisans derecesine sahip girişimcilerdir. Sadece bir kişi de makine mühendisliği-ısı enerjisi doktora derecesine sahiptir.

Tablo 8 : İşletme Sahiplerinin Mezuniyet Yıllarına Göre Dağılımı

Mezuniyet Yılı	Frekans	Yüzde
..... – 1975	8	14,3
1976 – 1980	7	12,5
1981 – 1985	12	21,4
1986 – 1990	6	10,7
1991 – 1995	11	19,6
1996 – 2000	8	14,3
2001 -	4	7,2
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan girişimcilerin büyük bölümünün 1981-1985 yılları arasında üniversiteden mezun oldukları görülmektedir.

4.2. İşletmeler ile İlgili Tanıtıcı Bilgiler

Ankette yer alan işletmelere ait demografik bilgileri içeren soruların bulguları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 9 : İşletmelerin Hukuki Statüsüne Göre Dağılımı

Hukuki Statü	Frekans	Yüzde
Tek kişilik işletme	10	17,9
Adi şirket	1	1,8
Kollektif şirket	-	0
Komandit şirket	1	1,8
Limited şirket	40	71,4
Anonim şirket	4	7,1
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan işletmelerin büyük bölümünün hukuki statüsü limited şirkettir.

Tablo 10 : İşletmelerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı

Faaliyet Alanı	Frekans	Yüzde
Doğalgaz ve Sıhhi Tesisat	13	23,2
Elektrik – Taahhüt İşleri	7	12,5
Isı Sistemleri Satışı ve İlgili Müh. Hizmetleri	3	5,4
İnşaat ve Taahhüt İşleri	10	17,8
Lastik/Jant Ticareti	2	3,6
Makine İmalat,Pompa,Kazan ve LPG Armatürleri	5	8,9
Mekanik Tesisat	1	1,8
Oto Yedek Parça ve Madencilik	1	1,8
Plan - Proje ve Taahhüt İşleri	7	12,5
Serbest	1	1,8
Üretim	2	3,6
Diğer(Bilgi İşlem,Eğitim-Araştırma,Gıda,Kağıt.)	4	7,1
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan işletmelerden büyük bölümü doğalgaz ve ısı sistemlerinde faaliyet göstermektedir. İkinci sırayı da inşaat ve taahhüt işleri almaktadır.

Tablo 11 : İşletmelerin Faaliyet Yıllarına Göre Dağılımı

İşletmenin Faaliyet Yılı	Frekans	Yüzde
1 yıldan az	3	5,4
1-3 yıl arası	7	12,5
3-5 yıl arası	10	17,8
5-10 yıl arası	15	26,8
10 yıldan fazla	21	37,5
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan işletmelerin büyük kısmı 10 yıldan fazla süredir faaliyetini sürdürmektedir.

4.3. Girişimcilik İle İlgili Bulgular

Ankette yer alan girişimcilik ile ilgili bilgileri içeren soruların bulguları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 12 : Girişimcilerin İşletme Sahibi Olma Durumlarını Gösteren Dağılım

İşletmenin Kuruluğu	Frekans	Yüzde
Kendiniz kurdunuz	40	71,4
Ailenizden kaldı	4	7,1
Başkasından devraldınız	1	1,8
Diğer	11	19,7
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan mühendis girişimcilerin büyük bölümü işletmelerini kendileri kurmuştur.

Tablo 13 : İşletme Sahiplerinin Girişimci Olma Kararlarından Sonra İşe Başlam Durumlarının Dağılımı

Girişimcilige;	Frekans	Yüzde
Yalnız başladınız	26	46,4
Ortak / ortaklar ile başladınız	30	53,6
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan ve girişimcilik kararı alan mühendislerin çoğunluğu işe ortak veya ortaklar ile başlamışlardır.

Tablo 14 : Girişimcilerin Girişimci Olmalarındaki Temel Nedenlerin Dağılımı

Girişimci Olmanın Sebepleri	Frekans	Yüzde
Daha çok risk alabilmek	8	5,4
Serbest çalışma isteği	29	19,6
Kendi işimin patronu olmak	30	20,3
İstihdama katkı sağlamak	14	9,5
Yetenek, bilgi ve becerimi değerlendirmek	29	19,6
Kendini kanıtlama isteği	6	4,1
Sosyal statü elde etmek	9	6,1
Daha çok para kazanabilmek	17	11,5
İşten çıkarılma korkusu yaşamamak	5	3,3
Diğer	1	0,6

Araştırmaya katılan girişimcilerin, girişimci olmadaki temel nedenleri kendi işlerinin patronu olma isteği içinde olmalarıdır. Serbest çalışma isteği ile yetenek, bilgi ve becerilerini değerlendirmekle girişimciliğe başlama kararı almaları da ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 15 : Girişimcilerin Finansman Kaynaklarının Dağılımı

Girişimcinin Finansman Kaynakları	Frekans	Yüzde
Kredi kullandınız	8	11,8
Üçüncü şahıslardan borç aldınız	3	4,4
Ailenizden aldınız	20	29,4
O güne kadar yaptığımız birikimlerimizi kullandınız	34	50
Diğer	3	4,4

Araştırmaya katılan girişimciler, işletmelerini kurarken çoğunlukla kendi yaptıkları birikimlerini kullanarak işletmelerini kurmuşlar ya da ikinci yol olarak ailelerinden almışlardır.

Tablo 16 : Girişimcilere Çevrelerinden Gelen Etkilerin Dağılımı

Çevrenin Etkisi	Frekans	Yüzde
Teşvik ettiler	24	42,8
Engellemeye çalıştılar	3	5,4
Teşvik edici ya da engelleyici bir etkileri olmadı	29	51,8
Toplam	56	100

Araştırma sonuçlarına göre, araştırmaya katılan mühendis girişimcilere çevrelerindeki kişilerin, ailelerinin, arkadaşlarının çoğunluğu teşvik edici ya da engelleyici herhangi bir etkide bulunmamışlardır.

Tablo 17 : Çevrenin Teşvik Etme Nedenlerinin Dağılımı

Teşvik Nedenleri	Frekans
Başarılı Olmaya İnanmak	4
Bilgi ve Tecrübeye Olan Güven	2
İşin Devam Edebilmesi	2
Kendi İşimin Sahibi Olmak	5
Kişilik Yapısının Uygun Olması	1
Maddi ve Manevi Destek	1
Özgüvene Sahip Olmak	1
Risk Alabilmek	1
Statü Kazanmak	1
Yetenek ve Beceriyi Kullanmak	4
Yoğun Çalışma Ortamını Sevmek	1

Araştırmaya katılan girişimcileri çevrelere, çevrelerinin vermiş olduğu teşvik nedenlerinden önemlisi kendi işlerinin sahibi olmalarını istemeleridir. İkinci sebep olarak da başarılı olacaklarına inandıkları ve yetenek, bilgi, becerilerini kullanmaları için gerekli desteği verdikleri yöndedir.

Araştırmaya katılan girişimcileri, çevrelerinin engelleme nedenlerinin temel sebepleri, maaşlı çalışmanın gereğine inanmaları ve daha öncesinde gelen sabit gelirle yaşama alışkanlığıdır. Kendi işine sahip olmanın risk içerdiğini düşünmeleri de diğer bir nedendir.

Tablo 18 : Bir Girişimcide Bulunması Gereken Niteliklerin Dağılımı

Girişimcide Bulunması Gerekli Özellikler	Frekans	Yüzde
Yenilik oluşturmak	7	4,1
Risk üstlenmek	21	12,1
Çabuk karar verebilmek	7	4,1
Çalışkanlık ve üretkenlik	25	14,4
Analitik düşünme ve problem çözme yeteneği	13	7,4
Disiplinli olmak	19	10,9
Vizyon sahibi olmak	10	5,7
Organizasyon becerisi	12	6,9
Analiz yeteneği	2	1,1
Eğitim almış olmak	11	6,3
Teknik bilgi	24	13,8
Para kazanma isteği	5	2,9
Esneklik	2	1,1
Sorumluluk	16	9,2
Diğer	-	0

Araştırmaya katılan girişimcilerin, bir girişimcide bulunmasını düşündüğü en önemli nitelik çalışkanlık ve üretkenlik olmuştur. Yaptığı iş konusunda teknik bilgisinin bulunması ikinci önemli nitelik olarak ortaya çıkmıştır. Üçüncü olarak, risk üstlenmek; dördüncü olarak, disiplinli olmak bulunmaktadır.

Tablo 19 : Bir Girişimcinin En Çok İhtiyaç Duyduğu Faktörlerin Dağılımı

En İhtiyaç Duyulan Faktörler	Frekans	Yüzde
Para / Sermaye	43	26,9
Cesaret / Risk alabilme	39	24,4
Şans	7	4,4
Pazar araştırması	26	16,2
Zaman	8	5
İyi bir iş planı	36	22,5
Diğer	1	0,6

Araştırmaya katılan girişimcilere göre, bir girişimcinin işe başlarken en çok ihtiyaç duyduğu faktör sermaye'dir. İkinci sırayı cesaret ve risk alabilme faktörü almaktadır.

Tablo 20 : Türkiye'de Girişimciliği Engelleyen Faktörlerin Dağılımı

Girişimciyi Engelleyen Unsurlar	Frekans	Yüzde
Sermaye birikiminin yetersizliği	27	16,5
Yasal düzenlemeler	20	12,2
Ekonomik istikrarsızlıklar	38	23,1
Aile ve yakın çevre	5	3,1
Bürokratik işlemlerin fazlalığı	29	17,7
Siyasal belirsizlikler ve politik sebepler	29	17,7
Yeniliklere açık olmama	16	9,7
Diğer	-	0

Araştırmaya katılan girişimcilere göre, Türkiye'de girişimciliği engelleyen en önemli faktör yaşanan ekonomik istikrarsızlıklardır. İkinci faktör; bürokratik işlemlerin fazlalığı, siyasi belirsizlikler ve politik sebeplerdir.

Tablo 21 : Girişimcilerin Bundan Sonraki Tercihlerinin Dağılımı

Tercih Edilen Durum	Frekans	Yüzde
Yine kendi işimin sahibi olmak	50	89,3
Başkasının yanında çalışıyor olmak	6	10,7
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan girişimcilerin çoğunluğu, içinde buldukları pozisyonu göz önüne alarak yine kendi işinin sahibi olmayı tercih etmişlerdir.

Tablo 22 : Girişimcilerin Mühendislik Eğitimi Almış Olmaktan Kaynaklanan Avantajlarının Dağılımı

Mühendislik Eğitiminin Avantajları	Frekans	Yüzde
Analitik Düşünmek	5	6,4
Analiz Edebilmek	3	3,8
Araştırmacı Olmak	2	2,6
Bilgi ve Beceriyi Kullanabilme	2	2,6
Disiplinli Olmak	1	1,3
Hızlı ve Esnek Olmak	2	2,6
İletişim	1	1,3
İş Organizasyonu Yapma	6	7,7
Pratik Düşünmek, Çabuk Karar Verebilmek	6	7,7
Problemlere Çözüm Üretebilmek	5	6,4
Sorumluluk Üstelenebilmek	2	2,6
Sosyal ve Kültürel Yönden Gelişim	1	1,3
Teknik Bilgi	40	51,2
Vizyon Sahibi Olmak	1	1,3
Yok	1	1,3

Araştırmaya katılan mühendis girişimciler işletmelerinin faaliyetini sürdürürken, mühendislik eğitiminin sağladığını düşündükleri en büyük avantaj eğitimini aldıkları konuda teknik bilgi sahibi olmalarıdır.

Tablo 23 : Girişimcilerin Mühendislik Eğitimi Almış Olmaktan Kaynaklanan Dezavantajlarının Dağılımı

Mühendislik Eğitiminin Dezavantajları	Frekans	Yüzde
Cesur Davranamamak	1	3,1
Eğitimden Dolayı Zaman Kaybı	1	3,1
Eğitimin Yetersizliği	1	3,1
Finans	3	9,4
İletişim Zayıflığı	1	3,1
İşletme ve Yönetim	8	25
Kalite ve Standartların Altına İnememek	1	3,1
Mühendislerin Gerçek Değerinin Verilmemesi	1	3,1
Müteşebbislik Ruhunu Köreltmesi	1	3,1
Özel Hayata Vakit Ayıramamak	2	6,3
Pazarlama	2	6,3
Rakiplerle Aynı Statüde Değerlendirilmek	1	3,1
Risk Almaktan Çekinmek	2	6,3
Yok	7	21,9

Araştırmaya katılan mühendis girişimciler işletmelerinin faaliyetini sürdürürken, mühendislik eğitiminin sağlamış olduğunu düşündükleri dezavantajlar şu şekilde sıralanmaktadır. Birçok mühendis mühendislik eğitimi almanın işletme ve yönetim konularında zayıf kaldıkları görüşündedir. Büyük bölümü de işini yürütürken herhangi bir dezavantajı olduğunu düşünmemektedir.

Y.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANI MERKEZİ

Tablo 24 : Girişimcilerin Eğitim Alması Gereken Konuların Dağılımı

Eğitim Alınması Gereklili Konular	Frekans	Yüzde
Bilgisayar	7	8,4
Halkla İlişkiler Ve İletişim	6	7,2
İnsan Psikolojisi ve Eleman Seçimi	2	2,4
İşletme Yönetimi ve Yöneticilik	22	26,5
Kalite Sistemleri	2	2,4
Kişisel Gelişim Teknikleri	1	1,2
Liderlik	1	1,2
Muhasebe - Finans	9	10,9
Organizasyon	1	1,2
Pazarlama ve Satış Teknikleri	16	19,3
Teknik Konular	3	3,6
Teknolojik Yenilikler ve Yeni Ürünler	5	6,1
Yabancı Dil	6	7,2
Yüksek Lisans Eğitimi	2	2,4

Araştırmaya katılan girişimci mühendislerin işletme faaliyetlerine devam ederken performans artırmak için en çok ihtiyaç duydukları eğitim, işletme yönetimi ve yöneticiliktir. İkinci olarak; pazarlama ve satış teknikleri, üçüncü olarak da muhasebe-finans almaktadır.

Tablo 25 : Girişimcilerin Faaliyet Alanlarını Değiştirip Değiştirmeme Durumlarıyla İlgili Dağılım

Sonraki Faaliyetler Hakkındaki Görüşler	Frekans	Yüzde
Aynı Alanda Devam Etmeyi Düşünüyorum	49	87,5
Faaliyet Alanımı Değiştirmeyi Düşünüyorum	7	12,5
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan girişimcilerin çoğunluğu aynı faaliyet alanıyla devam etmeyi düşünmektedirler.

Tablo 26 : Girişimcilerin Faaliyet Alanlarında Devam Etme Nedenlerinin Dağılımı

Avantajlı Olacak Düşüncesi	1
Oturmuş Bir Düzende Değişimin Zor Olması	2
Eğitimini Almış Olmak	1
İş Konusunda Tecrübe Sahibi Olmak	10
İşin Yoğun Olması	1
İşten Zevk Almak	3
Katedilmesi Gerekli Uzun Yol Olması	1
Kendini Rakiplerinden İyi Gördüğünden	1
Yaşın İlerlemesi	1

Araştırmaya katılan mühendis kökenli girişimcilerin aynı faaliyet alanıyla devam etmelerinin en büyük nedeni, işlerinin faaliyet alanı hakkında tecrübe sahibi olmalarıdır. Diğer önemli neden ise, yaptıkları işten zevk almalarıdır.

Tablo 27 : Girişimcilerin Faaliyet Alanlarını Değiştirme Nedenlerinin Dağılımı

Daha Az Stresli Bir İş Yapmak	1
İşin Geniş Kapsamlı Olması	1
Kendimi Geliştireceğim Bir İşte Çalışmak	1
Para Kazanamıyor Olmak	1
Teknolojinin Gerisinde Kalmaktan	1
Ticaret Yapma İsteği	1

Araştırmaya katılan mühendis kökenli girişimcilerin faaliyet alanları değiştirmedeki sebepler şöyle sıralanmaktadır: Daha az stresli bir faaliyet alanında çalışmak, işin geniş kapsamlı olması, kendilerini geliştirebilecekleri bir işte çalışmak, para kazanamıyor olmak, teknolojinin gerisinde kalmak ve ticaret yapma isteği bulunmaktadır.

Tablo 28 : Girişimcilerin İşlerindeki Memnuniyet Düzeylerinin Dağılımları

Girişimcilikten Duyulan Memnuniyet	Frekans	Yüzde
Hiç memnun değilim	1	1,8
Memnun değilim	3	5,4
Kararsızım	7	12,5
Memnunum	41	73,2
Çok memnunum	4	7,1
Toplam	56	100

Araştırmaya katılan mühendis kökenli işletme sahiplerinin çoğunluğu işlerinden memnundurlar.

Tablo 29 : Girişimci Olmak İsteyenlere Yönelik Önerilerin Dağılımı

Öneriler	Frekans	Yüzde
Analiz Yapabilmek	1	0,8
Araştırmacı Olmak	3	2,4
Cesaretli Olmak / Riske Girebilmek	18	15,3
Çalışkan Olmak	4	3,4
Daha Önce Bir Yerde Çalışmak	3	2,4
Disiplinli Olmak	2	1,7
Ekip Çalışmasına Uygun Kalifiye Elemanlarla Çalışmak	5	4,3
Ekonomik Durumun Uygun Olması	10	8,5
Faaliyet Alanını İyi Seçmek	4	3,4
Finans, İşletme ve Yönetim Becerisi	4	3,4
Fizibilite Çalışması Yapmak	1	0,8
İleriyi Görmek, Hedef Belirlemek	3	2,4
İş Hakkında Bilgi Sahibi Olmak	3	2,4
İş Planı Hazırlamak	2	1,7
İşe Yeterli Vakit Ayırmak	2	1,7
Kararlı Olmak	3	2,4
Müşteri Portföyü Oluşturmak	3	2,4
Olumsuzluklara Karşı Güçlü Olmak	2	1,7
Ortak/Ortaklarla İşe Başlamak	1	0,8
Özgüven Sahibi Olmak	5	4,3
Pazar Araştırması Yapmak	5	4,3
Sabırlı Olmak	2	1,7
Sabit Gelirle Çalışma Şansları Varsa Çalışsınlar	1	0,8
Siyasi ,Politik ve Ekonomik Durumu İyi Değerlendirmek	3	2,4
Sorumluluk Sahibi Olmak	2	1,7
Sosyal Kişiliğe ve Çevreye Sahip Olmak	4	3,4
Teknik ve Bilgi Açısından İyi Olmak	11	9,4
Ticaretle Uğraşmayı Tercih Etmek	1	0,8
Vizyon Belirlemek	1	0,8
Yasal Düzenlemelere Vakıf Olmak	1	0,8
Yeniliklere Açık Olmak	6	5,1
Yeterli Altyapıya Sahip Olmak	4	3,4

Araştırmaya katılan girişimcilerin, girişimci olmak isteyenlere yönelik önerilerinin en önemlisi, cesaretli olmaları ve risk alabilmeleri konusundadır. İkinci olarak öneride buldukları konu ise teknik ve bilgi açısından iyi olmaları konusundadır.

4.4. Araştırma Sonuçlarının Genel Değerlendirmesi

Araştırma sonuçlarının genel bir değerlendirmesi aşağıdaki tablolarda verilmektedir.

Tablo 30 : Araştırmaya Katılan İş Sahiplerine Ait Bulguların Genel Durumu

Araştırmaya Katılan İş Sahiplerinin	Ortaya ıkan Sonuçlar	Yüzde
<i>Cinsiyet</i>	Erkek	91,1
<i>Yaş Grubu</i>	30-34	23,2
	40-44	17,8
<i>Medeni Durum</i>	Evli	83,9
<i>Üniversite</i>	Yıldız Tek. Üniv.	46,9
	Kocaeli Üniv.	12,5
<i>Lisans Derecesi</i>	Makine Müh.	46,4
	İnşaat Müh.	19,6
<i>Mezuniyet Yılı</i>	1981-1985	21,4
	1991-1995	19,6

Tablo 31: Araştırmaya Katılan İşletmelere Ait Bulguların Genel Durumu

Araştırmaya Katılan İşletmelerin	Ortaya ıkan Sonuçlar	Yüzde
<i>Hukuki Statü</i>	Limited Şirket	71,4
<i>Faaliyet Alanı</i>	Doğalgaz ve Sıhhi Tesisat	23,2
	İnşaat ve Taahhüt İşleri	17,8
<i>Faaliyet Yılı</i>	10 yıldan fazla	37,5
	5-10 yıl Arası	26,8

Tablo 32 : Araştırma Sonucunda Elde Edilen Girişimcilikle İlgili Bulguların Genel Durumu

Girişimcilik	Ortaya Çıkan Sonuçlar	Yüzde
<i>İşletme Sahibi Olma Durumu</i>	Kendiniz kurdunuz	71,4
<i>İşe Başlama Durumu</i>	Ortak/Ortaklar ile	53,6
<i>Girişimci Olma Sebepleri</i>	Kendi işimin patronu olmak	20,3
	Yetenek, bilgi, becerilerimi değerlendirmek	19,6
<i>Finansman Kaynakları</i>	Yapılan birikimlerin kullanılması	50
	Ailenizden aldınız	29,4
<i>Çevrenin Etkisi</i>	Teşvik edici ya da engelleyici etkileri olmadı	51,8
<i>Girişimcide Bulunması Gerekli Nitelikler</i>	Çalışkanlık ve üretkenlik	14,4
	Teknik bilgi	13,8
	Risk üstlenmek	12,1
<i>Girişimcinin En Çok İhtiyaç Duyduğu Faktörler</i>	Para/sermaye	26,9
	Cesaret/risk alabilmek	24,4
<i>Türkiye 'de Girişimciliği Engelleyen Faktörler</i>	Ekonomik istikrarsızlıklar	23,1
	Siyasal belirsizlikler ve politik sebepler	17,7
<i>Bundan Sonraki Tercihleri</i>	Yine kendi İşimin Sahibi Olmak	89,3
<i>Mühendislik Eğitiminin Avantajları</i>	Teknik Bilgi	51,2
	Pratik düşünmek, Çabuk karar verebilmek	7,7
	İş organizasyonu yapabilmek	7,7
<i>Mühendislik Eğitiminin Dezavantajları</i>	İşletme ve Yönetim	25
	Yok olduğunu düşünenler	21,9
<i>Eğitim Alınması Gerekli Konular</i>	İşletme Yönetimi ve Yöneticilik	26,5
	Pazarlama ve Satış Teknikleri	19,3
<i>Faaliyet Alanı İlgili Görüşleri</i>	Aynı alanda devam etmeyi düşünenler	87,5
<i>Memnuniyet Durumları</i>	Memnunum	73,2
<i>Girişimci Olmak İsteyenler Yönelik Öneriler</i>	Cesaretli olmak / Riske Girebilmek	15,3
	Teknik Bilgi Sahibi Olmak	9,4
	Ekonomik durumun Uygun Olması	8,5

Bu araştırma sonucuna göre erkek mühendislerin, kadın mühendislerle oranla daha fazla kendi işlerinde çalışma taraftarı oldukları görülmektedir. İşletme sahiplerinin büyük ölümünü 30-34 yaşları arasındaki mühendisler, ikinci büyük dilimi de 40-44 yaşları arasındaki mühendisler oluşturmaktadır ve araştırmaya katılan işletme sahiplerinin çoğunluğu evlidirler.

Araştırmaya katılan işletme sahiplerinin büyük bölümünü Yıldız Teknik Üniversitesi mezunlarından, en büyük ikinci bölümü de Kocaeli Üniversitesi mezunlarından oluşturmaktadır. Mühendislerin büyük çoğunluğu makine mühendisleridir. Girişimciliği büyük oranda seçen diğer mühendislik dalları ise, inşaat mühendisliği ve elektrik mühendisliğidir. Girişimcilerin büyük bölümünün 1981-1985 yılları arasında üniversiteden mezun oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan işletmelerin büyük bölümünün hukuki statüsü limited şirkettir. İşletmelerden büyük bölümü doğalgaz ve ısı sistemlerinde faaliyet göstermektedir. İkinci sırayı da inşaat ve taahhüt işleri almaktadır ve büyük kısmı 10 yıldan fazla süredir faaliyetini sürdürmektedir.

Araştırmaya katılan mühendis girişimcilerin büyük bölümü işletmelerini kendileri kurmuşlardır; işe başlarken de çoğunluğu işe ortak veya ortaklar ile başlamışlardır.

Girişimcilerin, girişimci olmadaki temel nedenleri kendi işlerinin patronu olma isteği içinde olmalarıdır. Serbest çalışma isteği ile yetenek, bilgi ve becerilerini değerlendirmekle girişimciliğe başlama kararı almaları da ikinci sırada yer almaktadır. Girişimciler, işletmelerini kurarken çoğunlukla kendi yaptıkları birikimlerini kullanarak işletmelerini kurmuşlar ya da ikinci yol olarak ailelerinden almışlardır. Araştırmaya katılan mühendis girişimcilere çevrelerindeki kişilerin, ailelerinin, arkadaşlarının çoğunluğu teşvik edici ya da engelleyici herhangi bir etkide bulunmamışlardır.

Araştırmaya katılan girişimcilerin, bir girişimcide bulunmasını düşündüğü en önemli nitelik çalışkanlık ve üretkenlik olmuştur. Yaptığı iş konusunda teknik bilgisinin bulunması ikinci önemli nitelik olarak ortaya çıkmıştır. Üçüncü olarak, risk üstlenmek; dördüncü olarak, disiplinli olmak bulunmaktadır. Bir girişimcinin işe başlarken en çok ihtiyaç duyduğu faktör sermaye'dir. İkinci sırayı cesaret ve risk alabilme faktörü almaktadır. Türkiye'de girişimciliği engelleyen en önemli faktör yaşanan ekonomik istikrarsızlıklardır. İkinci faktör; bürokratik işlemlerin fazlalığı, siyasal belirsizlikler ve politik sebeplerdir.

Araştırmaya katılan girişimcilerin çoğunluğu, içinde buldukları pozisyonu göz önüne alarak yine kendi işinin sahibi olmayı tercih etmişlerdir. Mühendis girişimciler işletmelerinin faaliyetini sürdürürken, mühendislik eğitiminin sağlamış olduğunu düşündükleri en büyük avantaj eğitimini aldıkları konuda teknik bilgi sahibi olmalarıdır. Dezavantajlar şu şekilde sıralanmaktadır: Birçok mühendis mühendislik eğitimi almanın işletme ve yönetim konularında zayıf kaldıkları görüşündedir. Büyük bölümü de işini yürütürken herhangi bir dezavantajı olduğunu düşünmemektedir.

Araştırmaya katılan girişimci mühendislerin işletme faaliyetlerine devam ederken performans artırmak için en çok ihtiyaç duydukları eğitim, işletme yönetimi ve yöneticiliktir. İkinci olarak; pazarlama ve satış teknikleri, üçüncü olarak da muhasebe-finans almaktadır. Girişimcilerin çoğunluğu aynı faaliyet alanıyla devam etmeyi düşünmektedirler. Mühendis kökenli işletme sahiplerinin çoğunluğu işlerinden memnundurlar.

Araştırmaya katılan girişimcilerin, girişimci olmak isteyenlere yönelik önerilerinin en önemlisi, cesaretli olmaları ve risk alabilmeleri konusundadır. İkinci olarak öneride buldukları konu ise teknik ve bilgi açısından iyi olmaları konusundadır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Girişimcilik, son yıllarda hem yerel hem de dünya ekonomileri üzerinde canlandırıcı etki yaratan konuyla önem kazanmıştır. Bu nedenle girişimciliği engelleyen faktörlerin ortadan kaldırılması ve girişimcilik özelliklerinin geliştirilmeye çalışılması gerekmektedir.

Yaşadığımız yüzyıl girişimci insanların ve işletmelerin meydan okuma dönemidir. Durum böyle olunca, takım çalışmaları yada fikir şampiyonları olarak bireysel çalışmaların merkezinde sürekli yenilik yaratmaya yönelik çabalar olacaktır.

Mühendis kökenli girişimciler ise, günümüzde oldukça artan bir çoğunluğa sahiptir. Girişimci kişilik özelliklerinin doğuştan sahip olunmasının yanında, iyi eğitim almış, kendine belirli bir meslek edinmiş genç mühendisler tarafından tercih edilen bir kariyer ve toplumdaki statü için bir yol olmuştur.

Bu çalışmanın ilk bölümünde, girişimci ve girişimcilik kavramları ele alınmış, girişimciliğin gelişimi ve girişimcinin sahip olması gereken kişilik özellikleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde ise mühendislik, mühendislerin sahip olduğu özellikler ve mühendislerin kariyer yolları üzerinde durulmuştur. Son bölüm ise mühendis kökenli girişimciler üzerinde yapılan bir araştırmayı içermektedir.

Anket yöntemiyle yapılan araştırma sonucuna göre, çoğunluğunu erkek mühendislerin oluşturduğu girişimcilerin yine çoğunluğu evlidir. İşletmelerini kurarken sermayelerini kendi birikimleriyle sağlamışlar ve işletmeyi kendileri kurmuşlardır.

Ailesinden kalan işlere devam etmekte olan mühendis kişiler dışında kalan diğer girişimciler, işletmelerini yalnız kurmaktansa ortak veya ortaklarla birlikte kurmuşlardır. Araştırmaya katılan işletmelerin büyük bölümünün hukuki statüsünü de limited şirketler oluşturmaktadır.

Mühendis kökenli girişimcilerin büyük çoğunluğunun işletmelerini kurmalarındaki en etkili faktörün kendi işlerinin patronu olma isteğidir. Serbest çalışma isteği, yetenek, bilgi ve becerilerini değerlendirmek de diğer önemli faktörlerdir. Girişimcilerde bulunması gerektiğine inanılan faktörlerin başında çalışkanlık ve üretkenlik gelmektedir. Mühendis girişimciler için diğer önemli bir faktör de işletmelerini ayakta tutmak adına teknik bilgiye sahip olunması gerektiğidir. Girişimcinin en çok ihtiyaç duyduğu faktör ise sermaye olarak görülmektedir. Türkiye’de girişimciliğin ve girişimcinin önüne çıkan önemli engel ise ekonomik istikrarsızlıkların yaşanıyor olmasıdır.

Araştırmaya katılan mühendislerin aldıkları eğitimle işletmelerinin faaliyet alanları arasında bir paralelliğin olduğu görülmüştür. Anket sonuçlarındaki bulgularda da gözlendiği gibi araştırmaya katılan mühendislerin çoğunluğunun yetenek, bilgi ve becerilerini değerlendirmek amacıyla girişimci olmaya karar vermeleri, mühendislerin bilgileri olduğu teknik alanla ilgili çalışma istekleri olduğunu göstermektedir.

Mühendis kökenli girişimcilerin, kendi işletmelerinin sahibi olmasındaki memnuniyet durumlarına bakıldığında ise büyük çoğunluğu bu durumdan memnundur. Ayrıca şu andaki pozisyonlarına göre yine kendi işletmelerine sahip olmayı tercih etmektedirler. Faaliyet alanlarıyla ilgili görüşleri de, konuyla ilgili alanda tecrübe sahibi olmaları nedeniyle çoğunluk olarak aynı alanda faaliyete devam etmektedir.

Mühendislik eğitimi almış olmalarındaki en önemli avantajın, rakiplerine oranla teknik bilgilerinin olmasıdır. Araştırmadaki birçok mühendis mühendislik eğitim almış olmanın işletmelerini yönetirken herhangi bir dezavantajının olmadığı görüşündedir. Fakat performans artırmak amacıyla yine de işletme yönetimi ve pazarlama teknikleri konularında eğitim almanın yararlı olacağı belirtilmektedir.

Mühendisler açısından dünyadaki değişim hızına ve teknolojik değişikliklere ayak uydurabilmek, toplumda sosyal bir statü elde etmek ve ülkenin ekonomik düzeyinin gelişimine katkıda bulunmak için girişimcilere daha fazla önem verilmeli ve girişimciliğin önündeki engeller ortadan kaldırılmaya çalışılmalıdır.

EK-1 : ANKET FORMU**GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİ MÜHENDİSLERİ
DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA****ANKET FORMU**

Sayın Girişimci,

Bu anket çalışması, mühendis kökenli girişimcilerin girişimcilik hakkındaki görüşlerini almayı ve girişimci olma kararını alırken izledikleri yolu belirleme amacını taşımaktadır. Ankette yer alan sorulara verilecek cevaplar bilimsel bir çalışma çerçevesinde yüksek lisans tezinde kullanılacaktır.

Bu araştırmada yapacağınız yardım ve yakın ilgiye teşekkür ederim.

Nihan METİN

Anketin Uygulandığı Tarih : ... / ... /
İşletmenin Adı / Ticaret Ünvanı :
Anketi Cevaplayan Şahsın Adı, Soyadı :
İşletme İçindeki Statüsü / Ünvanı :

1. Cinsiyetiniz
 Erkek Kadın

2. Yaşınız (.....)

3. Medeni Durumunuz (.....)

4. Mezun olduğunuz;
 Üniversitenin Adı
 Fakülte / Bölüm
 Mezuniyet Yılı

Yüksek Lisans ya da Doktora derecesine sahipseniz bölümünü belirtirmisiniz?

Yüksek Lisans
 Doktora

5. Faaliyet alanınız

6. Kaç yıldır bu işi yapıyorsunuz?
 1 yıldan az 1-3 yıl arası 3-5 yıl arası 5-10 yıl arası
 10 yıldan fazla

7. Şu anda yapmakta olduğunuz işi;
 Kendiniz kurdunuz Ailenizden kaldı
 Başkasından devraldınız Diğer

8. Girişimci olmaya karar verdiğinizde;
 Yalnız başladınız Ortak / ortaklar ile başladınız

9. Kendi işinizi kurma isteğinizin temel nedeni nedir? (En önemli olduğunu düşündüğünüz 3 tanesini seçiniz.)
 Daha çok risk alabilmek Daha çok para kazanabilmek
 Serbest çalışma isteği İşten çıkarılma korkusu yaşamamak
 Kendi işimin patronu olmak Kendini kanıtlama isteği
 İstihdama katkı sağlamak Sosyal statü elde etmek
 Yetenek, bilgi ve becerimi değerlendirmek
 Diğer

10. İşyerinizin hukuki statüsü nedir?
 Tek kişilik işletme Adi şirket Kolektif şirket
 Komandit şirket Limited şirket Anonim şirket

11. İşinizi kurarken gerekli finansmanı nasıl sağladınız? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)
- Kredi kullandınız O güne kadar yaptığımız birikimlerimizi kullandınız
 Üçüncü şahıslardan borç aldınız Ailenizden aldınız
 Diğer

12. Girişimci olma kararını verirken çevreniz sizi nasıl etkiledi?
- a. Teşvik ettiler
b. Engellemeye çalıştılar
c. Teşvik edici ya da engelleyici bir etkileri olmadı

12'inci soruda "a" veya "b" şıklarından birini seçtiyseniz nedenini açıklayabilir misiniz?

.....
.....
.....
.....

13. Girişimcide bulunması gerektiğini düşündüğünüz faktörler aşağıdakilerden hangileridir? (En önemli olduğunu düşündüğünüz 3 tanesini seçiniz.)
- Yenilik oluşturmak Disiplinli olmak Organizasyon becerisi
 Risk üstlenmek Vizyon sahibi olmak Esneklik
 Çabuk karar verebilmek Teknik bilgi Sorumluluk
 Çalışkanlık ve üretkenlik Eğitim almış olmak Para kazanma isteği
 Analitik düşünme ve problem çözme yeteneği Analiz yeteneği
 Diğer

14. Girişimcinin en çok ihtiyaç duyduğu faktörler aşağıdakilerden hangileridir? (En önemli olduğunu düşündüğünüz 3 tanesini seçiniz.)
- Para / Sermaye Pazar araştırması Zaman
 İyi bir iş planı Cesaret / Risk alabilme
 Şans Diğer

15. Sizce Türkiye'de girişimciliği engelleyen unsurlar nelerdir? (En önemli olduğunu düşündüğünüz 3 tanesini seçiniz.)
- Sermaye birikiminin yetersizliği Bürokratik işlemlerin fazlalığı
 Yasal düzenlemeler Ekonomik istikrarsızlıklar
 Yeniliklere açık olmama Aile ve yakın çevre
 Siyasal belirsizlikler ve politik sebepler Diğer

16. Şu andaki durumunuzu dikkate alarak aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?
- a. Yine kendi işimin sahibi olmak b. Başkasının yanında çalışıyor olmak

17. Girişimci olarak faaliyetlerinizi devam ettirirken;

a. Mühendislik eğitimi almış olmanızın avantajları nelerdir?

.....

b. Mühendislik eğitimi almış olmanızın dezavantajları nelerdir?

.....

18. Kendi işinize devam ederken performans artırmak ve gelişiminizi sağlamak için hangi konularda eğitim almaya ihtiyaç duyuyorsunuz?

1.

2.

3.

19. Bundan sonraki faaliyetlerinizi sürdürürken;

a. Aynı alanda devam etmeyi düşünüyorum

b. Faaliyet alanını değiştirmeyi düşünüyorum

Nedenini belirtir misiniz?

.....

20. Şu anda yapmakta olduğunuz işten memnun olma düzeyinizi aşağıdaki şıklardan hangisi en iyi göstermektedir?

Hiç memnun değilim Memnun değilim Kararsızım Memnunum
 Çok memnunum

21. Girişimci olmak isteyenlere önerileriniz nelerdir?

1.

2.

3.

4.

5.

22. Diğer belirtmek istediğiniz hususlar;

.....

KAYNAKLAR

1. ADAMS, James L., "*Bir Mühendisin Dünyası*", Tübitak Yayınları, Ankara, 2002
2. AĞIRALIOĞLU, Necati , "*Uzman Mühendislik*", Mimar ve Mühendis Dergisi, Sayı:30, s.48-51
3. AKAT, İlter, "*İşletme Yönetimi*", İzmir : y.y. , 1997
4. AKDEMİR, Ali, "*Vizyon Yönetimi*", İstanbul: Avrupa İnsan Kaynakları Merkezi, 1998
5. _____, "*İşletme Bilimine Giriş*", Eskişehir: Birlik-Ofset Yayıncılık, 2000
6. _____, "*Entelektüel Liderlik*",
(http://www.isguc.org/entellektuel_liderlik.php)
7. AKKURT, Dursun, Temmuz, 2001 (<http://www.ak-kurt.com/dy.html>)
8. AKTAN, Can, "*Devlette Yeniden Yapılanma ve Optimal Devlet*",
(<http://www.elegans.com.tr/44/can.html>)
9. ALPUGAN, Oktay, "*Küçük İşletmeler Kavramı, Kuruluşu ve Yönetimi*", Trabzon: K.A.T.Ü. Yayınevi, Yayın No:125, 1988
10. ALTUN, Yasemin ve OYMACI Sinan,
(http://www.tbd.org.tr/sayi80_hm/soylesi.html)
11. ANSAL, Hacer, "*Dünyada Teknolojik Değişim ve Mühendisler*", Mimar ve Mühendis Dergisi, Sayı:30, s. 52-59
12. APAYDIN, Fevzi , "*Girişimcilik ve Başarılı Girişimcilik Uygulamaları*", (Basılmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,1999)
13. ATEŞ, Metin, "*Stres*", (<http://www.merih.net/m2/lid/stres.htm>)
14. _____, "*Kişilik*", (<http://www.merih.net/m2/lid/yonderkis.htm>)
15. ATİK, Selahattin, "*Kültürün Girişimciliğe Etkileri*", KHO Bilim Dergisi, Dergisi, Sayı : 3, 2002
16. AYTAÇ, Serpil , "*Çalışma Yaşamında Kariyer Yönetimi, Planlaması, Geliştirilmesi, Sorunları*", 1.b., İstanbul: Epsilon Yayıncılık, 1997

17. _____, "*Kariyer Planlaması*",
(<http://iktisat.uludag.edu.tr/dergi/1/aytac/serpil.html>)
18. BALTAŞ, Acar, "*Ekip Çalışması ve Liderlik*", 2.b, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001
19. BASTA, Nicholas , "*Opportunities in Engineering Carrers*", Vgm Career Horizons, Lincolnwood Illinois, 1996
20. BATEMAN Thomas S. , CRANT, Michael, "*The Proactive Componenet Of Org. Behavior*", Journal of Organizational Behavior, 1993
21. BİNGÖL, Dursun , "*İnsan Kaynakları Yönetimi*", 4.b., İstanbul: Beta Basım Yayım, 1998
22. BULL, Ivan and WILLARD Garry, "*Entrepreneurship: Perspectives on Theory Building*", Elsevier Science, 1995
23. BIRD, Barbara J., "*Advanced in Entrepreneurship, Firm Emergence, and Growth*", JAI Pres Inc., 1993
24. CEYLAN Adnan ve DEMİRCAN Nigar , "*Girişimciliği Etkileyen Faktörler ile Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Araştırma*", Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler, 24-26 Mayıs 2001, s. 827-840
25. ÇELİK Adnan ve AKGEMCİ Tahir , "*Girişimcilik Kültürü ve Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler* ", Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, Yayın No: 45, 1998
26. ÇETİN, Canan , "*Girişimcilik, Küçük ve Orta Boy İşletmeler ve Bunların Özendirilmesi*", Der Yayınları, İstanbul, 1996
27. ÇİZAKÇA, Murat, "*İslam Dünyasında ve Batı'da İş Ortakları Tarihi*", Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1999
28. DABAN, Yahya, (<http://www.daban.8m.com/kobi22.htm>)
29. _____, "*Girişimcilik Kültürü*",
(<http://www.daban.8m.com/kobi26.htm>)
30. _____, "*Yönetim*", (<http://www.daban.8m.com/yonetim11.htm>)
31. De BONO, Edward, "*Rekabetüstü*", 2.b., İstanbul: Remzi Kitabevi, 2000
32. DİNÇER, Ömer, "*Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*", 5.b., İstanbul: Beta Basım Yayım, 1998
33. DİNÇER, Ömer ve FİDAN Yahya, "*İşletme Yönetimine Giriş*", 4.b., İstanbul:Beta Basım Yayım, 1999

34. DYLAN Jones-Evans, “*A Typology of Tecnology-based Entrepreneurs A Model Based on Previous Occupational Background*”, University College Dublin, 1995
35. ERDOĞMUŞ, Nihat, “*Girişimci İşadamlarını Gelişim Deneyimleri*”, 9.Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler, 24-26 Mayıs2001, s. 535-539
36. _____, “*Mühendislerin Kariyer Gelişimi Hakkında Genel Bir Değerlendirme*”, Mimar ve Mühendis Dergisi, Sayı: 30, s. 16-22
37. _____, “*Otobiyografilerin Analizi Yoluyla Girişimci İşadamlarının Kariyer Gelişimi Hakkında Bir İnceleme*”, 9.Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler, 24-26 Mayıs2001, s.659-672
38. EREN, Erol, “*Yönetim ve Organizasyon*”, 4.b., İstanbul:Beta Basım Yayım, 1998
39. _____, “*Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*”, 5.b., İstanbul: Beta Yayınları, 1998
40. ERKAN, Hüsnü, “*Bilgi Toplumu ve Bilgi Toplumuna Geçiş*”, (<http://www.bilgivetoplum.com/erkan1.html>)
41. ERTÜRK, Mümin, “*İşletme Biliminin Temel İlkeleri*”, 4.b., İstanbul: Beta Basım Yayım, 1998
42. GARNER, Geraldine O., “*Careers in Engineering*”, Vgm Carrer Horizons, Lincolnwood Illinois,1993
43. _____, “*Is Engineering For You*”, Vgm Carrer Horizons, Lincolnwood Illinois,1993
44. GERBER, Michael E. ; “*Girişimcilik Tutkusu*”, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2002
45. GÜMÜŞ, Mustafa, “*Yönetimde Başarı İçin Altın Kurallar*”, 2.b., İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1999
46. GÜNAY, Durmuş, “*Mühendislik, Teknoloji ve Tarih*”, Mühendislik Dergisi, Sayı no: 30, s.6-14
47. GÜNAYDIN, Cahit, “*Teknoloji Yönetiminin Önemi*”, (http://www.danisman.com/konular/bilgiveteknoyon/Teknoloji_yonetiminin_onemi.htm)

48. GÜROL, Mehmet Ali , “*Türkiye’de Kadın Girişimci ve İşletmesi*”, Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları No:2, 2000
49. HABLEMİTOĞLU, Şengül, “*Yaşam Dönemleri ve Finansal Planlama*”, (http://www.geocities.com/hablemitoglu/yasam_dönemleri.htm)
50. HIGGINS, James and VINCZE Julian W. “*Strategic Management Text And Cases*”, 5.Ed., The Dryden Pres, 1993
51. HISRICH, Robert D., “*Entrepreneurship: Starting, Developing ve Managing a New Enterprise*”, 3.b., Chicago: Irwin D., 1995
52. KAYA, Nihat, “*İşletmelerde Girişimcilik Özelliği Yüksek Çalışanların Güdülennmesi*”, 9. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler, 24-26 Mayıs 2001, s.541-551
53. KESER, Aşkın, “*Çalışma Yaşamında Dönüşümler*”, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2002
54. KIRLI, Recep, “*Evvela Bir Şey Olmak İstemek*”, Mimar ve Mühendis Dergisi, Sayı:30, s. 24-29
55. KOÇEL, Tamer, “*İşletme Yöneticiliği*”, 6.b., İstanbul:Beta Basım Yayım, 1998
56. KOTTER, John P. , “*Matsushita Liderliği*”, İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1998
57. KURBAN, Zuhale , “*Girişimcilik, Küçük İşletmeler, İşlevsel Alanlarla İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri*”, (Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Ün. Sos. Bil. Enst. , 1994)
58. KUTLU, Merih, “*Liderlik Bir Sosyal Kalitedir*”, (<http://merih.net/m2/lid/liderlik.htm>)
59. LITTUNEN, Hannu , “*Entrepreneurship and the characteristics of the entrepreneurial personality*”, University of Jyväskylä, School of Business and Economics Centre for Economic Research, Finland
60. MUCUK, İsmet, “*Modern İşletmecilik*”, 5.b., İstanbul : Der Yayınları, 1993
61. MÜFTÜOĞLU, Tamer, “*Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler*”, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002
62. MÜFTÜOĞLU, Tamer, TUNCEL Asude ve AKBULUT Yağmur, “*Tarihi Gelişim Süreci İçinde Türkiye’de Girişimcilik*”, (http://www.aitco.com/~islam/ilim-sanat/ilim-sanat-43/trk/t_muftuoglu.htm)
63. ÖNER, Mehmet, “*Kişisel Kariyer Planlaması*”, Kariyer Yayıncılık, İstanbul, 2001

64. ÖZÇEP, Ferhat, “*Mühendislik Tarihi ve Felsefesi*”, Mühendis ve Mimarlıkta Ölçü Gazetesi, Sayı: 56
(<http://www.mmo.org.tr/samsun/amasya/makale/muhtarih.htm>)
65. ÖZGENER, Şevki, “*Küresel Rekabet Ortamında Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Yeniden Yapılanması*”, Selçuk Üniv. İ.İ.B.F,
(<http://www.foreigntrade.com/ead/DTDERGI/nisan2000/kresel.htm>)
66. PEKŞEN Canan, “*Mühendislik ve Meslek Ahlakı*”, Mimar ve Mühendis Dergisi, Sayı:30, s. 60-62
67. SCARNATI, T. James, “*Leadership Consultant*”, Henrietta, New York, USA
68. SCHERMERHORN, John , “*Management*”, 5. ed., Nw York : John Willey and Sons, 1996
69. ŞENCAN, Hüner, “*Girişimcilik Eski Bir Geleneğin Yeni Bir Versiyonu mu?*”
(www.aitco.com/~islam/ilim-sanat/ilim-sanat-43/trk/h_sencan.htm)
70. ŞİMŞEK, Muhittin, “*Ekonominin Lokomotifi Kobi' lerin Olmazsa Olmazları*”, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2002
71. ŞİMŞEK Şerif, AKGEMCİ Tahir ve ÇELİK Adnan, “*Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*”, 2.b, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001
72. TİTİZ, Tınaz, “*Genç Girişimcilere Öneriler*”, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1998
73. _____, “*Girişimcilik – Ulusça Zenginliğe Açılan Kapı*”, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1994
74. TÜRK DİL KURUMU SÖZLÜĞÜ, Türk Dil Kurumu Yayınları :549, Ankara, 1988
75. YILDIZ, Barış, “*Girişimcilik, Bir Hedef mi? Yoksa Bir Tutku mu?*” ,
(<http://www.ytukvk.org.tr/arsiv/barisyildiz.htm>)
76. Türkiye Bilişim Vakfı, İstanbul, Kasım 2000
77. http://ww.activefinans.com/activeline/sayi23/reel_sektor.html
78. <http://www.academit.sabanci.univ.edu>
79. http://www.akariyer.com/ana_aday/girisimci/girisimci_kendiisinikurmak.asp
80. <http://www.gge.kosgeb.gov.tr>
81. http://www.insankaynaklari.com.tr/arastirma/gelecegi_yaratmak.asp

82. http://www.insankaynaklari.com.tr/arastirma/hayallerim_kariyerimvebebn.html
83. <http://www.insankaynaklari.com/bireyler/trends/makale/kariyerkavtar.asp>
84. <http://www.kobinet.org.tr/kosgebabm/hizmetler/dokumantasyon/AB13.html>
85. <http://www.kosgeb.gov.tr/girisim.htm>
86. <http://www.milliyet.com.tr/ekler/vitrin/yazar/sule.html>
87. http://www.mlokurs.virtualave.net/dosya_mlo/03_2a.htm
88. <http://www.pinchot.com/mainpages/bookarticles/innovationIntrapreneuring/whatIPcando.html>
89. <http://www.sisecam.com.tr/tur/rustuhoca/H&KULT.htm>
90. http://www.ttg.gov.tr/tur/06_tekno_guncel/62022001.htm
91. <http://www.turkab.net/kure/wkureekon.htm>
92. <http://www.uumk/itu.edu.tr/proje.tanıtımı.htm>
93. <http://www.yayim.meb.gov.tr/yayimlar/sayi27/atabay>
94. http://www.zaferdergisi.com/print_makale.asp?makale=561

ÖZGEÇMİŞ

1976 Kocaeli-İzmit doğumluyum. Petkim İlkokulu ve Körfez Yarımcı Lisesi'ndeki ortaöğretimimi bitirdikten sonra yüksek öğrenimimi 1997 yılında Ankara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fizik Mühendisliği Bölümü'nde tamamladım. 1998-2000 yılları arasında İGSAŞ (İstanbul Gübre Sanayi A.Ş.)'da Sistem Programcısı olarak Bilgi Sistemleri departmanında görev yaptım.

1999-2000 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim ve Organizasyon yüksek Lisans programına girmeye hak kazandım.

**T.C. YÖRBEKÖRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**